DOMOSNOVLJE
U
VERIGAMA

Pjesme u spomen na Zvonka Bušića Taika

(1946. – 2013.)

Nakladnici

maticahrvatska

Ogranak Matice hrvatske u Grudama
Ogranak Matice hrvatske u Imotskom

Za nakladnike
Milan Glibota

Urednik
Mario Bušić

Pogovor
Damir Pešorda

Fotografije
Ante Pejić

Grafičko oblikovanje i dizajn
Edita Grubišić
Andrijana Mlinarević-Cvetković

Tisak
Grafotisak

CIP zapis
ISBN 978-953-8414-15-2

DOMOSNOVLJE U VERIGAMA

Pjesme u spomen na Zvonka Bušića Taika
(1946. – 2013.)

Priredio Mladen Vuković

Grude – Imotski, 2023.

SADRŽAJ

Mladen Vuković
CVIJETAK U VERIGAMA VJEČNOSTI 15
Mile Krajina
OTMICA ZRAKOPLOVA IZ OČAJA
U AMERICI 10. 09. 1976. 17
Žarko Galić - Andro
ZVONKO BUŠIĆ – TAIK
OD BEŠIKE DO GROBA 21
Frano Mikulić Jukić
KNJIGA MOG ŽIVOTA - ZVONKO BUŠIĆ 33
Ivan Šamija
VITEZ ZVONKO BUŠIĆ 66
Mato Ćavar
HRVATSKOM UZNIKU ZVONKU BUŠIĆU! 68
OSTAO SI BEZ NADE 70
Mirjana Emina Majić
TRAGIČNA ODLUKA 71
Ivan Topić
ZVONKU BUŠIĆU HRVATSKOM MUČENIKU 76
Malkica Dugeč
LJUBAVI DJELA 77
Stjepan Gnječ
ZVONKO BUŠIĆ 78
Tin Kolumbić
HRVATSKI MUČENIK 80
Vladimir Biondić
IN MEMORIAM 81
Stjepan Glavaš
U SRCU 82
Bruno Zorić
ŽALOPOJKA MAJKE HRVATICE 83

Tomislav Božinović
ZVONKU BUŠIĆU 84
Janko Kožul
ZVONKU BUŠIĆU 86
Jozo Mršić
UKLETIŠTE 88
Ante Matić
GETHSEMANSKA MUKA I POUKA 94
Anica Bodrožić
ZVONKO BUŠIĆ TAIK 95
Tomislav Marijan Bilosnić
USKRŠNJA MOLITVA ZA ZVONKA 97
Ivan Gudelj Jokić
ZVONKU BUŠIĆU, RODOLJUBU 100
Ivan Bradvica
ZBOGOM ZVONKO BUŠIĆU 101
Zvonimir Šarlija Saki
HEROJI ŽIVE VJEČNO 102
Nikica Uglešić
VITEZU U HRVAATA NENADMAŠIVU 105
Frano Livajić
PREMA CILJU 106
VATRE MRTVIH 107
Tomislav Šutalo
SAZDANA OD SNA 108
Miljenko Buljac
ISTINA KOJA SE NE DA ZAKOPATI 109
Mate Buljubašić
HRVATSKI ROMEO I JULIJA 112
HRVATSKA NA KRILIMA 114
ZVONIMIRU BUŠIĆU 116
Ante Kraljević
RAZGOVOR S BOGOM 118

Mijo Tokić
SANJAČ SLOBODE....120
Pejo Šimić
ČEŽNJA ZA SLOBODOM 121
Danica Bartulović
PREGORAK OKUS....123
Nikša Krpetić
TERORISTI, TERORISTI....125
Fabijan Lovrić
REQUIEM AETERNAM....126
Vesna Markulin - Dye
PLATONOVA PEĆINA....127
Zdravko Nikić
IDEALI I SMRT....129
KRIK LJUBAVI 130
Mirjana Smažil Kočan
STRANAC U SVOJOJ ZEMLJI 131
Boris Domagoj Biletić
NOĆ U KLEKU....132
Ilija Protuđer
MOJ ISTODOBNO PRVI I ZADNJI SUSRET S TAIKOM 134
Petar Vulić
TKO ĆE HRVATIMA ČESTITATI BOŽIĆ?....135
Mladen Vuković
SNIVAČ ANTE BRUNO BUŠIĆ....140
GANGAJU ZVONKA ZVONA ZA ZVONKA....141
VERSAJSKI PARADOKSI 143
Ivan Bitanga Šujan
BAN JOSIP JELAČIĆ....144
Zdravko Živković
HRVATSKO KORIJENJE....145
Zoran Jurišić
HRVATSKA....146

Petar Majić
SVJETIONIK 147
Anka Maksan
POSVEĆENO ZVONKU BUŠIĆU 150
Jerko Mandurić
JA ZA NJU 151
Nađan Dumanić
BOŽJI ČOVJEK 153
Adolf Polegubić
JA IMAM TEBE 154
Nikola Šimić Tonin
ZVONKO BUŠIĆ 155
Mario Bilić
ZVONKO BUŠIĆ TAIK 157
Ante Nadomir Tadić Šutra
IMOT 158
Andrija Crnković
ŽEĐ TRNAVE PEĆINE 159
Miljenka Koštro
TRAG UREZAN U ZAVIČAJNI KAMEN 160
Julija Stapić – Katić
ZVONKU BUŠIĆU 161
Dragica Zeljko Selak
TAIK - HRVATSKI PLAMEN 162
ZVONKO BUŠIĆ I HRVATSKA 165
Lidija Bajuk
I NISI VIŠE TAJ 166
Marko Perković Thompson
DUH RATNIKA 167
Ivan Kujundžić
DRAGA I DOMOVINA 169
Zrinka Bušić
ZVONKU 170

Anita Martinac
ODMORI SE SINE 171
Vesna Bušić Bihar
MOJ STRIC 172
Mario Knežević - M. Kei
OPROŠTAJ 174
Tomislav Kvesić
OKOVI SLOBODE 175
Marko Čuljak
* * * (dugo godina je nebo šutjelo) 176
Dražen Stojanović
ŽIVOT ZA HRVATSKU 177
Pere Eranović
NE ISPUŠTAJTE SNOVE NAŠE 178
Mario Grizelj
ZVONKU BUŠIĆU – TAIKU 179
???
(Zvonku i Julienne) 180
ChatGPT (Umjetna Inteligencija)
PJESMA ZA ZVONKA BUŠIĆA 182
Damir Pešorda
PJESMARICA O TAIKU 183
Fra Ante Marić
ČOVJEK S VELIKIM Č, TAIK S VELIKIM T 189
Mario Bušić
„ZVONKO BUŠIĆ TAIK - 32-GODIŠNJI UZNIČKI SAN
O SLOBODNOJ DOMOVINI HRVATSKOJ“ 191

CVIJETAK U VERIGAMA VJEČNOSTI

Sjedinjene Američke Države imaju dva predsjednika Busha, Hrvatska dva mučenika Bušića, na početku abecedarija hrvatskog žrtvoslovlja. Ante Bruno i sedam godina mlađi Zvonko, najslavnija su domoljuba i mučenika iz toga hrvatskoga roda kojega imotsko-bekijska granica već tri stoljeća dijeli na dvije carevine i države. Obojica odoše prerano hitcima, jedan od udbaškog, drugi od vlastitog…

Godinama prikupljajući pjesme posvećene Anti Brunu Bušiću za poetsku spomen knjigu *Ante Bruno Bušić / Bard i mučenik hrvatskog državotvorja*, Imotski, 2008.)[1] nailazio sam i na pjesme nadahnute domoljubnim snom Zvonka Bušića Taika, koji se tog 2008. Ljeta Gospodnjeg vratio u Hrvatsku, nakon više od 32 godine (11.639 dana, gotovo cijeli Isusov život) provedene u američkim tamnicama. 30 godina je u austrougarskom zatvoru u Kopru odrobijao i njegov zemljak (iz iste općine Grude) slavni hrvatski hajduk Andrija Šimić (1833. – 1905.), koji se 107 ljeta prije Taika, također slavljenički dočekan, vratio u domovinu. (Obojica imahu sličnu sudbinu, Zvonkova grupa je osuđena za otmicu aviona s posljedicom nenamjerne smrti policajca, a Andrija s 25 hajduka za pljačke i ubojstvo jednog pandura, te pomilovani nakon služenja možda najdužih kazni u svijetu za takav čin.)

Taikov zatvorski broj 03941-158 prerastao je u znak trpnje i dosanjane pobjede koja je nadahnjivala peroljube da stihom zahvale i počaste legendarnoga hercegovačkog uznika Taika, a posebice

[1] Treće dopunjeno digitalno web izdanje na poveznici: https://issuu.com/hrvatskonebo/docs/ante_bruno_busic_bard_i_mucenik_hrv

nakon njegove tragične smrti 1. rujna 2013. godine. Kolege su mi dostavljale te pjesme, a iz obiteljske zbirke Zvonkova životna družica, hrvatska Penelopa koja je svog junaka čekala još 12 godina duže nego slavna Odisejeva supruga. Tako je kucnuo čas da u prigodi desete obljetnice Taikove smrti objavimo ovaj zbornik domoljubnih stihova umakanih neponovljivu žrtvu i slobodosnovlje hrvatskoga intelektualca koji je najduže bio sasužnjen iza teških rešetaka prve svjetske velesile.

Revolucionarni, prosvjedni otmičarski čin Bušićeve četvorke opisan je u više publicističkih naslova, istaknuti je knjigu *Otmičari ispunjena sna* (Zagreb, 1995.) Borisa Marune i *Zvonko Bušić: kronika o povratku Zvonka Bušića u domovinu – dokumenti* (Zadar – Grude, 2010.) Tomislava Marijana Bilosnića. Zvonko je već postao književni junak u autobiografskoj prozi Julienne Eden Bušić (*Ljubavnici i luđaci*, Zagreb, 1995.; 2002.; 2006.; 2008.) te epistolarnom romanu Tvoja krv i moja (prijevod Mirna Čubranić, Zagreb, 2008.). Prema njezinu scenariju snimljen je dokumentarni film *Ljubavnici i luđaci* autorice Ljiljane Bunjevac Filipović (HTV, 2012.)[2]. Zvonkovu memoarsku knjigu *Zdravo oko – Sjećanja* (Zagreb, 2014.) dovršila je supruga Julienne, a objavljeno je i englesko izdanje *All Visible Things:* Memoirs (Scotts Valley, California, USA, 2016.)[3]. Brončani spomenik, rad akademskog kipara Maroje Batića, otkriven je 2015. godine u Rovanjskoj kod Zadra. Tihomir Dujmović napisao je knjigu *Tko je ubio Zvonka Bušića* (Zagreb, 2018.) prema kojoj je glumac Robert Kurbaša priredio i 9. ožujka 2018. praizveo istoimenu monodramu.

Simptomatično je i znakovito poigravanje povijesnih činjenica te druge polovice 2013. Ljeta Gospodnjeg: dva mjeseca nakon ulaska Republike Hrvatske u članstvo Europske unije, Zvonko odlijeće

[2] https://youtu.be/k8KI7omc9n8

[3] https://www.amazon.com/All-Visible-Things-Zvonko-Busic/dp/1537276573

„zrakoplovom koji se ne može prizemljiti", a tri mjeseca potom umire Nelson Mandela (18. srpnja 1918. – 5. prosinca 2013.), južnoafrički terorist i aktivist protiv *apartheida* koji je također bio osuđen na doživotni zatvor u kojemu je proveo 28 godina.[4] No, ni odslužena kazna, ni krvavi slom totalitarističke države Jugoslavije zbog koje je progonjen, u demokratskoj (ali nelustriranoj) Hrvatskoj nije dozrelo objektivno i realno sagledavanje životne misije Zvonka Bušića, koji je za neke ljevičarske političare i kolumniste u našim srednjostrujaškim medijima i dalje ostao terorist, dok istodobno SDP-ovi gradonačelnici imaju tetoviranu nadlakticu, a brojni pisci i aktivisti nose majice s likom kontroverznoga južnoameričkoga marksističkog revolucionara Ernesta Che Guevaru (1928. – 1967.). Bušić je neizravno odgovoran za slučajnu smrt jednog čovjeka, a Che Guevara za ubojstvo (i po zapovjednoj odgovornosti) više od stotinu ljudi.[5]

Ova zbirka domotužja je literarni pokušaj da se te pristrane i navijačke nepravde dokinu. Izbor stihova otvaraju tri suvremene duže epske životopisne pjesme, koje su naši pučki pjesnici i Taikovi

---

[4] Julienneov roman *Lovers and madmen* je uvršten u arhiv The Nelson Mandela Foundation: https://archive.nelsonmandela.org/index.php/informationobject/browse?topLod=0&sort=relevance&query=lovers+and+madmen&repos=

[5] U sklopu Projekta Slobodno društvo (Free Society Project New York), dokumentirano je Za 216 žrtava je odgovoran gerilac, osnivač koncentracijskog logora i progonitelj homoseksualaca Che Guevare na Kubi od 1957. do 1959., navodi dr. Armando M. Lago u knjizi *216 Documented Victims of Ché Guevara in Cuba: 1957 To 1959* (New York, 2005.): https://www.scribd.com/doc/10943441/216-DOCUMENTED-VICTIMS-OF-CHE-GUEVARA-IN-CUBA-1957-TO-1959#

„Izravno je odgovoran za najmanje 124 ubojstva", navodi Maria C. Werlau, direktorica Cuba Archive's Truth and Memory Project, autorica knjige *Che Guevarine zaboravljene žrtve* (*Che Guevara's Forgotten Victims*, Washington 2011.; 2020.): chrome-extension://oemmndcbldboiebfnladdacbdfmadadm/https://foresightcuba.com/wp-content/uploads/2019/10/Che-Guevara-Forgotten-Victims.pdf.

zemljaci spjevali za vrijeme tamničenja i odmah nakon njegove smrti, u narodnom desetercu (dijelom u nedosljednoj zavičajnoj i(je)kavici i interpunkciji). Prvu je u 60 stihova spjevao guslar Mile Krajina, odmah po završetku Domovinskog rata, 12 godina prije puštanja Bušića na slobodu. Druga iz pera Žarka Galića Andre u 383 stiha opisuje i nekoliko šaljivih zgoda iz Bušićeva djetinjstva, a treća, najduža i umjetnički mnogo uspjelija autora Frane Mikulića Jukića, nastala na izravni Taikov poticaj, ima čak 1132 stiha (tek petstotinjak manje od najdulje hrvatske usmene epske pjesme "Kako je Ilija Primorac postrijeljao ženine prosce", 1635 stihova)[6] te su u nju ucijepljeni i Zvonkovi stihovi iz pisma majci Ivi iz američkog zatvora. Dio te pjesme javno je 2021. odguslio Ilija Sliško iz Ljubuškoga te objavio na dva CD nosača zvuka u trajanju od 120 minuta.

Slijede rodoljubne lirske pjesme (premda i u nekima od njih ima epskih tragova) više od šezdeset autora nastale u proteklih tridesetak godina u Hrvatskoj i inozemstvu, a do nekih posvećenih Taiku zasigurno nikada ne ćemo doći unatoč svemoći brojnih pretraživača mrežnih stranica i blogova. Neke od pjesama su u međuvremenu objavljivane u knjigama i na portalima (primjerice pjesma Nikole Šimića Tonina čak osam puta), izvori su navedeni ispod pjesama, a sve ostale su prvotisci u ovoj spomen knjizi i ima ih gotovo pola u klasičnom i suvremenom slogu, slobodnom metru i sroku, sonetu i akrostihu. I poetski naturščici i nagrađivani poete kriknuli su stihom što Taikov „posljednji i jedini hitac" nije probudio poslovičnu hrvatsku šutnju, ne slivši se u jerihonsko trublje za novi iskorak u gradnji Lijepe nam Naše. Poštovan je autorov rukopis (nekoliko je pjesama na korijenskom, ili osobnom

[6] Pjesmu je Mate Banović zvani Trliš iz Zaostroga pjevao uz gusle, zapisao ju je Stjepan Banović 1912. te objavio u zborniku JAZU 1951., a gotovo pola stoljeća kasnije vrsno ju je obradio i pretiskao Petar Gudelj u monografiji *Hrvatska odiseja* (Baška Voda, 1999.).

pravopisu, primjerice N. Uglešić) te su ispravljene samo očite tiskarske pogreške. Na koncu je prvi put u jednoj hrvatskoj knjizi poezije uvrštena i Umjetnu inteligenciju (ChatGPT), zamoljena da napiše pjesmu posvećenu Taiku, koristila je sve provjerene metafore, ali kako nema ljudske osjećaje, u tim stihovima se ne osjeća plač duše, miris kušnje žrtvovanja za Domovinu, sraz platonske ljubavi i sloma ideala, drhtaj srca i ushit kad zatitra crveno-bijelo-plava mila trobojnica…

Ovim poetskim molitvama priložene su slike nastale na šest održanih likovnih kolonija *Zvonko Bušić Taik – 32. godišnji uznički san o slobodnoj Domovini Hrvatskoj*, koju od 2017. početkom rujna priređuju Ogranak Matice hrvatske u Grudama i Bratovština sv. Stjepana Prvomučenika Gorica-Sovići, koju je do sada pohodilo pedesetak likovnih umjetnika iz Hrvatske te Bosne i Hercegovine.

Taik zauvik!

Mladen Vuković

Mile Krajina
(1923. – 2014.)

OTMICA ZRAKOPLOVA IZ OČAJA U AMERICI 10. 09. 1976.

Ameriko, zemljo demokratska,
pravdu traži ranjena Hrvatska.
Sa istoka Srbi napadaju
da nam otmu Hrvatsku domaju.

Četničke su horde fašističke,
genocidne i komunističke.
Okupator napada nas, ljuti,
Europa izdajnički šuti.

UNPROFOR je principe izdao,
zločine je srpske pomagao.
Rus pomaže brata sa Balkana
da se toplog domognu Jadrana.

Srbi žele biti uostalom,
na Balkanu Rusija u malom.
Teroristi srpski vrše napad,
Hrvat mora bježati na zapad.

Emigranti, izbjegli Hrvati,
svijet zapadni žele upoznati,
o zločinu velikosrpskome,
i teroru jugoslavenskome.

Srbi hoće kroz Jugoslaviju,
ostvariti veliku Srbiju.

Tvorevina englesko-francuska,
i podrška neprestano ruska.

Hrvati se bore politički,
ruše režim jugo-fašistički.
Zvonko Bušić s Julienne ženom,
i nevjestom našom omiljenom.

Slobodana pozvao Vlašića,
Franu Pešut, Petra Matanića.
Lažnom bombom izvršiše napad,
da probude uspavani zapad.

U New Yorku zrakoplov oteli,
svijet su tako probudili cijeli.
U New Yorku eksploziv podmeću,
vlast pozvali, na se pažnju skreću.

Policajac jedan je stradao,
nestručno je s bombom rukovao.
London, Pariz bile su im mete,
bacit letke kada ih nadlete.

U Parizu kad su se predali,
na sud su ih u New York poslali.
Sud za zločin srpski nije znao,
kazne im je doživotne dao.

Slavni Sude sad za zločin znate,
iz zatvora pustite Hrvate.
Julienne i još tri ortaka,
pušteni su iz zatvorskog mraka.

Zvonko Bušić još je u zatvoru,
čeka milost, svanuće i zoru.
Američkog molim predsjednika,
da Hrvatskog pusti mučenika.

Od Suda se slavnog milost traži,
Zvonku Bušić da kaznu ublaži.
Sad imamo vladu demokratsku,
samostalnu državu Hrvatsku.

Ako Bušić opet s puta skrene,
doživotno zatvorite mene.
Julienne vene kao ruža,
na slobodu pustite joj muža.

U Osijeku, 10. 03. 1996. god.

Žarko Galić - Andro
(1949.)

ZVONKO BUŠIĆ – TAIK OD BEŠIKE DO GROBA

Poslušajte braćo moja mila
Gorica je uvijek primjer bila
Na tisuću devete stotine
Četrdeset i šeste godine
Trećeg sina Kenduša rodila
Skupa s Perom to je proslavila
Ivać Gugo dobili su brata
Dobili su legendu Hrvata
Zvonko Bušić mala beba tada
Poslušajte tko je Zvonko sada
Tek što prođe samo par godina
Posta Zvonko prava bećarina
On je glavni u igranju ploka
A ploke mu donosio Koka
U Munje je on bostane brao
A Prluša kaže da je krao
Puno kora na vrh gustih trnja
A Prluša sve u sebi grnja
Sad se znade tko je ovdje bio
I tko nam je bostane poio
Ovu koru Taik je ugriza
Ko da ju je grabljama naroza
Dva tri zuba njemu su falila
Po tom ga je Prluša otkrila
Kaže Munja miloga mi Boga
Imam i ja isljednika svoga
Opet Taik nove spletke radi

Na prozoru vrući kruh se hladi
Skinu njega momci sa prozora
Pojedu ga u tom dođe zora
Kaže žena jadna moja muko
Opet ga je dobavio ćuko
Što se tiče ostalih igara
U jednoj mu nije bilo para
U gaju je uvijek to forsira
Ajmo gude pa šta komu bude
U Gorici u školi je bio
U Sovićim nije nastavio
O Imotskom Taik sanja sada
Hrvatska je nije mu do grada
Svakog dana treba pješke ići
Osam tamo osam nazad prići
Ali Zvonku nimalo ne muči
U Imotskom Zvonko školu uči
Dugo u noć neke knjige čita
Nije one što spominju Tita
Nekad čita skoro cijele noći
Nema sata kad u školu poći
Jedne noći pušavica puši
Stari Pere naperio uši
Motor dizel čuje izdaleka
Pa njegovo primicanje čeka
To Vokića pruga selom prođe
Za to vrime ustajanju dođe
Laktom Ivu odmah gura Pere
Ustaj Ive pušavica dere
Skoči Iva svoga Zvonku budi
Misli ona evo zora rudi
Ustaj Zvonko evo sviće zora
Loše vrime u školu se mora
Skoči Taik osta vruća loga

A u pomoć on zaziva Boga
Dragi Bože budi u pomoći
Kreće Zvonko još u mrkloj noći
Snig se gazi probija prtina
A gazi ga gorička momčina
Jedini je on na putu sada
Cilo vrime do Imotskog grada
Dođe Zvonko i do školskih vrata
Za glavu se mladi Zvonko hvata
Školska vrata zaključana bila
Šta je ovo moja majko mila
Žive duše u Imotskom nema
Mili Bože šta se ovo sprema
Ode Zvonko do crkvenog sata
Ponovo se on za glavu hvata
Tek dva sata hoće srce pući
Jadno đače mora nazad kući
U Gorici isto noćna mora
Čeka Iva ne dolazi zora
Ustaj Pere Grmušu probudi
Hajde brže linčina ne budi
Upitaj ga koliko je sati
Moja duša za Taikom pati
Dođe Pere odmah više s praga
Tek dva sata moja Ive draga
Ja mislio da je Vokić bio
To teretnjak neki progrmio
Iva pomoć doziva od Boga
Pohitaše tražit Zvonku svoga
Na noge su bate naturili
Put Imotskog odmah uputili
Sluša Pere čuju li se zvuci
Jer okolo zavijaju vuci
Žure oni do Imotskog grada

Snig ne staje nego jače pada
Često putem zove Zvonku svoga
Glas ne čuju oni ni od koga
Kad su bili uz Rebića stranu
Iz skrovišta Taik pred njih banu
Vrisnu Taik dade ih u brigu
Kliznu Iva i pade na snigu
Podigoše njih dvojica Ivu
Na svu sreću i zdravu i živu
Tu radosti nije bilo kraja
Kao da su na vratima raja
U zagrljaj Kenduša ih uze
Tu padoše radosnice suze
Vratiše se oni u Goricu
Šalju Zvonku u toplu sobicu
Dva je sata Taik odspavao
Suvu robu na se obukao
Snig on gazi ponovo ka školi
Nema grča a nema ni boli
Gimnaziju u Imotskom uči
Politika mladog Zvonku muči
Počinju ga već pratiti sada
Mladi Zvonko u probleme pada
Oko njega već su digli buru
Pa u Zagreb mora na maturu
Uspio je odmah maturirat
U Zagrebu počinje studirat
Ali dugo vrimena ne prođe
Crni danak za Taika dođe
Dogodi se njemu nova šteta
Izbaciše njega s fakulteta
Bježi Zvonko takva mu je sudba
Da ga ne bi zatvorila Udba
Pa do Beča Zvonko sada kreće

U Beču će potražiti sreće
Svoga strica proba angažirat
Slavistiku počinje studirat
Tu upozna on plavušu mladu
U tom lipom Beču velegradu
Ameriku Džuli napustila
U Beču se ona udomila
Sastaju se on i Džuli često
Od ljubavi možda bude nešto
Jednog dana dođe sestra Zdravka
Koja priča žalosna ti majka
Hrvatska je za njih glavna tema
A problema drugih više nema
Sluša Džuli o Hrvatskoj priče
Pa Taiku ona vako viče
Dobro slušaj što ti kažem sada
Hitno idem do Zagreba grada
Pa da vidim tu Hrvatsku svetu
Vi kažete najljepša na svijetu
A Taik se sad malo zamisli
Na brzinu nešto novo smisli
Bi li nešto učinila za me
Da Hrvatska izađe iz tame
Hoću Zvonko samo reci šta je
Časnu riječ mu Džuli odmah daje
Neka bude ovo tvrda vjera
Treba letke bacit s nebodera
Spremiše se Melody i ona
U Hrvatskoj sva će zvonit zvona
Kad rođendan slavi Republika
U Zagrebu nastala je zbrka
Svuda gradom leci lepršaju
Milicajci na noge ustaju
Obadvije brzo uhitiše

I na sud ih odmah dovedoše
Otkud leci tko vam ih je dao
Na to sudac inzistirat stao
A Džuli se jadna samo znoji
Neki Taik iza ovog stoji
Sudac ih je uvjetno kaznio
Iz Hrvatske odmah protjerao
U Berlinu nova je adresa
Kao da su pali iz nebesa
Doktor Jelić utočište pruža
Samo trnje nikako do ruža
Taik znade da ga Udba prati
On se kasno sa sastanka vrati
A Džuli ga čeka svake noći
Bože mili hoće li mi doći
Bez obzira na sve poteškoće
Ona za njim i u jamu hoće
Iz Berlina za Frankfurt se kreće
Tu će oni potražiti sreće
U Frankfurtu začuđenje svakom
Svoju vezu okruniše brakom
Sad za Džuli nema veće sreće
U Goricu iz Frankfurta kreće
Vodi Stipek mladu nevisticu
Američku bijelu golubicu
Njezin golub osta u samoći
Jer on ne smi u Goricu doći
Kad je došla Taikovoj kući
Od radosti srce hoće pući
Grli Pere grli je i Iva
Hoćemo li Zvonku vidit živa
Kad osvanu nedjeljica sveta
Nevistica do crkve prošeta
Okreće se za njom crkva cila

Ono ti je Taikova vila
Posle ručka Džuli sama šeta
A Odreč je njena glavna meta
Traži šipak koji je on brao
Dva kamena di je Taik stao
U okoliš uperila oči
A srce joj hoće da iskoči
Osjeća se lijepo u Odreču
Puno ljepše negoli u Beču
Nema kraja toj njezinoj sreći
Pa će imat šta Taiku reći
Obišla je i polje i brdo
I Goricu zavolila ludo
Vratila se svom Taiku žena
I našla ga vrlo zamišljena
Udba mu je za petama sada
Amerika jedina je nada
Sestra Zdravka sada je na redu
I podrška u svakom pogledu
Nije prošlo nekoliko dana
Adresa je nova odabrana
Roditelje obilazi Džuli
Sa njom Taik dobro ste me čuli
U New York se oni brzo sele
I samoći svojoj se vesele
Zbog letaka popularna Džuli
I svi bi se sa njom rado čuli
A Taiku udba smrću prijeti
Il prestani ili ćeš umrijeti
Pa da bude sada veće čudo
Njega Džuli podržava ludo
Taik dođe do novog saznanja
O otmici aviona sanja
Dok se Džuli o tom informira

Za otmicu Taik društvo bira
Vlašić Pešut i Matanić Pere
Svi su momci vrlo tvrde vjere
Na brzinu sve je pripremljeno
U detalje sve je razrađeno
U avion ulazi petorka
Plava dama i četiri momka
Kad su bili na domak Čikaga
Sad će biti velikoga vraga
On stjuardu sad poruku daje
Miran budi bez imalo graje
Na meni je ovdje bomba peta
Preuzimam ja kontrolu leta
U novinam objavit se mora
Da Hrvatskoj sviće nova zora
Neovisnost da traže Hrvati
Jer nacija pod Srbima pati
Bacat letke i ne dizat bure
Dosta nam je srpske diktature
Nad gradovim lepršaju leci
U pomoć se dozivaju sveci
Prava bomba u Centralu bila
I veliku zbrku napravila
Policajac proba demontirat
Al uspio bombu aktivirat
Poginuo policajac tada
Za ekipu evo sada jada
U Parizu svi su uhićeni
Na sud oni odmah sprovedeni
Za Taika i njegovu Džuli
Tužni glasi odmah su se čuli
Sudac Bartels rigorozan bio
Doživotno njih je osudio
Njih trojica po triest godina

Maksimalno on je dao svima
Za obranu dolari se kupe
Za par dana evo prave hrpe
Skupilo se pet šest milijuna
Sudac Bartels na to ne računa
Samo prođe dvi godine dana
Na srce mu dođe živa rana
Poziva ga savjetnik zatvora
Da telefon ovaj nazvat mora
S puno pažnje broj se ovaj bira
On naziva Sulić Velimira
O moj Zvonko teška nam je sudba
Ubila je našeg Brunu Udba
Nije nije nije nije nije
Nije nije i ponavlja nije
Pa telefon od zid on razbije
Više Taik ni za kog ne mari
U samicu smjeste ga stražari
Neka neka hvala dragom Bogu
Sad u miru tugovati mogu
Mila majko šta se nama sprema
Za Hrvate više nade nema
U zatvoru cila je petorka
A posjete stižu iz New Yorka
Iz New Yorka i drugih gradova
Samo da je doć do vitezova
Tigar žalbe na sve strane šalje
Svak od sebe samo gura dalje
Srpski lobi sa Titom na čelu
Kontrolira on presudu cijelu
Sporo prođe trinaest godinica
Odležaše zatvor njih trojica
Trinaest je odležala Džuli
Osta Taik da robiju guli

Iza toga par godina prođe
I do rata u Hrvatskoj dođe
Neovisnost dobili Hrvati
A još Taik u zatvoru pati
Sestra Zdravka kuca na sva vrata
Iz zatvora da izbavi brata
A ona je uz Tuđmana prva
Jer sve tajne ona njemu čuva
Cijelu vladu na noge je digla
Do Clintona zamolba je stigla
Sve se proba ne ide za rukom
Taik dane provodi sa mukom
To za njega teška su vremena
Al je Taik tvrđi od kamena
Prošao je svaka iskušenja
Ali njega još ništa ne mijenja
I trideset godina već prođe
Do slobode njegove ne dođe
Još dva ljeta odleža robije
I riješi se zatvorske kapije
U avion sad strpaše njega
Agenti ga prate do Zagreba
U Zagrebu svečan doček bio
Kad se Taik u njem pojavio
Imoćani čudo napraviše
Koji doček njemu priredіše
Nije čudo to je zaslužio
Prve žile tu je on pustio
A kada je u Goricu stiga
Čitav narod na noge se diga
Kaže Taik neka vas ne čudi
Ja sam kamen hercegovac tvrdi
Amerika poznato je svima
Da moderne drobilice ima

Probali su oni zdrobit mene
Ja sam tvrđi od ikakve stijene
Tu je Taik samo malo bio
Na groblje se zatim uputio
Otac Petar a ni majka Iva
Nisu njega dočekali živa
Suze lije u spomenik gleda
Nešto priča razumjet se ne da
Pet godina na slobodi bio
Hrvatsku je dobro proučio
Sastaju se često robijaši
Jer se Udbe sad nitko ne plaši
Sastaje se ponovo petorka
Plava dama i četiri momka
Nitko od njih tad sritniji nije
Mlada krvca u njima provrije
Sjećaju se oni mladih dana
Mladih dana a krvavih rana
Pet godina vrlo brzo prođe
Rujan mjesec svima tužan dođe
Tužna vijest se pročula po svijetu
Zvonko Bušić napusti planetu
Sam je sebi Zvonko presudio
Penelopu svoju ostavio
Hrvatsku je drukčiju zamišlja
Pet godina o njoj je razmišlja
Teža mu je ta Hrvatska zbilja
Nego tamna Platonova špilja
Od života Hrvatska mu slađa
Takav čovjek više se ne rađa
Šta se desi mili dragi Bože
Džuli njega razumjeti može
Idealist od malih je nogu
A takvi ga razumjeti mogu

Ista takva i naša je Džuli
Samo dobro svi su o njoj čuli
Mirogoj je posljednja adresa
A naš Taik ode na nebesa
Mili Bože milostiv mu budi
Da su vaki svi Hrvati ljudi
Hrvatska bi bila Eldorado
Još bi Taik u njoj bio rado
U ovakvoj nije dalje moga
Oprost traži od dragoga Boga
Dragi Zvonko ti se Bogu klanjaj
I Hrvatsku ljepšu tamo sanjaj
Zbogom Zvonko ti ljubavi moja
Doće tebi Penelopa tvoja
Od Hrvata hvala tebi svaka
Crna zemlja neka ti je laka

Susreti, br. 8, MH, Grude, 2014.

Frano Mikulić Jukić
(1966.)

KNJIGA MOG ŽIVOTA - ZVONKO BUŠIĆ

Sivi sokol krila raširio,
Na blagome vjetru zaplovio.
Iznad drače, bosilja i smilja,
Oštrim okom u daljinu cilja.
Te se tiho ljulja u visini,
Na blistavoj nebeskoj modrini.
Što privlači pogleda njegova
U sred vrelog gnijezda Hercegova?
Je li golub ili ljuta guja,
Il' je jato zlaćanih slavuja?
On ne gleda plijena nit' lovine,
Već se spušta ozg'o sa visine,
Gdje mu pogled oštro oko baca,
Na liticu kamena žestaca.
Na stijenu je sivi sokol stao,
U cvijetak se mali zagledao.
Kljun svoj oštri široko otvara
Te se s njime tiho razgovara:
''Oj' ti cvijete bisernih latica,
Kako rasteš vrh golih litica?
Što ti snagu i ljepotu dade
Te iz golog kamena ustade?
Mnoga ljeta ja sam preletio,
Na svakakva čuda naletio,
Ništa ljepše, niti išta slađe,
Moje oko do tebe ne nađe.
Pa reci mi cvijete čudnovati,
Kojim ću te imenom nazvati?'
Raširio cvijetak sve latice,

K'o biserje rasuto na lice.
Kako koju laticu otvara
Tako nježnim glasom progovara:
''Ptico siva dobro te poznajem,
Od kad letiš kršnim zavičajem.
Ja sam ruža sina hrvatskoga,
Čistog duha, srca čestitoga.
Ja u sebi ljutu patnju krijem,
Dok ju krijem, cvjetati ne smijem.
Snaga moja u nadi se krije,
I u čežnji što vječito vrije.
Kada očaj prekrije mi lice
Ja biserne zatvorim latice.
Tužno glavu ka zemlji oborim
I u tvrdi kamen se pretvorim.
Kad iz trpnje, očaja i tuge,
Što se nižu kroz godine duge,
Radost sine kao svjetlost zore,
Biserne mi latice otvore.
Iz beznađa kad se svjetlo rodi,
Ponovo me opet preporodi.
Dugo bijah tako skamenjena,
Vrh litice, što mi krila lice.
Sudbina me pogodila kleta,
Ne procvjetah trides' i dva ljeta.
U meni se nada ugasila,
I tama me crna obavila.
Al' me sretno jutro probudilo
I zlaćano sunce zagrlilo.
Te procvjetah zanosnom ljepotom,
Za ponovno rođenim životom –
Što iz tmine uzničke tamnice,
Opet suncem okupao lice.
Prošlo točno trideset i dvije,

Zime ljute, od kada me nije,
Bijela zora rosom okupala,
Niti zraka sunca obasjala.
Sad mi sreća biser-lice mije,
A kroz žile vrela radost lije.
Stoga ću ti priču ispričati,
I sudbinu svoju opisati.
Od početka i prvoga dana,
Kako meni bješe upisana'.
Svatko ima cvijetak od sudbine,
Od kolijevke do grobne tišine.
Ja sam cvijetak ponosnoga sina,
Živi svjedok njegovih godina.
Svjedok čežnje, ljubavi i tuge,
Što se nižu kroz godine duge.
Život njegov tužnu priču zbori,
I o vječnoj ljubavi govori.
Vječna ljubav, vječna Domovina,
U srcu je tog ponosnog sina.
Rodila ga mati plemenita,
U sred ovog gnijezda krševita.
Iza rata, iza zle sudbine,
Četrdeset i šeste godine.
Dvades' treći u siječnju je bio
Kad se Zvonko Bušić porodio.
Majka Iva, nadimkom Kenduša,
Draga žena i pobožna duša.
Otac Petar, Peija ga zvali,
I od milja nadimak mu dali.
Tu ti svako rođeno čeljade
Barem jedan nadimak imade.
Težak život u sred kamenjara,
Tvrdog kova ove ljude stvara.
Od djetinjstva Zvonku iskovao,

Kao žestac kamen isklesao.
I utkao najveću vrednotu
Koju čovjek ima u životu;
Vjeru, ljubav, čvrsto domoljublje,
Ponos, snagu, vječno rodoljublje.
Sve to Zvonko u dušu utkao,
Na sred svoga srca zapisao
Te s ponosom kroz život ga nosi
Da u tamu svjetlo mu donosi.
Kao zapis moći čudotvorne,
K'o napitak snage blagotvorne.
Mukotrpan život na kamenu,
U teškome u tmurnom vremenu,
Djetinjstvo mu teško ispisao,
Trnovitu stazu odabrao.
Put je njegov križ teške sudbine
Kojeg Zvonko nosi kroz godine
U Imotskom školu započeo,
U prvu je školsku klupu sjeo.
Marljivo se škole prihvatio
I u ruke knjigu uhvatio
Te unatoč siromaštva puka,
Pješačenja, svekolikih muka,
Svesrdno je znanje upijao
I u njemu druge nadišao.
Mudrost, volja, talent neviđeni
Kod njega su bili urođeni.
Jer je bio dijete sa kamena,
Tvrdog soja i čeličnih gena.
Taik su ga od djetinjstva zvali,
Milo dijete, pravi ''čovik mali".
Povijest roda, sudbina naroda,
Bili su mu kao kruh i voda.
Knjiga mu je bila otvorena,

Svaki minut slobodnog vremena.
Gimnaziju dok je pohađao
Već u duši istinu je znao,
O tamnici hrvatskoga puka
I o zbiru nebrojenih muka.
Bruno Bušić, susjed iz Vinjana,
Kog poznaje od prvoga dana,
Bješe njemu k'o vodilja zvijezda,
Koju prati od rodnoga gnijezda.
Satrvena Hrvatska sloboda
I tamnica vlastitog naroda,
Dubok pečat u njem ostaviše
I stazama čudnim uputiše.
Pun tjeskobe, nade i očaja,
On odlazi iz rodnoga kraja.
U Zagreb se Taik upućuje,
Književnosti studij upisuje.
Filozofski fakultet ga prima,
Jer diplomu besprijekornu ima.
Za književnost i za Slavistiku,
Ima mjesto, ima i priliku.
U Zagrebu vidik mu se širi,
Ne da duši da mu se umiri.
Jasna slika preda njim se stvara,
Horizonte nove mu otvara
Da progleda, da mu jasan bude,
Sav taj apsurd politike lude.
Mračne sile krila raširile,
Domovinu dragu zagrlile.
Uhićuju, straše, premlaćuju,
A Hrvatski jezik prešućuju,
Sve hrvatsko u temelju pljuju,
Neki novi Bleiburg priželjkuju.
Zemljom vlada mračna strahovlada,

S centrom moći u sred Beograda.
Sa Dedinja ruke ispružene,
Lijepom Našom svuda umrežene,
Stišću svoje udbaške škarice,
Da pres'jeku hrvatske mladice.
Sve prvake, intelektualce,
Svezali su u sužanjske lance.
Mladog Brunu u tamnicu vuku
Da mu pero iz ruke izvuku.
Sve to Zvonko teško proživljava,
Jer se prkos u dnu duše javlja.
Svjestan stanja u kom se nalazi,
On jedini izlaz pronalazi
Te napušta staru djedovinu
I ljubljenu svoju Domovinu.
Šes'et sedma godina je bila,
Kad je svoja raširio krila.
Azil njemu Austrija dade,
Jer se teror titoista znade.
On u Beču studij upisao,
I povijest je dragu izabrao.
Još uz povijest Slavistiku bira,
Dvije želje u jedno sabira.
Al' sudbina baš je tako htjela,
Amorovu strijelu odapela.
U sred Beča, šezdeset devete,
Zgodnu curu mladi Taik srete.
Lijepa lica, duge plave kose,
Kakvu samo ljepotice nose.
Julienne se mlada cura zvala,
Što mu vrelu krvcu uzburkala.
Američka groznica ga hvata,
Tog ponosnog sina od Hrvata.
Preko bare rođena je ona,

Kraj Portlanda, usred Oregona.
Njezin otac Richard Schultz se zvao,
Krv germansku u sebi imao.
Zbog toga je Beč i odabrala,
Da bi jezik oca studirala.
Prvi susret ljubav vječnu stvara,
I knjiga se sudbine otvara,
Samo nebo odgovor imade,
Kako žena zavoljeti znade.
Privrženost iz dubine bića,
Kao zanos stečenog otkrića.
Njegov teret njeno breme biva,
Dok joj tajne najdublje otkriva.
Za Hrvatsku prvi puta čuje,
U duši joj ime odjekuje,
Patnju roda Bušića mladoga
U sred srca upisuje svoga.
Duge noći s njim je provodila,
O Hrvatskoj puno naučila.
Naučila mlada ljepotica,
Svaku stopu hrvatskih granica.
Svaku ranu ponosnoga puka,
Milijune proživljenih muka.
Svaka suza što je za nju pala,
U biće se njeno urezala.
Vidici se novi otvoriše,
U svoje je krilo prigrliše.
Ona stavlja zemlju od Hrvata
Kao đerdan oko svoga vrata.
Pogažena hrvatska sloboda,
I sva žudnja njenoga naroda,
Putom novim, život usmjeriše
I temelje čvrste postaviše.
Smjerokaz joj sudbina odredi,

Kojeg ona bezuvjetno slijedi
Kontra Udbe, kontra tiranije,
Komunizma i Srboslavije.
Sve je spremna za Hrvatsku dati
I vlastiti život žrtvovati,
Pomoć nudi voljenom mladiću,
Zanesena u novom otkriću.
Al' što može cura Amerike,
Protiv zemlje i sile velike?
A Zvonko je njenu želju znao
I beskrajno u nju vjerovao.
On razmišlja što je učiniti,
Kako njenu volju usmjeriti?
I na koncu ideja je pala,
A Julie je svoj blagoslov dala.
U Zagrebu, na Dan republike,
Bacit letke sa zgrade velike.
Najbolja je zgrada odabrana,
Pokraj trga Jelačića bana.
Za akciju letci otiskani
I prikladnim štivom ispisani.
Hrvatska ga mladež potpisuje,
Put Zagreba pošiljka putuje,
U ruksaku mlade studentice,
I njezine vjerne kolegice.
Melody se ta djevojka zvala,
Što je letke s Julie pobacala
Sred Zagreba, na Dan republike,
Zadavši im muke svekolike.
Al' su obje bile uhićene,
U istražni zatvor sprovedene.
Dvije cure iz sred Amerike,
Zamračiše ''praznik republike",
Američki konzul je ustao,

Za obranu odvjetnika zvao
Te na koncu sud im presuđuje,
Na uvjetnu kaznu osuđuje.
Puna žara, samopoštovanja,
Svaku sumnju od sebe otklanja
O slobodi Jugo-tvorevine
Što promiču razne tiskovine.
Diljem svijeta laž je razasuta,
A istina svima zakinuta.
To je režim uma zamračena
I naroda čizmom pogažena.
.Ode Julie smjerom Austrije,
Druge zemlje, puno pitomije,
A akcija sa njenim letcima,
Već odjeka u mediju ima.
Cilj je bio javnost uzburkati
I na znanje tiranima dati
Da se Hrvat pokorio nije
Dok mu srce u grudima bije.
Uto doba Zvonko se vratio,
U posjet je Americi bio,
Život njihov novim smjerom gazi,
Gdje se samo najbolji snalazi.
Udba plete mrežu smrtonosnu,
Za Taika i Julie ponosnu,
Austrijski agenti ih prate,
K'o i druge sumnjive Hrvate.
Pod pritiskom beogradske ruke,
Sve im veće zadavala muke,
Bivša sila - carska Austrija,
K'o noj glavu u zemlju zabila.
Zvonko nalog u Salsburg dobio
Da je njihov azil izgubio,
Izgon njemu iz države daju

I papir mu u ruke predaju.
U Berlinu novo gnijezdo traže,
Iako se s odlukom ne slaže,
Ali sila Boga ne molila,
Već pravedne tamom porobila.
Križ života svaki tren je teži,
Koga Udba jednom zabilježi.
U Berlinu opasnost velika
Od njezinih brojnih doušnika,
Tu je stvarnost surova i kruta,
Metak vreba iza svakog kuta,
Nemilice ispaljuju hitce,
Krijuć svoje zločinačko lice.
Emigranti sa glavom u torbi,
Smrtnim strahom i vječitoj borbi,
Glas pronose krikom očajnika,
O teroru mračnih razbojnika.
Koji tlače zemlju od Hrvata,
Sišući im krvcu ispod vrata.
Vrag pakleni nikada ne spava,
Već on svoju snagu povećava.
Znade Zvonko što im je činiti
Te odluče Berlin napustiti,
Nisu sjajna Brandenburška vrata
Očarala ponosnog Hrvata.
U Frankfurtu novi dom se sprema,
Ovdje za njih budućnosti nema,
Al' u gradu kraj čuvene Meine,
Nisu dane doživjeli sjajne.
Raznim spletkam UDBA pokušava
Da im opet život zagorčava.
Bojala se tvorevina trula,
Svakodnevno, vlastitog rasula.
Na nogama klimavim je bila,

Energiju svu je usmjerila,
Očuvanju Titova režima,
Izgrađenog krvlju i mecima.
Krvlju djece puka od Hrvata
I mecima njihovih dželata.
Istina je u blato skrivena
I u veo crni zavijena.
A glasnike istine krvave,
Listom oni skraćuju za glave.
Laž njihova mora se razbiti,
Cijelom svijetu oči otvoriti.
Al' opaki smrad od tvorevine
Širi laži kroz duge godine.
Kao zmija košulju je svukla
I pod kožu mnogima uvukla
Te smrt sije a istinu žanje,
Utopljena u opće neznanje.
Kako razbit stereotip ludi,
Da se iz sna čovječanstvo zbudi?
To je Zvonku primarna zadaća,
Koju zdušno u srcu prihvaća.
On tribine redovito vodi,
O zlu zbori, sanja o slobodi.
Ideal je sebi zacrtao,
Ni centa ga nije pomakao.
Smiraj duši on pronaći neće,
Dok se kolo zločinačko kreće.
Smiraj duši on je pronašao,
Zlatni prsten Julienne je dao.
Pečat vječne ljubavi udara,
Zajedničko gnijezdo se otvara.
U Frankfurtu, sedamdeset druge,
Komad sreće kraj vječite tuge.
Sin Hrvatske, kćerka Amerike,

Zavjet daju kraj Maine velike.
Zlo i dobro, dok smrt ne rastavi,
Od dva bića jedan duh se pravi.
Sad združeni život započinju,
I na vjernost vječitu zaklinju.
Dva su vlaka a kolosijek isti,
Dvije duše, ideali čisti.
Neovisnu državu Hrvata,
K'o kolajnu oko golog vrata
Sami sebi oni objesiše,
Križ zavjetni zdušno prihvatiše.
Težak boj će u životu biti,
Al' ih ništa neće pokoriti.
Odabraše zemlju Ameriku,
Za nov život i novu priliku.
Tu Julienne školu dovršava
I konačno studij završava.
U Portlandu diplomu dobija,
Barijeru posljednju probija.
Iz Portlanda u NY se sele,
Tamo život izgraditi žele.
Julie jezik engleski predaje
I savjete imigrantim daje.
Zvonko radi svuda naokolo,
Ali svoje ne napušta kolo,
Kolo zvano ''Hrvatska sloboda"
I jedinstvo njenoga naroda.
U proljeće sedamdeset pete,
Opet oni za Europu lete.
Po Njemačkoj zemlji obilaze,
S vođama se Hrvata nalaze.
U Karlsruheu sa Brunom se sreli,
Sudbine se putovi ispleli,
Tu se Julie s njime upoznaje,

Prijateljstvo zauvijek ostaje.
U birtiji kod Gojka Bošnjaka,
Stare zvjerke, pravog poštenjaka,
Što ga Udba dva puta ranila
A restoran njegov zapalila.
Tu sretoše Franju Mikulića,
Desnu ruku od Brune Bušića
Te Goretu, agenta dvostruka,
Što se Udbi pod kožu zavuka
Te im strašan udarac zadao
I naume mračne raskrinkao.
Razgovori ugodni se vode,
Sve u smjeru Hrvatske slobode.
Davnu želju Julie obznanjuje
Da u ''Kršnu zemlju" otputuje
Da posjeti Zvonkovu Goricu,
Herceg-zemlju, kršnu ljepoticu.
Sa Stjepanom u auto sjeda,
Da pozdrave u zavičaj preda
Te upozna Petra i Kendušu,
Mir pronađe i odmori dušu.
Gorica se na noge podiže,
Kad ''nevista američka" stiže,
Sa svima se Julie upoznaje
I pozdrave najljepše predaje,
Svoj rodbini, dragoj domovini,
Od sinova što su u tuđini.
Od sinova što ih režim trao
I po bijelom svijetu rasijao.
Hrvatsku je grudu poljubila
I za vječnost s njom se sjedinila.
Po povratku u Pariz putuje,
Gdje ju Zvonko s Brunom dočekuje,
Tu u gradu Brunine mladosti,

Gradu svijetla, gradu umjetnosti,
Par najljepših proživješe dana,
Jedna slika u vječnost utkana.
U Njemačku ponovo odlaze
Te u Porzu hotel pronalaze.
Tu se Bruno na posao dao,
Dokument je velik napisao,
O Hrvatskoj zgaženoj slobodi
I torturi koju režim vodi.
Dokument je Zvonko naručio,
Jer je nešto poduzeti htio
Da uzdrma javnost uspavanu
I raskrinka sliku uljepšanu,
O Titovoj Jugo-tvorevini,
O toj praznoj smrdljivoj mješini.
Već je Zvonko ideju imao,
I u glavi slike poredao
Što mu valja sada učiniti,
I kako će javnost probuditi.
Al' o tome nikom ne kazuje,
Samo Julie plan mu naslućuje.
Kad je Bruno pos'o završio,
Zadnji put se s njima pozdravio.
Oni lete preko oceana,
A njemu je sudba zacrtana.
U NY-u Julie, na slobodi,
Na engleski dokument prevodi,
A Zvonko se za akciju sprema,
Jer vremena za bacanje nema.
Pomno Taik priprema akciju
Da zaskoči FBI i CIA-u.
Na francuskom dokument se piše,
S Grubišićem oni urediše.
Sve je bilo pomno odrađeno,

Do detalja sitnih obrađeno.
Sve u glavi Zvonko poredao,
Najvjernije ljude odabrao.
Al' im plana nije kazivao,
U neznanju sve ih je držao.
Opasnosti on je svjestan bio,
Zato ih je zaštititi htio.
Svu težinu plana osmišljena,
On na svoja tovari ramena.
Datum pada rujna desetoga,
Dan akcije plana velikoga.
On poziva Petra Matanića,
Slobodana velikog Vlašića
I još k njima Franjo Pešut stiže,
Jer se sati sudbonosni bliže.
Njih trojica nisu ništa znali,
Kad su nogom u zrakoplov stali.
Samo Julie istinu poznaje,
Al' nikome tajnu ne odaje.
Lažnu bombu Zvonko napravio,
Na gola ju prsa zalijepio.
Sve od gline i plastične žice,
Da ne budi ''Rentgen - zviždalice".
Manji Boeing on je odabrao,
Performanse njegove je znao.
Kako, kuda i u kojem smjeru,
Čvrstu volju i najdublju vjeru,
Imao je u plan razrađeni,
Svi detalji bjehu dorađeni.
U pretincu, na sred Grand Centrala,
Policiju pošiljka čekala.
U njoj znani dokument je bio,
Kojega je objaviti htio.
Tiskovine američke broji -

Sve to lijepo u cedulji stoji -
Što imaju ovo objaviti,
Inače će zrakoplov srušiti.
Uz to bombu u pretincu stavlja,
Al' im nacrt uza nju ostavlja.
Napravljena da ne eksplodira,
Jednostavno da se demontira.
Plan je bio zrakoplov uzeti,
I s akcijom svojom započeti.
U Čikago letjelica kreće
Kada Zvonko k pilotu ulijeće,
Na prsima bombu pokazao,
Da je lažna, pilot nije znao.
U Kanadu on ga usmjerio,
I zahtjeve svoje izložio
Te težinu vlastitog rizika,
Osamdeset i sedam putnika.
Pilot skreće smjerom Montreala,
Poruka se tornju odaslala,
O otmici i o uvjetima,
Koje svatko ispuniti ima.
Sve po planu sada se odvija,
Zvonko film u glavi razvija.
Još i letke treba pobacati,
I upute svoj posadi dati.
Razumno je pilot postupio,
Zrakoplov je drugi zatražio,
Jer će papir usisnik povući,
Sve putnike u smrt će odvući.
U Kanadi zrakoplov spremaju
Da mu letke gotove predaju.
Kao pratnja on će njima biti,
Nad Londonom letke će baciti.
Druga tura za Pariz se sprema,

Sve po planu, pogovora nema!
Zadnja ruta Hrvatska će biti,
Gdje će zadnji paket izbaciti.
Putnicima Julie se obraća,
Svatko od njih razloge prihvaća.
Terorizam u pitanju nije
Tu se borba za Hrvatsku bije.
Bez bojazni i truna panike,
Za osoblje i za sve putnike.
U Genteru oni odlučiše,
Trideset ih napolje pustiše,
Međusobno dogovor je pao,
Tko god mora, on je izišao.
Tu zrakoplov gorivo dobija,
Hrana, piće u njega se zbija.
Iz Gentera preko oceana,
Njima ruta bješe zacrtana.
Na Islandu ponovo sletiše
Te spremnike svoje napuniše,
A odatle ponovno polijeću,
Do Londona, gdje letci izlijeću,
Iz pomoćnog, onog zrakoplova,
A na njima ispisana slova,
O tamnici naroda Hrvata
I Titovoj omči oko vrata.
Od Londona lete do Pariza,
Gdje se treba napravit repriza.
Kad su letci po Parizu pali,
Komandi su zahtjev odaslali,
Za slijetanje dozvola se traži,
Da zrakoplov svoju žeđ utaži.
U predgrađu, u sred vojne baze,
Jednu pistu za njih pronalaze.
A čim su se na zemlju spustili,

Snajperima gume probušili.
Ultimatum Francuzi im daju,
Sa pozivom na hitnu predaju.
Ne može se zrakoplov podići,
Nit' na zadnje odredište stići.
Jer poruku Titov režim šalje:
''Iz Pariza ne dajte im dalje!"
''Srušit ćemo vašu letjelicu,
Ako stigne na našu granicu!"
Nema dalje, Taiku je jasno.
Zbog toga se osjeća užasno.
Prisilno su ovdje prizemljeni,
A planovi nisu dovršeni.
Pregovarač zahtjeve odbija,
A vojska se oko piste zbija.
Telefonski poziv odobrava,
Jer ga Julie na to nagovara.
Zove ona u Chicago city,
Jer osobno mora provjeriti,
Da je tisak proglas objavio,
Što ga Zvonko s bombom ostavio.
Kad potvrdan odgovor dobila,
Sve im karte Julie otvorila.
Bez otpora oni se predali
I u ruke policiji pali.
Hitan deport Francuska obavlja,
Otmičare u zrakoplov stavlja.
Letjelica vojna pripremljena
I u njoj je pratnja postavljena,
Do NY-a otmičare prati,
FBI-u, gdje će ih predati.
Svih petoro oni uhićuju,
U istražni zatvor upućuju.
Policija njima saopćila,

Tragedija da se dogodila.
Telefonski Julie je saznala,
Al' u vijesti nije vjerovala.
Policajac život izgubio,
Eksploziju bombe doživio.
Činjenicu Zvonko ne prihvaća,
Dok u glavi svaku scenu vraća.
Po propisu sve je uradio,
I nacrt im bombe ostavio.
Uz uputstvo demontaže njene,
Sve su stvari točno učinjene.
To se nije smjelo dogoditi,
Akciju će cijelu zasjeniti.
Plemenita njegova namjera,
U suprotni sada pravac smjera.
Krv je pala Briana Murraya,
Agoniji ne vidi se kraja.
Tužiteljstvo na noge se diže,
Optužnicu stravičnu podiže,
Terorizam najcrnjeg oblika
I ubojstvo mladog narednika.
Sudac Bartels proces započinje,
Na istinu svatko se zaklinje.
Eksperti se razni izredali
I svjedoci izjave su dali.
Dupke puna dvorana je bila,
Dok se sudska rasprava vodila.
Hrvati se brojni okupljaju
Da podršku optuženim daju,
Za petorku traže jamčevinu,
Zalažući novac, imovinu.
Iskaz daju putnici oteti,
Sve će sudac u obzir uzeti.
Terorizam svatko odbacuje

I poroti jasno poručuje:
''Otmica je nekog drugog smjera,
Drugačijeg posve karaktera."
Policija pritisak udara,
Atmosferu posve novu stvara.
Konfuzna se izvješća donose,
Što sa svakom logikom se kose,
Proturječnost iz njih iščitava,
Očita se krivnja zataškava.
Nitko nije jasno utvrdio,
Tko je krivac eksplozije bio,
Vođa tima njene demontaže,
Svaki puta novu priču slaže,
Skrivajući vlastitu pogrešku -
Sve miriše na podvalu tešku.
Strašan nemar il' čista namjera,
Čudnim pravcem optužnica smjera,
Neke čudne, tajanstvene niti,
Cijelu priču u klupko će sviti.
Velika se tu zavjera kuje,
A iz nje se jasno očituje,
Ta njihova čudna demontaža,
Da je bila čista sabotaža.
A Brian je janje žrtvovano,
Za zlokolo što je zaigrano,
Jer bez krvi terorizam nije,
U tome se cijela igra krije.
Otmica bi kolosalna bila
I Hrvate sve osokolila,
Tajne službe poraz bi priznale
I od srama u zemlju propale.
Ovako se krivnja prebacuje,
Policiji obraz osvjetljuje.
Jedna žrtva malena je plaća,

Kol'ko toga nazad im se vraća.
I Zvonko je toga svjestan bio
Da se sustav na njih obrušio,
Uzalud je bezbroj telegrama,
Tužiteljstvu srce se ne slama.
Sva podrška tisuća Hrvata
Iza čvrstih ostala je vrata,
Mjesecima proces se razvlači
I konačna crta se podvlači.
Sudac Bartels sve iskaze skuplja
Te porotu na vijeće okuplja,
Mjesec dana presuda se slaže,
Svaka riječ se ponovo preslaže.
Konac-koncu, presuda je pala
I cijela je dvorana ustala,
Glavni sudac krivnju presuđuje,
Doživotnu njima dosuđuje,
A trojici trideset godina,
Jer su bili podrška jedina.
Ali potom Bartels obznanjuje
Da u njihov teror ne vjeruje,
Plemeniti ciljevi su bili,
Samo su ih krivo usmjerili.
Stoga sudac presudi dodaje
Da uvjetna puno kraće traje,
Za Taika deset je godina,
A po osam svima ostalima.
Komisija pravorijek će dati,
Toliko se mora odležati,
Zadnjim batom presuda završi,
Agonija dugačka se svrši.
Jedna svrši - druga započinje,
Sve ih na križ teški razapinje,
A najteži Zvonka očekuje,

Što najjače srce razvaljuje.
Zadnje zbogom, rastanak što boli,
Teška bitka tek za život goli,
U najcrnji kazamat ga vuku,
Da mu volju do temelja stuku.
Kriminalci, teške ubojice,
Zvjerski život, bodljikave žice,
Sve se sada na njeg' obrušava,
Dostojanstvo ljudsko urušava.
U kavezu punom bijesnih zvijeri,
Svaki dan se sa godinom mjeri,
Svaka noć je kao vječnost duga,
Kad ti srce kida ljuta tuga.
Stubokom se cijeli život ruši,
Bol nesnosna para te po duši,
Tek nevinost što ti snagu daje,
K'o zubato, slabo sunce sjaje.
Taj osjećaj vlastite nemoći
U besane progoni te noći,
Svaki korak stoput se ponavlja,
I upitnik na svakome stavlja.
Kuda, zašto i kako bi bilo,
Drugačije da se dogodilo.
Je l' ubojstvo bilo namješteno?
Koliko je sve ovo pošteno?
Ili nešto policija krije,
Pod pritiskom iz Jugoslavije?
''Sad sudbinu Domovine dijelim
I sa dušom, i sa tijelom cijelim."
Oboje su sada zatočeni
I na dugu šutnju osuđeni.
Kom' je gore, čiji križ je teži?
Zašto sreća od istine bježi?
Sto pitanja, nigdje odgovora,

Tužna zbilja živjeti se mora.
Samo onaj koji nevin strada
Znade što je izgubljena nada,
Što je trpnja, i što je tjeskoba,
Kako tišti zatvorena soba?
Muk razdire, a buka nervira,
Svaki minut teško iritira,
Dan za danom i godine duge,
Teški očaj i godine tuge.
Od NY-a do Californije,
Nema žice koju gled'o nije,
Al' Lewisburg u Pensilvaniji,
Tu su dani bili najbolniji.
Najduže je u njem robijao
I godine duge odbrojao,
.Deset ljeta nakon uhićenja,
U najveća pao iskušenja.
Komisija za pomilovanje,
Dovela mu nerve u pitanje,
Na slobodu Julienne se sprema,
Ali od njih odobrenja nema.
Pet godina njoj su produžili,
Ničim nisu to obrazložili,
Iz protesta, on se na bijeg sprema,
Kad uvidje da pravice nema.
Genijalan plan je napravio
I zaštitni sustav prevario,
U prosincu, osamdeset šeste,
Što smislio - to i učinio.
Otisville se taj kazamat zvao,
Iz kojeg se po noći iskrao;
Preko krova, ispod ljute žice,
Prevario stražu nemilice.
Trides' sata na slobodi bio,

Spektakl je pravi učinio
I na koncu, sam se prijavio
Policajcu što ga uhitio.
Prekršajnom sucu ga predaju
Da mu kaznu za bježanje daju,
Njemu Zvonko razloge iznosi,
Sudac svoju presudu donosi.
Poštenje mu njegovo priznaje
I nove mu kazne ne dodaje.
A Julie se kazna umanjila,
Dvije i pol godine dobila,
Njenom ropstvu kraj se nazirao,
A Zvonka je sustav razdirao.
Nema svijetla na kraju tunela,
Na dva slova knjiga mu se svela,
Pisma šalju, podršku mu daju,
Svi hrvati što za njega znaju.
Al' godine polako se broje,
Kad kazaljke nepomično stoje,
Sat za satom, vrijeme se pomiče,
Dan slobode za Julie primiče.
Osamdeset deveta je bila,
Komisija kad je odobrila;
Svih četvoro na slobodu pušta,
A Taiku centa ne popušta.
Na čekanje njega ostaviše,
Bartelsova presuda se briše.
Uzalud im Bartels preporuku,
Više puta poslao na ruku,
Osobno se jako založio
I slobodu za njega tražio.
Al' pritisak snažan policije,
Ni najmanje popustio nije.
Krv se ledi u žilam junaka,

Kada nada ugasi se svaka.
Al' se Zvonko hrabro uzdigao
I san vječni ipak dočekao,
San slobode države Hrvata,
Što je omču skinula sa vrata.
Stari režim u pepeo pada,
Omražena država propada,
Po šavovim tvorevina puca,
Dan slobode na vratima kuca.
Od ushita srce mu se steže,
Dani ropstva u nepovrat bježe,
Hrvatska je zvijezda zasijala,
Nova nada dušu zagrijala.
Duga borba plodom urodila,
Sudbina je svoje učinila,
Al' najveći borac u Hrvata,
Još je uznik mračnog kazamata.
Hrvatska se za njega zalaže,
Rubikova kocka se preslaže,
Al' uzalud htijenje diplomata,
Za Zvonka su zatvorena vrata.
Osobno se Tuđman poduzeo
U Hrvatsku da bi ga doveo
I Clinton mu obećanje dade,
Ali samo na tome ostade.
Uzalud su pisma nebrojena,
Na adresu njemu dostavljena,
Iz Zagreba Julie ne prestaje,
Pisma šalje i zahtjeve daje.
Status quo je komisija dala,
Ni za dlaku nije uzmicala,
Težku zbilju Zvonko proživljava,
Sud se opet nad njim ižívljava.
Svaki put mu kaznu produžava,

Tamo neka usijana glava.
Svako malo stigne obećanje
Za slobodu i pomilovanje,
Malo stigne, onda se ohladi,
Zadnji nerv mu iz tijela izvadi.
U sred duše tinja ogorčenje,
A mri nada za oslobođenje,
Stara majka čeka u Gorici,
A on sate broji u tamnici.
Pisma piše, susret očekuje,
Neizmjerno njemu se raduje.
Majci Zvonko pjesmu napisao,
Svoju dušu u nju je utkao,
Iz ćelije koja srce mori,
Stihovima ovako joj zbori:
''Tisuću je i devetstotina,
Devedeset četvrta godina,
Polovicom prosinca miseca,
Prije zore i žarkoga sunca.
Ove noći u mojoj tamnici,
U prokletoj zemlji Americi,
Sanjao sam da mi majka stara,
S Međugorskom Gospom razgovara.
Gospu pita o povratku mome,
I moli se Bogu velikome,
Da joj spasi iz tamnice sina,
Kojeg čeka već dvajest godina.
Moja majka zaklinje i moli,
A Gospa joj ublažava boli
I tješi je da ne gubi nadu,
Da viruje u Božiju pravdu,
Da će skoro sina dočekati
I sa njime Uskrs proslaviti.
To Kenduša kad je saslušala,

Od radosti dugo je plakala.
Tada sam se iz sna probudio
I u mraku dugo prosjedio,
Gledajući iz moje tamnice,
Njeno drago, uplakano lice.
A sjećanja iz davne prošlosti,
Žive slike iz moje mladosti,
Ne dadoše zaspati mi više,
Zato srce ovu pismu piše,
Sićajuć se svega i svačega,
Više dobra nego li lošega.
Sićajuć se matere i ćaće,
Svakog pedlja roditeljske kuće,
U kojoj smo rođeni i rasli,
Nas šestero, dokle smo odrasli.
Sićajuć se velikih blagdana,
Svih Božića i svih Stipanjdana.
Kad smo skupa na okupu bili,
I blagdanske radosti dilili.
Dok su tići krila zadobili,
I u bili svit se otisnili.
Odmaglili na sve čet'ri strane,
Ostavljali starce uplakane.
Al' svi su se počesto vraćali,
Na ognjište, di smo odrastali,
Donoseći radost i veselja,
Vraćajući zajam roditelja.
Samo sam ja osta bila vrana,
Zato mi je mati uplakana.
I znam da će i ovog Božića,
Tužna sidit kraj svoga borića.
Pa joj moram poručiti sada,
Da se dobra ukazuje nada,
Bog će dati, sve će dobro biti,

Uskoro će sina dočekati.
A nek' ovi današnji blagdani,
Za nju budu pravi, sretni dani!
Neka bude veselja i pića,
U Peije, za vrime Božića!
Zapalite sviću na boriću!
Radujte se svetome Božiću!
Sretan Božić i Novu godinu,
Nakon zime, radujte se sinu!"

.....

Otac Petar neće dočekati,
Da se Zvonko u Goricu vrati,
Životnu je bitku izgubio,
U vječnost se blago preselio.
Osamljena ostala mu mati,
Hoće li ga živa dočekati?
Trides' zima i trideset ljeta,
Skrivala ga tamnica prokleta.
Helsinški se odbor podigao
I zahtjev je Americi dao,
Izručenje u Hrvatsku traže,
Al' se opet sloboda odlaže.
Terre Haute, još godine dvije,
Čekao je potpis komisije.
Brzojavom rodbina mu piše:
''Stara majka, ne čeka te više."
Nije srce moglo izdržati,
Niť povratak sina dočekati,
Bol nesnosna razdire mu grudi,
Teški očaj ponovo se budi.
''Zbogom majko, zbogom zadnja nado,
Ja te htjedoh zagrliti rado.

Al' sudbina nije tako htjela,
Prije mene, ona te uzela.
Tugu svoju opisat ne mogu,
Samo dragom molit ću Bogu,
K'o što i ti molila si za me,
Kroz godine užasa i tame.
Rajska svjetlost nek' ti lice mije,
Kad ga čedo milovalo nije!
Ti odlaziš u rajske visine,
Ja ostajem brojati godine;
Duge teške tamničarske noći,
Čekajući kad će zora doći."
Ali sreća hrabre ljude prati
I na koncu uvijek im se vrati.
Zadnji vagon posljednjega vlaka,
Kad je nada ugasnula svaka,
Iz tamnice Taika izvlači
Na slobodu, koja život znači.
Prošle točno trideset i dvije,
Predugačke godine robije.
Mladić bio, sad je ostario.
Pola vijeka on je potrošio.
Nevjerica najgora ga trala,
Zbog ljubavi i zbog ideala.
Dv'je tisuće i osme godine,
U modre se digao visine
Zrakoplovom, iznad Atlantika,
A u srcu radost prevelika.
Domovina slobodna ga prima.
Opisati ne možeš riječima,
Sav taj ushit što u njemu vrije,
Na tlu svetom, zemlje najmilije.
Svečan doček starih prijatelja,
Toplih riječi i najljepših želja,

Kost u grlu, riječi izgubljene,
Davne nade opet probuđene.
Sve nestvarno k'o u snu duboku,
Kao iskra u mrtvome oku,
Sloboda je dah božanske moći,
Smiraj duše, svjetlo u sred noći.
Iza mraka što tamnica krije,
Njena svjetlost sjaje drugačije
I na nju se priviknuti mora,
Jer je vjetar na pučini mora.
Mač je ona sa oštrice dvije,
Vrč zanosni što lako opije,
Al' je volja u Taika jaka,
K'o u svakog pravoga junaka.
On uz Julie smiraj pronalazi,
I u stvarnost polako ulazi.
K'o Odisej Penelopi dođe,
Da im život iz početka pođe.

***

Godine su svoje učinile,
Stubokom se stvari izmijenile,
Taj ideal koji ga vodio,
Pogrešno se ovdje razumio.
Samo dio hrvatskoga puka,
Cijeni žrtvu i godine muka,
Apatija u narodu vlada,
A zbog nje se najbolnije strada.
Konce vuku komunjare stare,
Ponovno se vlasti dokopale,
Zemlju trese pljačka neviđena,
Dok u krivo sva je usmjerena.
Na stup srama domoljube vežu,
Lažu, hule i vrijeme rastežu,

Zločin teški što su učinili,
Lažima su vještim okitili.
Bezobzirno ubojice štite,
Tuđim perjem ponovo se kite,
Kojekakva piskarala niču,
Što za novac prosipaju „priču“.
Na svome smo, ali nismo svoji,
Sudbinu nam netko drugi kroji,
Interesne uzdižu se grupe,
Da sve blago naroda pokupe.
Tko to dlanom sunce nam zaklanja?
Tko u sjenu cijeli narod sklanja?
U sivu smo zonu utjerani,
Ideali svi su zakopani.
Sitne duše i interes sitni
Te problemi tek naoko bitni,
Izmrviše desno krilo naše,
Krhotine samo nam osta'še.
Tu se Zvonko svesrdno zalaže,
I napore velike ulaže:
''Okupiti rasutu desnicu.
Jedinstvenu napravit smjernicu.
Drugačije karte presložiti.
Dostojanstvo zemlji iznjedriti."
Svoj na svome mi moramo biti,
Izgubljeni ponos povratiti!
Upali smo u kolosijek krivi,
Domovina na rezervi živi.
On ''Hrvatski Plamen" potpaljuje,
Politiku novu najavljuje.
Kolovođe desnice poziva,
Al' istinu konačno otkriva:
Da u njima ideal ne vrije,
Već se svatko ispod maske krije.

Foteljaštvo ili strančarenje,
Jedino je njihovo rješenje,
Egoizam ili samoljublje,
A nikako čisto domoljublje.
Samo naziv svojoj stranci daju
Da pučanstvu oko zavaraju,
Ispod svakog hrvatskog naziva,
Najčešće se čista trulež skriva.
K'o grobnica oni izgledaju
I takove rezultate daju.
Ukras jadan i bižuterija,
Sive tame koja se nadvija,
Iznad neba domovine drage,
Izvlačeć' joj zadnji atom snage,
A narod se posve umirio,
Sa sudbinom svojom pomirio.
Nigdje snage, nigdje jake volje,
Samom sebi da učine bolje
Te unatoč junačkome rodu,
Kao tikve plutaju niz vodu.
Nadojeni promidžbom medija
Svatko kičmu k crnoj zemlji svija,
Sve polako u propast odlazi,
A puta se pravog ne nalazi.
U pećini Platonovoj žive,
Gledajući samo sjene krive,
Prava zbilja njima je skrivena,
Velom mutnih laži prekrivena.
Naviknuti živjeti u sjeni,
Postali su sa njom opijeni,
A kad svjetlost nekim čudom sine,
Oni bježe dolje u dubine.
Strah od svjetla što istinu skriva,
Svakodnevno - sve to veći – biva,

Sve to Zvonko polako sabira,
Tužnu stvarnost koja iritira.
Na dlanu mu ideal izgara
I sva vrata preda njim zatvara.
Samo crno stoji pred očima,
Zagrljeno besanim noćima.
Nigdje svjetla na kraju tunela,
Tuga mu je srce obuzela.
Tešku borbu koju je poveo,
Nije k cilju željenom doveo,
Na p'o puta istina je stala,
Nije Ruža Hrvatska procvala.
Ta misao razdire mu grudi
I najcrnja razmišljanja budi,
Tužan pogled k nebu uzdizao,
Svijetlu zoru dok je dozivao.
Svijetlu zoru da konačno stigne
Te ga svojim krilima podigne,
U zagrljaj modrog plavetnila,
Domovina gdje mu se sakrila
Da ju zadnjim pogledom poljubi
I za vječnost sa njome se sljubi.
Sve što ima, sebi oduzima,
Čisto srce u vrelim grudima,
A ranjenu dušu, napaćenu,
K nebu šalje, Bogu na istinu.
Tek je tama šapatom prekrila,
Tajnu oka kojeg je sakrila."

***

Kad je cvijetak priču završio,
K crnoj zemlji glavu oborio,
Rosna suza laticom poteče,
Tihim glasom sivoj ptici reče:

''Leti ptico, visina te zove!
Pozdravi mi svoje sokolove!
Širi krila, nebom pod oblake,
Nek' te sunca okupaju zrake!
Iznad ovog gnijezda Hercegova,
Nek' putuje s tobom priča ova!
Svako uho nek' istinu čuje,
Za Dom Sveti kako se žrtvuje!
Kako Zvonko dva put život daje,
Za ideal koji vječno traje,
Za Hrvatsku, vječnu Domovinu,
Za rod dragi, pravdu i istinu.
Ti poleti, ja ću uvenuti,
U kamen se opet pretvoriti!
Snaga moja u njemu se krila,
Zauvijek me sada napustila.
Zbogom ptico, nek' te nebo ljubi,
Slatki život u meni se budi!
Ja ću opet žestac - kamen biti,
U njemu ću biser - gnijezdo sviti.
Žestac kamen, ostat će k'o znamen,
Vječni spomen i vječito AMEN.

14. 9. 2013. Kočerin / Široki Brijeg

Ivan Šamija
(1926.)

VITEZ ZVONKO BUŠIĆ

Kraj imotskog poviš Biokove;
gdje rađaju majke vitezove,
takova je Imotska krajina,
takova je stotine godina.

Dokle žive na svijetu Hrvati,
svaki Hrvat trebao bi znati,
da imamo pravoga plemića
iz Vinjana junaka Bušića.

Zvonko Bušić straha ne poznaje,
mladi život za Hrvatsku daje.
Vidio je da Hrvatska strada,
nije moga podnositi jada.

On ostavlja voljenu rodbinu,
ode junak u stranu tuđinu,
voljenu je ženu upoznao,
što mu nikad nije bilo žao.

Pomogla mu i danas ga voli,
ona i sad o tome govori.
Skupa idu, mili Bože sveti,
taj veliki avion oteti.

Nikog oni ne žele ubiti
niti kome nešto naškoditi,
samo svijetu htjeli dokazati
kako narod naš hrvatski pati.

Poginuti za njih ništa nije,
samo da se istina otkrije.
dok avion po tom zraku leta,
sve novine pišu ovog svijeta.

Hrvatima, mora se priznati,
njima treba nezavisnost dati.
Zvonko tešku kaznu zadobio,
Franjo Tuđman borbu prihvatio.

Silni narod u borbu skočio,
nezavisnost Tuđman proglasio.
Živi, živi, naša zemljo mila,
nek te čuva Velebita vila.

Lovreć-Opanci, br. 1 (13), Lovreć, Božić, 2021.

Mato Ćavar
(1931. – 2016.)

HRVATSKOM UZNIKU ZVONKU BUŠIĆU!

Pozdrav Tebi Sine Domovine,
U tamnici trides i dva ljeta,
Zvonko Bušić uznik je tuđine
Kojeg čeka Domovina sveta...

Čekaju Te gradovi i sela,
Naše more, planine, ravnice,
Tebe čeka Domovina cijela,
Kraljevine povijesne granice!

Dokle misliš Zvonko robovati,
U toj zemlji nepravdi i tame,
Pitaju se svi Tvoji Hrvati,
Svi Ameri neka se posrame!

Ti si borac časnoga naroda,
Za kojeg si Sebe žrtvovao,
Naše borbe zavjet je sloboda,
Za koju si Zvonko sebe dao!

Ti si Hrvat sa vjerom u Krista,
Potekao iz kamenih gena,
Tvoja borba sveta je i čista,
Nikad nisi bio terorista...

Koji suci Tebi tako sude,
Sa robijom Kristova života,
I o kakvoj pravdi palamude,
Od Hrvata nije ih sramota...

Željeli su pokopati Hrvate,
Da Hrvatska ne postoji više,
Tamnicama Versaja i Jalte,
Kolike nam žrtve priređuje.

Kroz sve patnje Bog je bio s nama,
Koji nas je na zemlji čuvao,
Pored patnji i tolikih drama,
U svom na svom Hrvat je opstao.

Domovinom grobovi su brojni,
Kroz stoljeća Hrvati padoše,
U obrani tolikih nam vojni,
Na "predziđu" braniti se znaše.

Velika je Zvonko tvoja drama,
Uzničke su godine preduge,
U mislima ti si uvijek s nama,
Samo Bogu Hrvati su sluge!

Cijeli narod s tobom diše,
Svake noći svakog dana,
Kad je sunce, kad su kiše,
Na Te misli Julijana!

OSTAO SI BEZ NADE

Na svakoj planini tvoje ime piše,
U svakome hrvatskom selu i gradu,
Zvonka među nama živa nema više,
U narodu hrvatskom gajio si nadu.

Zašto dragi Zvonko ostade bez nade,
Hrvatska naša svoju budućnost ima,
Ovu zemlju lijepu dragi Bog nam dade,
Katoličkom narodu, svojim Hrvatima.

Cijeli si život posvetio narodu svome,
Tamnovanje dugo trides' i dva ljeta,
Mučeničko ime u rodu hrvatskome,
Poznato po zemljama cijeloga svijeta.

Što se dragi Zvonko s tobom zbilo,
Nakon hodočašća Crkvi Mučenika,
Gdje se žrtve brojne hrvatske slavilo,
Nazočna je bila tvoja draga slika.

Za tobom cijeli hrvatski narod žali,
O dragome Zvonku pričaju se priče,
Zbog hrvatske sudbe koliki su pali,
Zbog režimske klike, hrvatski uzniče.

Gdje je tužna tvoja slavna Julijana,
Koju hrvatski narod voli i cijeni,
U narodu hrvatskom ona nije sama,
Sućut najveća tvojoj vjernoj ženi.

(pjesma posvećena cijenjenoj Julijani Bušić i cijeloj obitelji)

Mirjana Emina Majić
(1932. – 2021.)

TRAGIČNA ODLUKA

(pjesma Zvonku Bušiću)

Uz iznimnu moralnu
I intelektualnu snagu,
Pokušao si srdcem i dušom
Ujediniti braću svoju dragu,
Ali si naišao na feudalce
Sebične i prodane kaste,
Koji kroz stranačke posjede,
Sve prodaju i upropaste.
Nisu te mogli duhovno slomiti,
32 godine američki kazamati,
Vratio si se svojoj Julienne,
Ženi koja sve je za Tebe htjela dati,
Ali za mnogo manje vremena,
Slomiše te tvoji Hrvati,
I u voljenoj domovini
Nisi mogao kao časni čovjek stati.
Osjetio si da nitko tamo
Ne mari za tvoju borbu,
Kao niti duhovno misionarstvo,
Za čast pradjedova i uzor hrvatstvo,
Jer ti si zatekao poniženu,
Najmiliju majku Domovinu,
Koja je bila teška rana,
Svome idealistu junaku i sinu.
I tako si se s dubokom boli,
U svojoj duši povukao
U duboke tajne filozofije,

Jer poznavao si u tančinu nauk,
Aristotela, Sokrata i Platona,
I donio si kobnu odluku,
A sad te ispraćaju tužna
S Katedrale zvona.
Vodio te stameni idealizam
Hrabrog narodnog Misionara,
Htio se boriti protiv komunističkih
Ubojica pljačkaša i zulumćara,
I tražio si ljude i upoznao
Svoju ljubav života Julienne,
Koja je bila spremna
S tobom u svaku borbu da krene.
I pošao si na poviestnu misiju,
Otmicom stranog zrakoplova,
Gdje si zajedno sa Julienne
Pešutom i ostalima svoje hrvatske braće,
I onda si Hrvatima otvorio oči,
Jer čeznuo si za slobodom,
Vizijom nade Hrvatskom novom.
Vrativši se u Domovinu,
Dušmanin u tisku te vrijeđa,
I naziva pustolovom.
Na svečanom dočeku na uzletištu Pleso,
Presretan dolaskom natrag u domovinu svoju
Hrvati su te dočekali
U velikom svečanom broju,
Ali nisu razumjeli tvojih riječi,
Koje si im tada izrekao,
Bile su to povijesne riječi,
Koje si im na susretu dao.
Hrvatska bi cvjetala ko ruža,
I u njoj ne bi bilo nikakovog zla.
Kad bi vi braćo mogli osjećati,

Bar malo, jedan posto, što osjećam ja.

Uskoro si bolno uvidio,
Bio si svjestan da komunistički ološ
Ponovno tvojom domovinom vlada,
I opet si srdcem pokušao
Osnovati savez pun rodoljubnih nada,
I naišao na propale feudalce,
Bijednike pune političkog sitniša,
Koji se u Hrvatskom Saboru,
Drže kukavno poput crkvenog miša.

I onda si častno odustao,
Uvidio da nemaš raditi s kime,
Povukao si se u svoje filozofsko carstvo,
Osjećajući podmukli bol u duši
I dolazak teške duševne zime.
Jest, patio si, ali plakao nisi,
Junački poput Zrinskih i Frankopana,
Na tužnu hrvatsku istinu
Neprekidno mislio Ti si,
I ostao strpljivi junak,
Do zadnjeg tragičnog dana.
Bio si nekad sretan čovjek,
Koji cijenit pravdu je znao,
A svoje svete ideale
Duboko u srdce Ti si zakopao,
Hrvatskoj domovini dušu Ti si dao,
Tvoju smionost nama
U sveti si zavjet urezao.
Neka Svevišnji blagoslovi
Tvoju rodnu hercegovačku grudu,
I dragu majku koja čelik Sokola rodi,
Sve Tvoje muke neka Hrvatima

Uzor rodoljublja budu,
A Tvoja hrabrost neka nas vodi.

Bio si junak, borac, veliki mučenik,
I naše Julienne voljeni Taik,
Atavistički rodoljub drevnih
Ratnika antičkih Iranohrvata,
Jer si uvidio da nemaš
S kime dijeliti svoj idealizam,
Jer u Hrvatskoj danas,
Promoviraju krvnički anifašizam,
Jadnici tamo ne znaju
Što je pravo rodoljublje,
Postaju izdajice svog naroda,
U ponor padajući sve dublje i dublje.
Ostavio si nam par mudrih riječi,
Mnoga od njih naše rane liječi
Rekavši u Imotskom sveučilištu,
Nisu komunisti sposobni
Uništiti naš zdravi um,
Jer Bog i ljubav nas vodi
Pazite na izdajnike
I svaki njihov šum,
Jer krvavo smo desetljećima,
Pjevali hrvatskoj slobodi.
Sad mirno snivaj kraj Brune,
Mučenika i našeg brata,
Obadvojica ste častni borci
Za sveta prava Hrvata,
Jer Bruno je jednom rekao:
Što će nama Europa,
Koja našoj domovini,
Kroz stoljeća jamu kopa.
Hrvatska mora biti slobodna,

Samostalna i od zla čista,
Hrvatska treba da blista.
Snivaj naš Zvonko brate,
Uzore za mlade Hrvate,
U našem lijepom Mirogoju,
Svevišnji uze u svoje ruke
Tužnu sudbinu Tvoju!

Ivan Topić
(1935.)

ZVONKU BUŠIĆU HRVATSKOM MUČENIKU

Tvoje svjetlo ugašeno nije
sto svjetala u njemu se krije.
U tajnama i zemlje i neba
svim ljudima otkriti ih treba.

Nisu pali tvoji ideali
iza njih su cvjetovi procvali.
U srcima svih hrvatskih ljudi
tvoja ljubav novu snagu budi.

A onima što truju i kude
na sramotu i žalost nek' bude.
Nek' im manjka i novca i slave
sram ih bilo – nek' pokriju glave.

Kada čovjek sanja ideale
i do smrti oni njemu fale.
Sa sobom ih nosi do svog kraja
i polaže na vratima raja.

2. 9. 2013.
Siverić, god. 13., br. 2. (25.), Siverić, Božić 2013.

Malkica Dugeč
(1936.)

LJUBAVI DJELA

(Hrvatskom junaku, domoljubu
i patniku Zvonku Bušiću za pokoj
vječni u svetoj zemlji hrvatskoj!)

Junaci zaboravljeni ne bivaju
I nikada iz jave ne nestanu.
Kažu da oni u nama snivaju
I kad im srca kucati prestanu.

Kad odu, kad ih ne bude više,
Duboki tragovi za njima ostanu.
Ljubavi djela ne izbrišu kiše.
Velika djela većima postanu.

Prijatelji još za života slute
I poslije smrti da dijelit će s njima
Radosti, tuge i vječnosti pute.

Tako junaci i kroz vječnost žive
Gradeći mostove ljubavi i sna
Kojima Bog se i svi ljudi dive.

1. rujna 2013.
Marulić, god. 46., br. 3-4, Zagreb, 2013.

Stjepan Gnječ
(1936. – 2013.)

ZVONKO BUŠIĆ

‘Samo ga vi spretno, vješto na zemlju oborite,
Njegov će ga mili, dragi u zemlju ukopati!’
(Pouka Udbe onima koji su ubijali istaknute Hrvate po svijetu.)

U ona teška olovna vremena
Dok je rod mi mili stenjao u ropstvu;
kad su mnogi prijatelji i svi neprijatelji
roda moga hrvatskoga mislili, govorili, željno očekivali
da će Hrvat nestati...
da ga više nikad nitko neće niti spominjati...
Malobrojna grupica prehrabrih Hrvatâ
sa djevojkom Julijanom, hrabrom Amerikankom
odlučiše učiniti podvig vijeka, podvig svijeta:
najmoćnije i najjače države na svijetu
okrenuti zrakoplov u njegovu letu
pa ga odvest’ nad Hrvatsku
i iz njega bacati tisuće letaka
ispisane hrvatskim dragim riječima:
,,Hrvatski naš narode,
ako želiš ti slobodan biti,
a svi znamo da to želiš -
ti se buni, ustani se,
svoju krvcu moraš liti!”

U svome su naumu bili spriječeni...
U tom nisu uspjeli što su namjeravali...
Svi su bili pohvatani, teškom kaznom kažnjeni.
Najdužom je kaznom kažnjen Zvonko hrabri Bušić...
Trideset i dvije godine je danâ

u američkom zatvoru čamio i trpio,
a ovih je dana u dom rodni došao.
On je sretan, zadovoljan…
Dobro kad mu srce od radosti nije puklo...
San mu se ostvario za koji se borio:
'Hrvatski mu narod u slobodi sada živi ...'
Želja je to bila srca njegova
koja se je ispunila protiv volje vragovâ.
Vragovi su zločesti rod mu htjeli strti,
protiv njih se on borio ne bojeć' se smrti.
Jedino je njemu žao, ali on to dobro zna;
on to sve razumije, on to nama oprašta:

'Njegov narod i država mu slobodna Hrvatska
ne smiju ga častiti kol'ko on zaslužuje,
jerbo on se zamjerio sili svjetskoj najjačoj…
Stog Hrvati počast njemu ne sm'ju davati
da se zbog tog ne bi sili svjetskoj zamjerili
pa bi tako njeg' časteći sebi jako naškodili.'

Na 'vom svijetu tko je slabiji on se mora sagnuti;
Jačem mora popustiti. ako želi opstati!

5 – 12 – 2008.
Moje pjesme, Kula Norinska, 2012.

Tin Kolumbić
(1936.)

HRVATSKI MUČENIK

Zvonku Bušiću

On nije pod zemljom.
Uspravan kao zvonik
u nebo gleda
i noću dodiruje zvijezde.
S anđelima pjeva i bdije,
snove naše djece čuva,
srce Hrvatske grije.

On je uvijek uz nas.
S nama dijeli radost i bol,
ali njegova bol nije klonuće.
Ona je svjetlost ljubavi
i vjera u uskrsnuće.

On sada ima
dobru dušu našeg neba,
modre oči našeg mora,
ljubav zemlje i kamena.
Na žrtveniku slobode
svijetli poput plamena.

Kad je on padao,
ustajala je ravnica,
propinjalo se more,
budila se zemlja i kamen.
Počinak njegov u miru
u krilu majke domovine
tiha je molitva za nas
i sveti znamen.

Vladimir Biondić
(1938 . – 2022.)

IN MEMORIAM

Ikona Ti si bio, ikona HRVATSKE slobode
Njezina istinska, živa, nepatvorena slika
Samo sjećanje ostade u hodu vremena
Sjećanje na Tvoja djela i odraz Tvog lika

Tvoj povratak kući bje pun vjere i nade
Vjere u Hrvatsku, i u njeno BOLJE sutra
Čežnje za iskonskom slobodom Hrvata
Nade za svoj narod i bolja njegova jutra

Svoj život si zemlji našoj poklonio cijeli
A vratio si nam se, prepun vjere i nade
Lažna sloboda bi smrtni udarac za Tebe
Za svoje ideale, Ti mladost i život dade

Iza Tvoga odlaska Hrvatskoj ostade tuga
Tuga za Tobom, tuga za Tvojim snovima
Al' moćna svijest o velikoj Hrvatskoj živi
Ostavit ćemo ju svim svojim potomcima

Na to plemenito srce trajni spomen osta
Vječno će plamtiti, naših svijeća plamen
Na Božjem oltaru, i u svim našim srcima
Tvoj lik ostati će kao besmrtan ZNAMEN

Mirno spavaj, spavaj svoj zasluženi san
I sanjaj, HRVATSKE barjake kako vihore
Vihore oni u znaku naše vječne slobode
Slobode – HRVATSKE i slobode TVOJE!

Stjepan Glavaš
(1938.)

U SRCU

(Zvonki Bušiću)

Kako je velika Hrvatska bila
u srcu
gledana
iz nebeskog plavetnila
nad Parizom i Londonom

Kako je blizu Hrvatska bila
u srcu
gledana
iz američkih kazamata

Kako je velika bol bila
u srcu
kad si upoznao Hrvatsku
u lažne sjene zagledanu

Hoće li reski zvuk tvog posljednjeg
i jedinog hitca
probuditi
uspavane duše tvoga naroda
da hrabro pogledaju u
Svjetlo
Istine?!

Susreti, br. 7, MH, Grude, 2013.

Bruno Zorić
(1941.)

ŽALOPOJKA MAJKE HRVATICE

(Zvonku Bušiću, hrvatskom sinu)

Tebe nose zvijezde na krilima suze,
Na kamenu tvrdom trag si ostavio,
Iz majčina krila sudba tebe uze,
Teška sudba kosi jer si Hrvat bio.

Znamo za junaštva što si počinio,
Na oltaru grude, srce materino,
Tvoj lik čvrsto stoji na raspetom križu,
Dok hrvatski barjak na raspelu dižu.

Za hrvatsku grudu srce ti si dao,
Iz hrvatske grude ti si ponikao,
Iz hrvatske boli ti si zajecao.

Hrvatska je zvonko s boli zajecala,
Hrvatska je majka bez bisera ostala,
Hrvatska je duša s krikom zaplakala.

Tomislav Božinović
(1942. – 2022.)

ZVONKU BUŠIĆU

O, koliko li tame
pola života
u tamnici
o, kako li zvonko
odzvanja ime
Zvonko

Dosanjao Zvonko
svoj san
i nogom stupio
na tlo slobodne
Hrvatske

Ali ostvarilo se
i proročanstvo
prezimenjaka mu
Bruna
porazili smo
krvave agresore
ali ne i urazumili
domaće izdajice

No, dok je Bûšića
bit će i nacije
dok je Imoćana
bit će i Kroacije

O, koliko li tame
pola života

u tamnici
o, kako li zvonko
odzvanja ime
Zvonko

Janko Kožul
(1943. – 2020.)

ZVONKU BUŠIĆU

Pustite me da usnijem
S onu stranu zelene rijeke
Gdje livadama djetinjstva
Mladosti prelijepe
Hirovitim snovima još žubore
Mlade oči
Jednoj junačkoj borbi zaklete
Za hrvatske ideale svete
Što najljepši himan
O hrvatskoj časti i junaštvu isplete

Pustite me da usnijem
I ponovno oživim
Kao vjetar za sve naše lađe
Da svaki brod svoju luku nađe

Pustite me da usnijem
I oživim u zlatnom klasju žita
Nek me žanju i peku
Nek se rodim kao kruha šnita

O kad bih mogao usnuti
I kao grožđe se roditi
Nek me žedan narod
Kao rujno vino može popiti

O kad bih mogao usnuti
Za tebe domovino moja

I kao sunce nad tvojim nebom zasjati
Te da svojom svjetlosti
Obasjam ti pute ka vječnosti

O ljubljena domovino moja
O porobljena domovino moja
Kao da si odletjela s mojih cvjetnih polja
Kao da je trnje gdje si cvijećem trebala se resiti
Kao da je mržnja gdje ljubav trebala se roditi
Ne mogu više
Ovdje na ozemlju ni grliti ni ljubiti

Smrt će slatka jedina mi žudnja biti
Tamo gore na gospodnjim livadama
Gdje nema ove boli
Gore ću te beskrajno cjelivati

Jozo Mršić
(1943.)

UKLETIŠTE

(I na Zvonka Bušića misleći)

1.

Čovjekovih
tko zna koliko zaleta
u vrijeme
međ' zorama i sumracima
(milošću drugoga dugo)
domognu se
stanište sablasti
uprijeko.

Postiđujuće malo
za toliko uzetoga:
čovječja vremena
drukčije brojena,
koraci svedeni
na ništavno
premjeravanje postanka,
pogledi u nebo
kroz čelik prozorskog sita
tri puta sijani;
u svjetioniku nade
naći je samo
strpljiva čitača smisla
i marljiva bilježnika znakovlja
spremna preživjeti.

2.

Jednom već izgubljen,
potonuo
u vjerovano
pravdomjerje,
(zar neizbježno?)
rad jedne druge istine,
u jednoj drugačijoj slobodi,
(zvanoj Novi svijet,
samoutamničenja vrijedan!?)
preživjevši
u jednom drugom značenju.
(Usudnim grljeno
do zida i žice prisebljenja!)
U nečujnom romonu
kiše proljetne:
zelen-vilenjaci službujući
i plavodusi pobrojeni
istom zakonu obvezatni
kunu i proklinju
ropstvo
magiji ključeva i ključanica
sa slobodom posvađene
kuće duhova.

3.

Jedan se dosadno
sličan dan
otrgnu neizvjesnom.
Ukletište se ljulja
na valovima
pop-podoknica,
jedan se stih
začudo ogrnu smislom;
ne zaboravi,
nitko nije gospodar
tuđeg svjetla
a daljina
može još udaljenijom biti.
Vremestroj
nas više ne sluša...
Mirodobni
izmiču svemu
i ne mogu više biti
podanici bijega.
Pustinju
jedne
pravodobno zavladale noći
morat ćeš još usumračiti:
sutra je dan
raspuklih srdaca
u kandžama
heraldičkog orla.

4.

Tamo gdje se svjetovi
zločina i kazne
kroz bezbroj izblijedjelih obveza
vremenu
smjenjuju i dijele, tamo
gdje sudbine se
i njihovi krasopisi
potiranjem usklađuju,
uvijek
stoji
usamljeno stablo
(neopisivo lijepo)
jedanput u sunčevoj ophodnji
obožavateljima prikazano;
preostala,
lipama odana,
tri čovječja sina
ne prihvaćaju isprike
šutnje,
opominju
goluba listonošu,
posrćući
oko vlastite nevoljkosti,
uokrug,
pobodeni
sred vlastitih
neuhvatljivih sjena.

5.

Ostarjevši
od zakašnjelih spoznaja,
vlastitim i tuđim neposluhom,
(ulančene prikaze)
pustinjaštva podanici,
zaštitničkim svetostima
zavjetovani,
zajedništvima ljubavi
označeni,
od najmilosrdnijih posvetnika
očinski podučeni,
blistaju.
Ostatak
povukodlačenih čudaka,
ono najspornije
od cijelog poslušnog stroja,
prakrik i prametež,
znanje i silenje,
nedomislivo opasno,
samokažnjavajuće,
bruje.
Tišina nakon
još glasnijom jest;
tek oduševljenja pritajena
izvlače esencije srca
na svjetlo dana.

6.

Nemati-više-ništa
gotovo je jednako neugodno
kao i svemoćan biti.
Dnevni su se otrovi
bez ostatka poutvarali.
Kuća aveti
trpi nestašice.
Ništica je
jednako vrijedna
kao i nov početak,
kao i vječna,
nepomućena nada.

(7. - - - 15.)
Ludwigsburg, proljeće, ljeto, 1988.
Plovidba kamenim morem, Split, 2008.

Ante Matić
(1945.)

GETHSEMANSKA MUKA I POUKA

Zvonku Bušiću

Prošla su puna trideset dva ljeta
od onog dana kad je vrijeme stalo,
srce je htjelo nebo al je palo
u rešt, u uze, u zaborav svijeta.

U činu posve zavezanih ruku
prst nasred čela stavio si mnogom,
na vagi: snagom ljudskom ili s Bogom!
osvijestio si Gethsemansku muku.

Nije uzalud bilo što je bilo,
razlučili smo u kapljici vode,
suzu i kišu - sadržaj slobode.

Na Tvoja usta kliče mudrost sama,
pouka vrijedna ko svjetlost i tama,
poruka tako važna svima nama:

„Ne dopustite da se zbog Vas sramim,
dopustite mi da se dičim s Vama!“

Zagreb. 1. rujna 2013.

Anica Bodrožić
(1946.)

ZVONKO BUŠIĆ TAIK

Uz 10. obljetnicu smrti

Kao rijeka vrijeme teče
otkad Legenda ode i riječ ne reče.
Zar već deseta godina prolazi?
Na mjesto njegovo nitko ne dolazi.
A kakav bi tek taj čovjek bio
koji bi Taika, Zvonka Bušića, zamijenio?
O, znaš li ti, domovino sveta,
koga si izgubila onoga ljeta?
Kad Legenda je otišao šuteći,
i suvišne su bile riječi;
za tebe, Hrvatska, dao je sve,
sve dane mladosti svoje i Julijane voljene.
Ne, nipošto malo nije, godine trideset i dvije,
i potomke darovao ti je;
ta ljubav čista kao suze,
od života sve najljepše uze.
Ali ljubav i vjera bila je jača
od svih boli, suza i plača;
i zbog tebe ništa teško bilo nije,
samo jednom da me tvoje sunce ogrije.
Da ćeš mi sretna biti nakon patnje,
a zašto te nađoh uplakanu, postavih pitanje;
ali šutiš ti u suzama i bez riječi,
a komesari se natječu tko će biti veći.
Kako to da ljubav za domovinu više ne postoji?
Ta nisu krivi dojmovi moji!

Laktanje za fotelje je prisutno,
a domoljublje je opet odsutno.
Tebe, miljenice moja, opet prekrila tuga
jer gorka je ta tvoja sloboda;
Hrvat pravi opet mora bit sluga,
pognute glave da po tebi hoda.
Znaš ti, zemljo moja mila,
oprosti, ali od života više si mi bila.
Teško je zacijeliti tvoju i moju ranu,
ja otići moram jer ne mogu te gledat uplakanu.
A ljubav našu, ljubavi moja, ja nosim u grob
jer spoznaja je teška da Hrvat je rob;
tebi ja ostavljam drugu ljubav svoju,
najdražu ženu, Julijanu moju.
Neka ona za oboje nas na izvorima tvojim
zrak čist i mirise tvoje udiše;
od svog života ona Hrvatsku voli više
i pojmiti ne može što od tebe učiniše.
Od čežnje za slobodom tvojom sada knjige piše,
a ja i dalje iz nebeskih obzorja te pratim
i molim Boga da se ime tvoje pozlati.
Jer jedna je Hrvatska,
samo je jedan dom,
ta ljubav i rana vječna
ostaje u srcu mom!

Tomislav Marijan Bilosnić
(1947.)

USKRŠNJA MOLITVA ZA ZVONKA

Ja sanjam: poleti, poleti, poleti u sunce žarko
i ja vidim kako letiš, letiš visoko.
Ja vapim: doleti, doleti povrh naših kuća
i spusti se u tminu slobode.
Ti nisi tako daleko
koliko te ne možemo vidjeti.

Bože, neka u ovoj pjesmi anđeli nađu mir
neka niz stihove njene poteče svjetlost
ista kao što je ona od tvojih uzdaha
na zidovima tamnice.
Neka Uskrs povrh križa uskrsne
neka sunce i noć našu osvijetli!

Da mi je samo znati gdje si
da mi je znati odakle zoveš
da mi je čuti, Zvonko, tvoj zvonki glas
da mi je znati kako si.
Julie mi o svemu govori
ali koliko ja razumijem kuća je drukčija.
Dobrodošao u zrak,
dobrodošao u nebo!

Ili smo mi to zaboravili dan
kada si bio u nebu
jesmo li zaboravili kako smo i dalje tamo
jesmo li zaboravili ime čovjeka
samo zato da bi ugodili neprijateljima.
Nitko više neće moći vratiti sedamdesete

nitko ih čak neće ni razumjeti
jer više nema one mladosti
više nema onih dječaka
kojima nije bilo teško ostati djecom
do smrti.

A ti, jesi li zaboravio kamen
sjećaš li se kako izgleda vrt
vidiš li nebo u kojem si vjetar
čuješ li srce koje je sada hrvatska zemlja.
Ili si, prijatelju, umoran od samoće
dok su ti verige najbolje društvo.
Jesi li umoran od naših priča
ili ti je laž jedina utjeha.
Neka Uskrs povrh križa uskrsne
neka sunce i noć našu osvijetli!

Svi dječaci s kojima si letio
iznad oblaka
već su se vratili kući
u sela s bunarima.
Samo ti, samo ti čekaš
da svi zaborave
kako izgledaš
kako bi te mogli prepoznati
u svakom licu čovjeka.

Ako ikad čuješ od zidova
da ti je netko poput mene pisao
pomisli da je to jedina pjesma
jer više nema nikog tko bi nam s neba
bacio poruku.
Nitko nam u letku neće ispričati prošlost
nitko se više neće ispovjediti

tako da mu ne oproste grijehe.
Neka Uskrs povrh križa uskrsne
neka sunce i noć našu osvijetli!

Lako je reći: održi vrelu krv
održi vatru, oganj održi
domovina je velika i vrela
dok u ogledalu tvojih očiju leži.
I budi visoko, tu gdje jesi
u nebu, u snu sa svojom braćom.
Lako je pustiti suzu na tvoj dlan,
ali nitko ne želi unijeti plamen,
nitko ne želi otvoriti vrata
samo zato što vrata vode u prošlost
u mrak i u san
u priču o djetetu i majci
u kojoj se uči kako se za domovinu
prezir prihvaća.

Zvonko Bušić: kronika o povratku Zvonka Bušića u domovinu – dokumenti, Zadar – Grude, 2010.

Ivan Gudelj Jokić
(1947. - 2023.)

ZVONKU BUŠIĆU, RODOLJUBU

Pamtim Te iz pučke imotske škole
i od tog puno godina minu.
Ljubio si sve što hrvatski diše
a najviše od sveg – Domovinu.

Nije svakom dano ispod sela pivat
kažu naši stari od davnina.
Podnosiš žrtvu k'o rodoljub i Hrvat,
ne će Te zaboravit Domovina.

Uzništvo Tvoje dalo nam je nadu,
za vedre dane u našem Zagrebu.
Imamo Hrvatsku, krasoticu mladu,
na europskom modrom i zvjezdanom nebu.

Sretan je čovjek kad ostvari san,
makar cijeli život ležao u reštu,
a ja sanjam prijatelju – dan,
kada ćeš s Julien napraviti feštu.

U Zagrebu, 31. svibnja 2004.

Ivan Bradvica
(1949.)

ZBOGOM ZVONKO BUŠIĆU

Skretao si pažnju javnosti vizijom istine.
Otimao si se vremenu.
Darovao si život puku.
Simbol si nacionalnog bremena.
Svjetlo istine svog vremena.
S Bogom budi
poštuju Te domoljubni ljudi.

Zvonimir Šarlija Saki
(1949.)

HEROJI ŽIVE VJEČNO

Mnogi ljudi kad se rode
Dva su pravca kud ih vode
Zvonko Bušić odabrao
Jedan od njih do slobode.
Od studentskih svojih dana
Obilježen on je bio
Hercegovac iz Gorice
Gimnaziju završio.
Iz Imotskog tad odlazi
On je njemu puno dao
Mračna doba komunizma
Jako dobro upoznao.
U Beču je student bio
Slavistiku on studira
I povijest je odabrao
Koja njemu ne da mira.
Iz Beča je priko bare
Priletio oceane
Odabrao Ameriku
Di se ljudska prava brane.
Zvone ima isti pravac
U tom pravcu ima viru
Hrvati su potlačeni
Zbog prošlosti izumiru.
Zaručnicom Julie kreće
Na otmicu aviona
Policajac tada gine
Njihova je želja kobna.
Sedamdeset šeste to je

Doživotna kazna važi
Julie ima kraću kaznu
Njemu blažu kaznu traži.
U tome je i uspila
Trijest i dvi ropstva ima
Da j' Hrvatska samostalna
Priko Julie v'jesti prima.
Mnogo j' krvi prolivene
Hrvatska se naša rađa
Dvi i osme pomilovan
Tamnice se oslobađa.
U Hrvatsku tad se vraća
Nostalgije ne dostaje
Dojmovi su različiti
Izjava se škrta daje.
Dočekan je u Rovanjskoj
Fešta bila na velike
Ovaj kraj ga prihvatio
Za nas heroj bez razlike.
Dobili su krov nad glavom
U Rovanjskoj blizu mora
Politički odbačeni
Za njih bila mora teška.
Prvog rujna dvi trineste
Pet godine od slobode
Za svoj narod žrtvu dao
Iznenada Bušić ode.
Mirogoj mu vječni spokoj
Što herojim i pripada
Za nas heroj i osta'će
U zaborav viš' nikada.
Na obali u Rovanjskoj
Podignuta tvoja bista
Gdje prkosi morskom valu

A suši ga bura čista.
Dok je Julie u životu
Na grob će ti nosit cvijeće
I spomenik obilazit
Daj joj Bože zdravlja sreće.
Neka ti je laka
Hrvatska gruda.

Nikica Uglešić
(1949.)

VITEZU U HRVAATA NENADMAŠIVU

Oo, naš Zvoonko!
Sve si Scile i Haribde
za njuu
na svieetu ovom' prošao,
i u zagrljaj se njezin
sa štiitom vraatio.

Al' u mraačnoj no¢i,
što dietca ju njezina,
bježeći od Svietla,
saama stvoriše,
izdržati niji'si mogao.

Počini, napokon,
Taiče naš,
počini!

I, ne žalosti se!
Ne'zdvaajaj!
Ne, ne – niji'je biilo uzalud!

---

* (zd020913), pjesma objavljena na blogu 2. rujna 2013. u autorovom pravopisu!

Frano Livajić
(1950.)

PREMA CILJU

Zvonku Bušiću

Kolik« je srca u tom srcu bilo,
otkucaja bolnih, zvona sa zvonika,
u tamnici dana, dobivenih rana,
bez prava i želja, čežnje isposnika.

Koliko je bora na to lice stalo,
putanja je cijela, urezana milja,
koliko su dugi svi ti sati puta
a on zna da nije došao do cilja.

Još ga prošlost progoni i muči
tvrdom sponom vezala mu ruke,
dok se lice od sjećanja grči
sve udarce trpi i podnosi šutke.

Do kad tako i može li još, kako
sâm umoran samo dalje ići,
u lutanju opet venuti polako
s teretom teškim do raspleta stići.

VATRE MRTVIH

Taiku

Presude su stigle, na Godinu novu
probili se poklisari, na ulazu spore,
osmrtnice vise, već na pogreb zovu
iznad žrtvenika, vatre mrtvih gore.

Vukovi u toru gladne ovce traže
carinici, poreznici žive novce broje,
štićenici budni na utržak paze
nagrada ih čeka, došli su po svoje.

Nijemi, nijemi, a zviždaljka zviždi
svome kraju ne znaju, a idu,
pustim poljem, vjetar gluhi jezdi
poniženih vapaj, ostao na zidu.

Na zubatom suncu dršću naše boli
i pred nama nova iskušenja stoje,
uzalud vas traže ti moćni i oholi
otišli ste pravednici put dugine boje.

Rukovet uspomena, Imotski, 2022.

Tomislav Šutalo
(1950.)

SAZDANA OD SNA

Vitezu Zvonku Bušiću

Čemu život
U beščašću
Koji nema dna;

Kad je Tvoja
C r o a t i a
Sazdana od sna.

Valpovo, 1. rujna 2016.
Hrvatsko slovo, Zagreb, 9. rujna 2016.

Miljenko Buljac
(1951.)

ISTINA KOJA SE NE DA ZAKOPATI

Zvonku Bušiću Taiku

Usuditi se istinu izreći o teroru,
o scenaristima nasilja,
izjadati se, progovoriti, govoriti glasno
čak preglasno neka globus čuje,
svjedočiti o bezboštvu koje nameće
nova pravila,
upozoriti na nepravde kojima narod
tlači ostale narode, manje važne,
govoriti o poniženju, pokleknuću,
o slamanju dostojanstva čestitih ljudi
i časti, o ugrozama za čitav život.
Usuditi se govoriti o gradu
ozidanu na kostima,
gradu koji o prešućenim ustrijelima i razbojstvima
nakon proglašena mira
šuti, koji mora šutjeti...

Htio si izreći sve o nedužnima,
o kolonama odvedenima u smrt,
o kostima martira koje su psi razvlačili,
o rovokopačima kojima su zatrpani,
pred svijetom skrivani,
u jame odneseni.

Usudio si se govoriti o onima koji su
širili bezboštvo, o uzgajivačima
mržnje, laži i nasilja,

onima koji su prezirali sve što je mirisalo
na katoličanstvo,
na vjeru u kojoj smo rasli i postali
ono što jesmo.

Pravednik bio si
ponižavan, slomljen,
bičima izranjene duše,
samicama ubijan, izubijan,
zavazda svezan
u zagrljaju s patnjama.

Narod tvoj prevaren
zgnječen,
obespravljen, pokraden,
strijeljan ili protjeran,
na koljena bačen.
Zloće i opačine silnika
nagrizaju
pravednost iskonsku.

Baš sad kad si usnuo
otišao nijemo
u lice nam se smiju,
žrtvu ponizuju,
o koliko tuge, patnje, koliko snova,
unatoč svemu: nikad uzaludnih!

Djelićem pokretljivih misli unosim se
u tvoj svijet,
u pustolovnu dječačku igru,
otmicu zrakoplova,
u svjetska zbivanja zastala
pred upozorenjem o nepravdama

koje tvoj narod
desetljećima živi izdanaudan,
iznoćiunoć...
Za sve to plaćao si dugo, predugo,
okrutno ispaštao, tamničio si
godinama, desetljećima
bačen u mrak i samoću.

Uspravan ostao si
i kad su te zatvorenici, kriminalci,
iscrpljivali,
ismijavali tvoj krimen,
a svi su znali,
i sudbene vlasti pečatile su Istinu
tvojim riječima:
ti si glasnik Istine,
a ne terorist, kriminalac,
ni utjerivač straha,
uvijek i vazda spreman na žrtvu
za života svoga, za dom i domovinu
spreman bio si
stradati, ispaštati, na žrtveniku biti.

U samoći svojih dana otkrio si
da nitko, baš nitko ne će moći
Istinu zamesti
ili zakopati.

Mate Buljubašić
(1951.)

HRVATSKI ROMEO I JULIJA

Juliji i Zvonimiru Bušiću

Živjeli su u vremenima, kada su nam bila oduzeta,
Topla ljeta i hladne zime.
Straže su branile pristup bistrim izvorima
I pitkim kišnicama.

Domovina je bila utamničena,
Kao i oni koji su je spominjali.
Teški crveni lanci su joj stezali grlo,
Bila je na izdisaju.

Ćutio je on Zvoneći na mir,
Kojem su možda i prerano dali sveti napitak.
Natočili srce ljubavlju, kojom je htio
Svoju Hrvatsku podići iz blata u visine.

Te noći je snio crne tišine i sjene,
Koje padaju s nebesa u uklete vode,
Prepune žednih zmija.
Zvijezde sagorješe u oceanima.

I šutnju hrvatsku,
Koja će je dugo progoniti.
Probudila ga je topla suza njegove Julije,
U kojoj se je skrivala ljubav, krik, nada...

I podigao se je na krilima zrakoplova i ljubavi,
Hotijući oploviti daljine i doseći zvijezdu,

Doseći svoju sjajnu zvijezdu hrvatsku,
I na njoj posaditi zastave s ružama.

Nije uspio smrviti čađave oči nebeskih tmina,
Koje su ga sunovratile
U tamnicu tamnu, u jamu duboku,
Koju mu je nepravda iskopala.

Nisu htjeli gledati bijelu maramicu
Sa čistim hrvatskim srcem.
Suđeno mu bijaše za krvavi mač,
Protiv kojega je i ustao.

Uzeše nam tako mladost,
A vraćaju nam starce.
Otiđoše iz roblja i postadoše roblje,
I vratiše im slobodu da se slobodni slobodi vrate.

U žeđi za slobodom im tako mladost prožeđa,
A već Puhovski i drugi crveni mjerači slobode pušu.
Treba ih ostaviti žedne, neka žeđaju, to su Hrvati,
I posrkati im posljednju kap krvi iz njihovih srdaca.

A ti opet pobjegni junače vrli,
U cvjetanja modrina.
Tamo u praskozorja tvoga djetinjstva,
Gdje je nikla tvoja Hrvatska u tebi.
Tamo će uvijek njena ljepota ostati,
U cvatu trešnje, u cvatu modrine srca,
Tvoje Gorice i Imotskoga.

HRVATSKA NA KRILIMA

Zvonimiru Bušiću

Zvonimir htjede Hrvatsku podići,
Iz tamnice tamne carstva crvenoga,
I zvonike zvonke s njome mimoići,
Sve do zvonkih bronci glasa nebeskoga.

U suzama, godinama,
Nadala se mati sinu.
A on se je zaljubio
Baš u majku domovinu.

Božanski plan il prelijepi san
Trajati će samo još jedan dan.
Bježati on mora iz zemlje van,
Crveni ga spremaju na put zagroban.

Hvala tebi za visine,
Što podiže barjak sveti.
Za Hrvatsku dragi sine,
Nije lako bilo mrijeti.

U svijetu bijelom Juliju je sreo,
Svoju vjernu ljubav hrvatski Romeo.
Sa krunom na glavi iznad bijela vela
Srce mu je dala, Hrvatskoj se klela.

Prikazati je žele u slobodnom letu,
Kada je ponesu krila zrakoplova.
Pa neka je vide po bijelom svijetu,
U ranama ječi, tek živi od snova.

Digli su je gore, gore u visine,
Ljuljali je bolnu na rukama trudnim.
Srca su joj dali da bol joj umine,
Dok je duša prati svojim okom budnim.

Sila kuda vlada tud slobode nije,
Slomiše im krila baš u punom letu.
Tko još gleda rane sužnja Kroacije?
Htjedoše ih oni pokazati svijetu.

Pade sivi sokol, Julia, Romeo,
Pade sinji galeb posred tuđih mora.
I Zvonimir Bušić, Hrvatsku je htio,
Hoće l' ikad svanut nama rujna zora?

Trijest drugo minu ljeto
U tamnici Zvonimiru.
Sa Hrvatskom dvajest eto,
Dvanaest prođe joj u miru.

Split, 12. 07. 2008.
Hrvatski kameni ratnici, Imotski, 2013.

ZVONIMIRU BUŠIĆU

(Prigodom desete obljetnice preminuća)

God. 1946. rođena je u Gorici, Zvonimirova Hrvatska.
Gnijezdila se je u imotskoj gimnaziji, u srcu njegovom.
Pronosio ju je čistu i neokaljanu, s mirisima hrvatskog proljeća.
Uzdigao ju je na krila zrakoplova, da se ponosna uzdigne iz pepela,
poleti i zajedri sa suncem u kosi.
Sudbina mu je isprpala nepravdu u egzilu,
umjesto perjanice s potpisom srca.
Ljubav se na domoljublje naslonila, kojoj je šaputao o istini i slobodi.
Na drugoj strani i sama utamničena njegova Hrvatska,
pod velikim snagama mržnje, u šutnju ukopana,
otrovana izdajničkim mrakom, pomoći mu ne mogaše.
32 godine tamnovanja za svoju Hrvatsku.
U tamnici je živio od snova, vapaje je upućivao prema nebu,
nadao se da će jednoga dana nebo progovoriti slobodom.
Dani su prolazili i gubili se kao zvijezde u zoru,
bez doma, Domovine i drage Julienne.
Julienne kojoj je hrvatski Romeo srce natočio ljubavlju,
za Hrvatsku je bila spremna umrijeti.
U tamnici je snivala o svojoj i Zvoninoj Hrvatskoj,
Zemlji najljepših boja i mirisa, koji se do neba uzdižu.
Pa da jednog dana prošeta njenim ljepotama,
sa svojim dragim, kad zašumi tiha mjesečina,
brojeći slobodne zvijezde iznad hrvatskog neba,
uz propjevanu ljubav u utihnuloj tišini.
Bili su glas, bili su vapaj, bili su jauk, bili su jecaj,
bili su molitva u teškim danima crvenog srbo-fašizma.
Hoće li Hrvatska ponosno uzdignuti uznike na krila,
kao što je Zvone uzdignuo nju do ispod neba?

U visinama je gromko i zvonko zazvonila Zvonina
Hrvatska, ispod nebeskog obruča.
Deset godina prođe od kada nas je Zvone napustio,
jer su jeftino prodali njegove snove.
Zvukovi smrtni su protutnjali jutarnjom zorom,
s kojom si otišao, umoran od svitanja.
Kada duša raširi krila, sokol do uzglavlja svemira leti.
Kada se nebesa zamodre, da pristigne među berače mjesečine,
da obuče zvjezdanu košuljicu sa crvenim, bijelim i plavim
pramenovima,
dok se preruši u zvijezdu hrvatsku, neka kruni nebo.
Zornica je upalila novi Zvonimirov Dan,
za Dom i novu Zvonimirovu Hrvatsku.

2023.

Ante Kraljević
(1951.)

RAZGOVOR S BOGOM

– Zazvao si me, htio si me nešto pitati?
– Jesam, Bože dragi, ako imaš vrimena …
– A tko bi ga imao, ako ja ne bih! Moje je vrime svevrime, ja sam vičnost – smije se Bog.
– Uvik sam se pitao, što Te kod ljudi najviše iznenađuje.
– Baš me ïznenadi! Pa to,

što kao ditca žure odrasti
a kao odrastli žele biti ditca
što izgube da bi se obogatili
pa osiromaše tražeći izgubljeno
što žive kao da nikad ne će umriti
i umiru kao da nikad nisu živili.
A kažem ti:
što bî, jê i bit će – jedno je.

– A što da mi bude uvik u mislima?
I opet se nasmije Bog:
– Pa to,

da smisao nije samo na kraju puta
nego i u putu
da ljubav nije kad se gledaju dvoje
nego kad u istom smiru gledaju obadvoje
da je važnije koga nego što imaš
da nije bogatiji onaj koji više ima
nego onaj koji manje triba
da najprije sam sebi oprostiš
da priepoznaš ljubav koja se ne vidi
da na veću uvridu više praštaš
da možeš novcem kupiti sve osim dvoga:

sriće na ovom
i života na onom svitu
– Hvala ti, Bože!
– Bogu hvala!

Zvonko Bušić
Leavenworth, 20. studenoga 2002.
Chiarina pisma, Mostar – Zagreb, 2015.

Mijo Tokić
(1951.)

SANJAČ SLOBODE

Zvonku Bušiću

Sanjač slobode
u tamnici sanja zavičajne zvijezde
hrvatsko nebo

Sanja Hrvatsku

Čeka i živi za slobodu

U okovima trune
sanjač slobode
sanjar

Sanja nebo nad Hrvatskom

Htio je vrisnuti istinu u svijet
svijet mu je zatvorio usta

Oteto sunce, Mostar, 2006.

Pejo Šimić
(1952.)

ČEŽNJA ZA SLOBODOM

Zvonku Bušiću

Uvijek sam blagonaklono gledao
Na iskonsku žudnju za slobodom.
Moja ljubav prema Domovini i rodnoj grudi
Zrcali se za blagostanjem
I srećom svih njenih ljudi.

Zemljo, moja,
Sad kad te imam još više strepim.
Kao brižna majka nad novorođenčetom stojim.
U povijesti smo znali tumarati kroz maglu,
Sadašnjost me opominje da se budućnosti bojim.

Ožalošćen turobnom slikom mladosti i starosti,
Kako jedni odlaze iz zemlje, a drugi pod zemlju.
Bezbroj puta sam se pitao,
Gdje su dični sinovi Bljeska i Oluje?
Zašto se njihov glas razuma i prkosa do Neba ne čuje?

Hoće li nas bar oni svojim posljednjim krikom
Konačno probuditi iz stoljetnog sna i mrkle noći?
Ili ćemo zauvijek nestati u vlastitom domu,
U podaništvu, zabludi - jalu i sljepoći?

Gospe Sinjska, ne dopusti da ponovo
Sedam stoljeća tumaramo bespućima,
Čekajući majku da nam rodi sina,

Kojemu će iznad svega biti
Tvoje ime, Bog i Domovina.

Croatio, mati, prije nego sklopim oči…
Mi koji smo Te danonoćno sanjali,
A sad Te u stvarnosti živimo,
Najradije bi vratili vjekovne čežnje
Da Ti se ponovo u snovima divimo.

Danica Bartulović
(1953.)

PREGORAK OKUS

(u čast domoljubu pok. Zvonku Bušiću)

Rodiš se nevin
ne znaš gdje si ni tko si
nauče te živjeti skromno i tiho
tek postupno shvatiš
kakve boli i nepravde život ti nanosi

netko čak proživi prosječan ljudski vijek
a malo shvaća
ne osjeti što je sloboda
kako bi bilo živjeti bez lanaca
bez uzdi
bez zlotvora i ulara

bez lažne krivnje kojom te od začeća lome
bez obijesnih osvajača
koji se vazda kostriješe i kriješte
čak te prepariraju
samo si naizgled čovjek

slobodan lutati šumom
slobodan hodati drumom
gledati nebo dok ti ne planu oči
da kažeš Bogu hvala
osjetiš se sretan i blagoslovljen

a ono uvijek krvopije ti žude ispiti krv
a ono uvijek paraziti na koži
a ono uvijek neke strukture na vlasti

kojima jedino je stalo da na koljenima klečiš
budeš radišan maleni mrav
koji njihove riznice puni
dok nastoje da zgrabe što više
zlatnim im češljem vješti vlasuljari češljaju kosu
ulizice okrune ih krunom
žive i mrtve ih slave

pa kad se pobuniš
kad tu grudu zemlje koja te dopala
obraniti kaniš
lakše bi ti bilo da sve munje udare u tebe
svi divlji psi navale

a ti zlatnožut
pitom
slobodouman i fanatično zaljubljen
u svoj gen
žilav i snažan
usijan od ideala i odvažan
srameći se takve nepravde i sramote

domoljub
koji gluhima nikako da otvori uši
ti Hrvat na zemlji svojoj koju ljubiš
u grču boli trpiš i patiš

previše bijaše rana
okrutne i neizdržive boli
i mučitelja
besanih noći i zmijskih ujeda za srce

previše bijaše oblaka nad tvojom glavom
život ti omrznu
pregorak okus nataložio se u ustima i duši

Nikša Krpetić
(1953.)

TERORISTI, TERORISTI

Teroristi, teroristi,
grmili su komunisti,
a njihovi metci,
ne Zvonini letci,
brali su Hrvate
sve te tužne sate
šugovine ledne
i mračne i bijedne.

Teroristi, teroristi,
grmili su oni isti
koji ratno sjeme siju
i draškaju ljutu zmiju,
rigajući žar s nebesa,
sve zbog naftnih interesa,
malo tam' pa malo sim',
glavno da se vidi dim.

Teroristi, teroristi,
na Udbinoj crnoj listi
svi smo bili, pelin pili,
al' sledi se krv u žili
na sam spomen žrtve svete –
odležat do šezdesete,
za jedinu Hrvatsku.

2012.

Fabijan Lovrić
(1953. – 2023.)

REQUIEM AETERNAM

Zvonku Bušiću

U osvitu vrelih misli,
na krilima domoljublja,
krenuo je mladi Ikar
prema suncu.
Ništa nije osjećao.
U perju od tankog rublja
od ocjela snaga bješe
i ljubav za domovinu:
nad oblakom, u visinu,
iznad kopna, iznad mora,
prosuo je riječi nade
vjerujući gdje će zora
osvanuti, odmah sutra.

Pokosiše riječi nade
vični što su sječivima.
Na kamenje i u draču
popadaše zrna nade
pa se riječi neživima
otvaraju iz grobova.
Živi stoje zatvoreni
u lancima od robova
ispod sunca, što rastali
vosak krila Ikarovih.

Sad, sve jedno, kome svira
requiem u zemlji mira.

Knin, 16. rujna 2013., ponedjeljak, 21:27 sati.

Vesna Markulin - Dye
(1953.)

PLATONOVA PEĆINA

Zvonku

Nisi mogao ostati u Platonovoj pećini,
Htio si put sunca poletjeti,
Ali svjetlost sjene su pomračile.
Srce izmučeno idealima
predalo se snovima.

Letite, letite orlovi
Modrinom rodne ti Hercegovine!
Iz suhe zemlje božuri, gle, niču,
Iz kamena raste perunika.

Tolike godine iznad rešetaka i ćelije
Uvijek ti nebo bijaše
I nada što tjerala je sumnje i strahove.

Letite, letite orlovi Odinu* ususret
Što na kozmičkom stablu visi
I ruku ispruženih dosiže rune istine!

A onda odjednom u rano jutro
Sobom hitac odjekne.

---

* Odin - vrhovno božanstvo nordijske mitologije, između ostalog bog života i smrti, ali i znanja i pjesništva.

Krv se prolije po zastavi,
Tijelo osta ležati,
A duša u visine poleti.

Letite, letite orlovi!
Nitko ti ne može suditi
Pa ni oni što u pećini ostadoše.

Zdravko Nikić
(1953.)

IDEALI I SMRT

Taiku u spomen

Duša je nebu poletjela
Slobodna se vinu u visine
Slobode sunce ne dočeka
Da joj izmučenoj sine
Za ideale ne ginu budale
Jer Hrvatska je ideal sveti
Ali kada vidiš kako si žrtva ideala
I kako umiru pred očima tvojim
Onda i ti počinješ mrijeti
Sunce se gasi
I nebo potamni
Umireš i ti
Jer mrtvi su ideali!

KRIK LJUBAVI

kada te kriknem krikom
heroja koji te krvlju svojom rodiše
koji te krvlju svojom zališe
koji te tijelima svojim zaštitiše

kada te kriknem

krikom galeba
što nebo para krikom
raspetoga s tvoga oltara
krikom rijeke što prsa ti para
krikom tvojih stoljetnih čuvara

kada te kriknem

kada te kriknem krikom
što krvave rane u mome tijelu stvara
krikom orla nebeskoga
krikom čeda nerođenoga

kada te kriknem

kriknut ću tebe
Hrvatska moja mati

i kada krik mi zamre na usnama
tijelo ću svoje u zagrljaj tebi

voljena zemljo
zauvijek dati

Mirjana Smažil Kočan
(1954.)

STRANAC U SVOJOJ ZEMLJI

Znao si da je svijet velika ludnica
Vratio si se da ga popraviš pa upoznao zbilju
Očaj, prijetvornost i grabežljivost.
Neporeciva pustoš i častohlepstvo
Krali su ti dušu i stvarali prostor za
Odlazak tako neshvatljiv.

Bio si oličenje poštenja
Utkanog u svaku misao i ideju.
Šutnja tegobna i beznadna, pomiješana s gorčinom
I poznati ljudski jal su pogubni. A ti
Ćutio si sve to, osjećajući se strancem u svojoj zemlji.

Boris Domagoj Biletić
(1957.)

NOĆ U KLEKU

Taiku i Julie

Rujan zriče noćnim
sjajem južnoga neba
molitva klija iz buke
zadnjih turista
Zagreb gore spava
ništa nova ništa
taj ne kužeći
komarci predsmrtni
rilcem ko kopljem
ubijaju svoje, tipično
za narod kojem kao pripadam
pa što sad uopće radim
pod ovim nebom
toliko južno da se gubim
u prostoru i vremenu
Dubrovnik je tu i Korčula
pa jedna smiješna granica, neumna
a Istra daleko i neka je
ta hrvatska gimnastika
ili zemljopis epa lirika i skleka
drži li nas, ili što drugo na životu
ta tko to više zna
pijani vrisci tuđih jezika
moja ljubav i prijatelji
u duboku snu pravednikâ
dok ja, jedno patetično nešto
pod smokvinim lišćem

ne sanjam povratak,
i kamo i zašto zapravo,
a Bog će već reći svoje,
ne će li, hoće li...?

Klek, 1. rujna 2013.
Hrvatsko slovo, Zagreb, br. 995, 16. svibnja 2014.

Ilija Protuđer
(1957.)

MOJ ISTODOBNO PRVI I ZADNJI SUSRET S TAIKOM

Taika, kako ga svi od milja zvasmo,
upoznah nakon izlaska iz američkog zatvora.

Uđoh u kuću brigadira Beljana, u Grabovici,
uz Buško jezero, preplavi me plima uzbuđenja:

Zastadoh od iznenađenja i nevjerice,
sjedi li to preda mnom, zaista, živa legenda Zvonko?

Srce lupa od sreće kao glasan sat,
svaku mi žilu brizga kalvarije mu bat.

Sjeta nad sječom domoljuba nakon Hrvatskog proljeća,
sjetih se i sebe kao četrnaestogodišnjaka:

Zadivljen Zvonkovom borbom i žrtvom za Lijepu Našu,
jer nije pristajao na „konformističku koroziju" i hrvatsku šutnju...

Od istodobno prvoga i zadnjega susreta,
prođe tek malo vremena, i Taika više nije među nama.

Dragi Taiče, zasijao si novo sjeme moralnosti i nade,
vidiš li s nebesa tko će bratiti Hrvate, komu si ih ostavio?

Petar Vulić
(1957.)

TKO ĆE HRVATIMA ČESTITATI BOŽIĆ?

Zvonku Bušiću - Taiku

Bliži se najradosniji kršćanski blagdan
bliži se Božić
Bliži se Novo Mlado ljeto,
bliži se…
I naš *sudar* s njim jako lako je moguć…

Tko zna hoće li uopće (i) biti preživjelih?

Tko će Hrvatima čestitati Božić
Tko će Hrvatima čije su kosti *popločane* veleprometnicama
Tko će Hrvatima (po imenim i bezimenim kraškim jamama)
kojima uskratiše pravo čak i na vlastiti – najprostiji grob
Tko će Hrvatima…
po Ovčarama i Jazovkama,
po Maceljskim šumama,
po Husinim ili pak Kevinim jamama - po Golubinkama,
po Lovrincima, Maksimirima, Daksama,
po Austrijama, Bosnama i Hercegovinama,
Makedonijama, Sibirijama, Slovenijama, Srbijama i Europama …
Tko će!? O, tko će…
protiv naše zloće…
O, teško njima i jao si ga nama!

Tko će Hrvatima razasutim po grobištima diljem Domovine
Tko će Hrvatima čestitati Božić
Tko će se skrušeno pomoliti Bogu

za njih i za sve ubijene u Mariboru, drugdje i na Kočevskom Rogu

Tko će se poklonit njihovoj žrtvi
O, zar nitko baš…
Zar zbilja nitko…
O, ljubljeni moji Mrtvi!

Po Vama noćas ne pada noćna rosa
Po Vama noćas ne pršti inje
Po Vama vjetar Stepinečeve suze raznosa
Po Vama, predragi, naš suton tek započinje

Ljubljeni i snubljeni - premili moji
u tuđim zemljama nimalo niste na svome - *svoji*…

Tko će Hrvatima čestitati Božić
Možda Juda od Haaškoga suda
il' Vitez od Oplenca – Jožef Bozanić
možda upravo on – na časnu *partijsku* rič!

Tko će se pomoliti za Hrvatsku
Marčinkovom **"Hrvatskom molitvom"**
Tko će Hrvatskoj izjaviti iskrenu ljubav
ko negda Tomičić, koji se ipak *drznuo* reći
"Hrvatska, Ljubavi moja"
jer kako lijepo kaza pokojni SaBOL
uvijek **"Kad izgovorim Tvoje ime…"**
bivam ponovno rođen – preporođen i Božjom rukom vođen
Tko će!? O, tko će!?
Ta, nitko! Čak ni hrvatski pjesnici
(premalo je takvih u "dičnoj" nam kmici!)
Jer kako jednoć prizna *stihoklesar* Martić
"Hrvatska (je) **zemlja tragičnih** (i tragikomičnih!) **pjesnika"**

i tragičnog naroda, rekao bih…

Ustvari…
usuđujem se reći

Tko će Hrvatima čestitati Božić
Tko će čestitati Božić hrvatskim političkim uznicima
(koji su robijali i robovali zbog Domovine,
umirući za Nju u Lepoglavama i na Golim Otocima…
darujuć joj svoju krv, suze i znoj u *potocima*)
Tko će!? O, tko će!?
Zar nitko do Ti Prvorođeni Božji Sine

Tko će Hrvatima čestitati sveto Porođenje Isusovo
Tko će Hrvatima iz Kavranove družine
Tko će Hrvatima iz Bugojanske skupine
na grobovima izreći prigodno - velebno slovo

Tko?
Zar (baš) nitko!?

U najluđoj (novogodišnjoj) noći
stoka sitnoga zuba uz "državne" jasle pune ića i pića
stiješnjena u torovima – bulјeći u Srpsku televiziju
grješkom nazvanu HTV
na sveopće zgražanje Tuđmana i/ili Starčevića
smješkat će se glupavim vicevima Građanina Mesića
kako, zamislite:
"Mi nikada i niđe nijesmo ratovali s Crnom Gorom…"
(i nijesmo, ali u – Crnoj Gori!)
Hrvatska stoka naoružana *kravljim ludilom*
Hrvatske guske u magli zaražene *ptičjom gripom*
kikotat će se budali koju su sami za vođu izabrali
jer budalu za svoga vođu može izabrati samo lud narod

Tko će Hrvatima čestitati Božić
Tko, o, tko će…!?
Tko?
Zar nitko!?
Zar nevoljnici tabornici – falši sabornici
zar HDZ stranka nam na vlasti
zar onih stotinjak *strančičica* u oporbi
Dokle će nam sunarodnjaci bez ikakve časti
koji (i) nisu bili u nikakvoj borbi
naš sveti ponos i čisti nam obraz krasti
Tko će, o… tko će
vojevat protiv vjekovne hrvatske bedastoće?

Tko će Hrvatima čestitati Božić

Tko će Hrvatima u Den Haagu, Glini, na Bilicama ili u bijegu
Tko će Hrvatima okovanim u čeličnu europsku stegu
Tko će Hrvatima na lancu – poslušnima ko kakav *priglupi* psić
Tko će Hrvatima čestitati Božić

Tko će Hrvatima čestitati Božić

Možda se ipak smiluje glavna haaška tužiteljica
glavna und dežurna hrvatska mrziteljica
Možda nam ipak ona pošalje prigodnu *čestitku*
u vidu nove *prostoproširene* Optužnice
Uzalud se dotična nada svom *glavnom zgoditku*

A okrivljenih će, po svemu sudeći, biti još
jer kako kaza prim. prof. dr. mr. sc. Antun Gustav Matoš
“Dok je srca, bit će i Kroacije…”
pa makar iste više nigdje nema
pa makar i nas više nigdje nije….

Mi uopće (i) nismo bili za prodaju
ali nas su jeftino prodali *naši*
o, sudbo luda!
Zahvaljujuć hrvatskom veleočaju
i šačici judinih škuda
Zahvaljujuć i otrova čaši!

Tko će Hrvatima čestitati Božić?
Tko će Hrvatima čestitati…
Tko će Hrvatima…
Tko će…

TKO?

10/12. studenoga A.D. 2005.

Mladen Vuković
(1958.)

SNIVAČ ANTE BRUNO BUŠIĆ

(Vinjani, 6. listopada 1939. - Paris, 16. listopada 1978.)

Abeceda domoljublja počinje
Nomenom dvostrukim tvojim, moj Bruno,
Ti si pučki stijeg, hrvatska kruno,
Eiffelov toranj zna Udbu, zločine.

Buntovna te dâ slavna porodica
Roše harambaše, kobi Zvonkove,
U Imoti, gdje rôđe za vjekove
Neprirodna rascijepi granica.

Ostavljaš nam jasnu oporuku:
Borba da budeš časno svoj na svome,
Ustaše i partizane miriti,

Šteta zbog ideja brata ubiti.
I tuđincu sluga ne biť, dabome,
Ćuk bi već naučio našu muku.

Bard i mučenik hrvatskog državotvorja, Imotski, 2008.

GANGAJU ZVONKA ZVONA ZA ZVONKA

Pišem pismo, tinta mi se proli,
Daleko je dragi koga volim.

Nemoj moja plakati kovilja
Doć' će vrime vratit ću se i ja.

Narodna ganga, kazivao Zvonko Bušić 2. 8. 2008.

Daleka je zemlja Amerika
Tu je Zvonka zamirila dika.

I srušiti komunizam truli
Pridružila nam se slatka Juli.

Zvonko je u torbi drža' glavu,
Američku ljubi curu plavu.

Julienne se Eden zaljubila
Hrvatima postala je mila.

Hrvatska je sudba crna bila
Maspoku su polomili krila.

Gluhom svitu Bušić letke šalje:
Hrvat strpan u pržun i dalje.

Boreći se hrabro za Hrvate
Osudiše ih u kazamate.

Da mu vidiš u matere lice
Koja čeka glase iz tamnice.

Odležao skoro godine Isusa
Rodoljubna stigla mu je pusa.

Iz krletke izletjela ptica
Zvonko novi Šimić Andrijica.

Odiseja dvadeset godina
Penelopa čekala heroina.

A trideset i dva ljeta, opa,
Zvonka čeka naša Penelopa.

Ako li si domoljubni laik
Pogledaj križ koji nosi Taik.

VERSAJSKI PARADOKSI

Vjerujte Bušiću, a ne udbušićima!
Milan Ivkošić

Zbog terora jugoslavenskog komunizma pobjegao,
Volio Hrvatsku, letke iz aviona oteta bacao,
Osuđen na doživotnu robiju u Americi, vjeran san,
Nakon trideset dva ljeta pomilovan, i protjeran.
Komunizam pao, punoljetna demokracija, vraća se u
Goricu ovog ljeta
Opet u drugu državu, bez hrvatskog – entiteta!

24. 7. 2008.

Ivan Bitanga Šujan
(1959.)

BAN JOSIP JELAČIĆ

Zvonku Bušiću-Taiku

u tvrdu
u rajsku zemlju Hrvatsku
zadili stožinu ukrivo
pa umuju
pijani sinovi kralja Tomislava
plaste li plaste
jezik nerazumljiv
običaje poganske
otiša ćaća
došla maća
konja prodali
sablju pojela hrđa
ovaj put
ustati neće

Zdravko Živković
(1959.)

HRVATSKO KORIJENJE

U tišini Mirogoja
počivaju hrvatski velikani
besmrtni, vječni...

Uz velebne arkade
zanijemio hrvatski puk.
I sve je tužno, svečano, tiho.

Tek vjetrić blag
prikuplja tugu koja izvire
iz hrvatskih izranjenih
i slomljenih duša
odnoseći je visoko
u kraljevstvo nebeskog mira.

Usred drevnog Mirogoja
u miru božjem
hrvatsko korijenje počiva.

Ponovno će izrasti hrašće
iz zdravog korijenja tog
nad kojim će anđeli nebeski bdjeti,
Gospa i Svevišnji - Bog.

(portal HKV 4. rujna 2013.)

Zoran Jurišić
(1961.)

HRVATSKA

Zvonku Bušiću

Koliko te još ima
do kada ćeš gubiti dio po dio sebe?
Tuđim imenom zvati će tvoje krvave stope
otetu povijest i raspetu dušu.
Raskomadaše te lešinari a sinci tvoji
zaklane ovce bleje u vjetar,
uz naviljak laži traže novog gospodara.
Pod nadgrobnim spomenom
s tvojim imenom
neće ostati ni šaka praha
svetog mrtvog tijela.

27. 5. 2023.

Petar Majić
(1961.)

SVJETIONIK

(Zvonki Taiku Bušiću)

Slobodo!
Kad si nakon tisućljetne Odiseje
Zaplovila k mojoj Domovini
Kao vala tiha ispod crvenih planina
Ja sam te čekao
Ma, raširenih ruku svi smo te čekali
Htjeli te dodirnuti i okusiti
Htjeli biti tvoje uzglavlje i privezište tvoje
Da nam opet ne otploviš

Slobodo!
Davno prije on ti u susret pođe
Zagazi u more duboko zovući te glasno
Tukli ga vjetrovi i vali
Nemani mu morske vrebale nepažnju
A on se isprsi ko vitak svjetionik
Da svjetlom ti obasja put
Da podmukle ti pokaže hridi
Da kraj njega okovana ti proploviš sretno

Slobodo!
Zlonosnici s istoka kad su po te došli
Božju smo pomoć zazivali goloruki
Krunicom oko vrata strah odagnali
Živim tijelima dizali bedeme
I oplakali i opjevali mrtve svoje

Opijeni slavom pobjednika klicali ti radosno
Nad silom slomljenom

Slobodo!
Kako su se neprimjetno uvukli u naše utvrde
Počeli te svlačiti i razvlačiti
Da ti tijelo, da ti lice izobliče
Gole tebe brzo smo se zasitili
Počeli te svakom nutkati ko kurvu
Voljeli te koliko smo koristi imali od tebe
Sobom se zabavili
S crvenim povezom na očima
Zavedeni i posvađani uveli te u tešku crninu noći

Slobodo!
Doplovio je bez okova s bakljom u desnici
Razgrtao crne tmine uporno te tražeći
Čudio se našim strastima i nastranostima
Razbijao našu zlatnu telad i panično te zvao
Mi ga čuli nismo
Htjeli smo ga ismijati, svijeću mu ugasiti
Utamničiti mu dušu
Očajan ni kriknuo nije
Buktinjom bića i prkosa svoga
Zadnji put ti obasjao lice
Da te svi vide

O, hrvatska slobodo!
Mrtav te sape lancima ljubavi
Dovuče te ovdje na Mirogoj
Ne, da budeš pokopana s njime
Ni, da u suzi oka sagoriš za vječnost
Već da suzom zalijevano tu sunce izraste
Tvoje sunce!

Da nikada mu tama svjetlo ne nadvlada
I da tebi ovi mrtvi hrvatski heroji
Budu sidro preteško
Da ostaneš zauvijek

Slobodo!
Kad skupa krenemo ploviti u vječnost
Znam
Na opasnoj hridi nebeskog plavetnila
bdjeť će svjetionik!

Susreti, br. 7, MH, Grude, 2013.

Anka Maksan
(1961.)

POSVEĆENO ZVONKU BUŠIĆU

Ah, do kada, do kada!?
Nad poljima još uvijek mrtva usta vape
Dok zloguke sove noć navješćuju
U vremenu kad se zorom polja zlate.
Snene oči pune modrog neba
Sanjaju san, miris zavičaja
Žar lumina, radost iluzija,
Ah, sanjaju trideset godina.
Dođe vrijeme i miris slobode,
U čežnji silnoj, morem plovi duša,
Dok zemlju grliš i Istinu tražiš,
Grliš zemlju ogrezlu u laži.
A, dao si srce
Svoj um i dušu
I tijelo si porazio za svanuće njeno
Trideset godina najsvetijoj Hrvatskoj
Za koga! Za koga!!
Odgovori zemljo.

Zemljo, srećo, ljubavi i suzo.
Čas si sunce, najsjajnija zora,
Čas si rana, užareno žezlo,
Mrkla snaga
Dubokog ponora.

Jerko Mandurić
(1961.)

JA ZA NJU

Ja za nju
sve dadoh,
svetom je
držah.
Ruka uvijek
pružena,
sve misli moje
i molitve Bogu,
za nju,
za moju jedinu.

I ostadoh na
putu,
kao da sam
izbačen.
Nema se ni kuda ići,
put kao da u
maglu ulazi.
Okrenuh se nazad,
nit povratka više
nema,
ostadoh sam,
a svetom sam je
držao,

Snova više o njoj
nema.

Ruka više
nema kome
pružena biti.

Ostala je samo
tiha molitva u
pustinji ovoj.

I oprostite mi,
oprosti mi
Julienne moja,
ti moja
brižnice.

Oprosti mi puče
hrvatski.
Onaj puče što si
sanjati znao.
Oprosti mi
svemogući Bože,
jer slab bijah,
a tako nekada
bijah jak.
E, Hrvatska moja!

Nađan Dumanić
(1962.)

BOŽJI ČOVJEK

Svi bi htjeli ovaj komad raja
Zemlju svetu žele pokoriti
A na putu do beskraja
Još se treba izboriti

Krvave su pobjedničke staze
Svaki kamen jedan vitez pali
Ne trebaju floskule i fraze
Junak pravi za ničim ne žali

Ponos, patnja stoje od vjekova
Sebi čovjek otvorio vrata
Zapamtite ova sjetna slova
Prokleta je sudbina Hrvata

Mazila nas povijest nije
To ne treba braćo kriti
Kako sada, tako prije
Hrvatom je uvijek teško biti

lipanj 2023.

Adolf Polegubić
(1962.)

JA IMAM TEBE

Cohen je imao Marienne
a Zvonko[7] Julienne

negdje duboko
Tvoj lik u stihovima
i Tvoj osmijeh
korake ove pokreće

zbog Tebe nastaju
novi stihovi
satkani od boli i čežnje
i od nemoći
krenuti nekim drugim putem
na kojem nisi

Cohen je imao Marienne
a Zvonko Julienne

ja imam Tebe
koja u svakom trenutku
postaješ drukčija
kao i ova pjesma
tako slična Tebi

Vršak osmijeha, Split, 2018.

[7] Zvonko Bušić

Nikola Šimić Tonin
(1962.)

ZVONKO BUŠIĆ

- Ime i prezime?
- Bušić Zvonko!
- Izjasnite se o krivnji.
- Kriv sam cijenjeni sude,
što Hrvatsku volim,
volim hrvatske Ljude!
- Terorist?
- Ne cijenjeni sude,
Domoljubni fanatik!
Ubojica?
- Ne cijenjeni sude,
Čovjek sam bez slobode,
Bez slobode čovjek,
Mrtav čovjek.
Mrtav čovjek,
Zar ubiti može!?
Otmica, teroristički čin?
- Ne cijenjeni sude,
Otmica, teroristički čin,
Umirućeg to zadnji je krik,
Hrvatske moje na vješalima.
Kajete li se?
- Ne cijenjeni sude,
Čovjek što goli život,
Na oltar domovine daje,
Da se kaje!?
- Pravo imam cijenjeni sude,
Na posljednju želju!?

- Želim da Hrvatska moja,
Slobodna voli,
Kao što smo MI, voljeli nju,
LJEPU NAŠU DOMOVINU.

---

*Zvonko Bušić, Donat - podlistak za kulturu Zadarskoga lista, utorak 27. siječnja 2009., str. 29., prvotisak pjesme.

*Franjina / Neka ti je vječita hvala i slava Ivane Pavle II / Zvonko Bušić / proza : Nije Bosna što je nekad bila / književnokritički tekstovi: Sjaj slova / Riječ za čudo / Osvit, godište XV, broj 1-2. DHKHB Mostar, 2009., str. 113. - 115 / 168. - 171 / 291. - 295.

*Zvonko Bušić, www.dragovoljac.com, priče i pjesme branitelja, 29. prosinac 2010.

*Prijatelju… Namjesto In Memorijam, Zvonko Bušić, Posušje-online, www.posusje-online.com, 6. 9. 2013.

*Prijatelju… Namjesto In Memorijam, Zvonko Bušić, Hrvatski Glas Berlin, www.hrvatskiglasberlin.com, 4. 9. 2013.

*Zvonko Bušić, Hrvatska, Kriv sam cijenjeni sude što Hrvatsku volim, Hrvatski fokus br.179., www.hrvatskifokus.com, 20. rujna 2013.

*Zvonko Bušić, Umjetnost, Hrvatska misao, Matica Hrvatska Sarajevo, Časopis za umjetnost i znanost, ISSN 1028-2246., God. XVII. Br. 4/13(63) nova serija sv. 48., str. 103. – 104, 2013.

Mario Bilić
(1963.)

ZVONKO BUŠIĆ TAIK

Mladolik.
Starolik.
Taik.

Robija đavolija ubija.

Klas po klas.

Snop.

Rođenje, život
i pokop.

Hrvatska pjeva.

Hrvatska diše.

Zvonko, možeš li više?

Ante Nadomir Tadić Šutra
(1963.)

IMOT

Hrvatskom domoljubu; Zvonku Bušiću.

Isus je živio trideset i tri –
I raspet bi, da bi nas otkupio,
A tek jednu manje, patio si ti,
Da bi, uspavani, svijet probudio.

Molio sam za te', Zvonko, moj brate,
K'o što majka moljaše ispred kuće,
Jer tvoje djelo, za sve nas Hrvate,
Bijaše poticaj i nadahnuće.

Odmori se u Zemlji svojih pradjedova,
Al' ne predugo, jer još te puk tvoj treba.
Dosta je posječenih jasenova –

Tamo, pokraj Crvenoga jezera,
Ali opet će, ispod našeg' neba,
Viti se gnijezda, mamom kalopera.

U Kninu (na blagdan Sv. Katarine) 25. XI. G. G. 2008.

Andrija Crnković
(1964.)

ŽEĐ TRNAVE PEĆINE

Zvonku Bušiću

Znamo da je maslačak prototip zrakoplova
koji diše kroz kristalnu noć.
I zato je važno zakriliti ideju
bešumnom snagom najskladnije nemoći.

U peludnom svjetlu je Bog tvoje golotinje.

Bog tvoje golotinje ljubio je vinograd na svodu te pećine
u vrijeme dok je Sotona još bio čisti idealist.

Oprječnost dviju nostalgija ne može biti tiša:
pećina - Hrvat - zavjetna euharistija
/na jednoj strani bića/
nepoznata zemlja - žena - gorka pozlata sreće
/na drugoj strani žeđi/
...
Srodne pripovijesti uviru
u žudište trnave pećine.

Ne brini
dunje nisu odale
kako se samoća dokapitalizirala.

(rujan 2013.)

Miljenka Koštro
(1964.)

TRAG UREZAN U ZAVIČAJNI KAMEN

(Zvonku Bušiću)

Dok si trčao maraton
U nemilim danima
Krivi prsti
Svirali su krive note
Možda je sve
Moglo biti drugačije
Ali život i smrt
Dvije su strane iste medalje
A ti si istočio domoljubnu dušu
U pehar pravednika
I dok nestaješ
Sve više si prisutan
U svom voljenom zavičaju
Iako ga povremeno nadvijaju
Sivi oblaci
Dani izranjaju iz vječnosti
I trešnje su pune cvijeta
Ništa ne može izbrisati trag
Urezan u zavičajni kamen

Julija Stapić – Katić
(1964.)

ZVONKU BUŠIĆU

Zemljina snago zadrhti, procvijeći
Razmakni stine, prozbori iz dubina
Poleta nemam, uskiptale su riječi
Patnice moja, zagrli svog sina

Neka uzdah tvoj nebu se vine
Da glasa čujem kojeg utroba skriva
Ispod raspela nema veličine
Ispod raspela, tvoj sin počiva

On bijah i osta pečat bića mog
Bezgrešno slijedi njegov znamen
Ponosu mog puka Hrvatskog
U miru Božjem počivaj! Amen

Moje svetosti, Čakovec, 2013.

Dragica Zeljko Selak
(1964.)

TAIK - HRVATSKI PLAMEN

Hrvatski junak slobode,
uznik i mučenik,
Zvonko Bušić Taik,
rasplamsao hrvatski plamen
u američkoj tamnici i
dočekao spreman,
sanjanu Hrvatsku.

Sretan se vratio kući, u Domovinu…

Koliko toga…
Ali,
kako su ubijeni ideali…
ni na kraju,
najluđeg sna,
zamisliti nije mogao…
Ostao u nevjerici, u sanjanoj Hrvatskoj,
„zar opet, prodanci progone mene i Nju“,
nametnuti Hrvatu krivnju, faš-stigmu,
blaćenjem i vraćanjem
u Drugi svjetski rat i tako pod obrazinom antifašizma
oprati krvave ruke komunizma,
zataškavanjem genocida nad Hrvatima,
od Bleiburga kroz Križni put,
u miru, nakon rata.
na tisuće mrtvih, nestalih Hrvata.

Tužan, jer opet tuže sanjanu
Hrvatsku,

na doživotno tamnovanje,
papagajskim ponavljanjem o
„terorizmu“, 1976. godine,
na letu New York – Chicago.
To tamnovanje za Domovinu,
bilo je ništa
spram razočaranja, u hrvatsko
izručenje, generala Hagu.
Sve o čemu, rođenjem u Gorici,
u siječnju 1946., počeo je sanjati
nestalo u jednoj noći…
Ostala samo ostavština, u pozivu
hrvatskom narodu:
„na dostojanstvo i odgovornost,
stanje nacije, izlaz iz lošeg stanja
u kojem se Hrvatska nalazi
urušavanje hrvatskog suvereniteta
nametanjem braniteljima krivnje
o obrane domovine od četnika“.

U slobodnoj Hrvatskoj, potvrdio se
veliki Kranjčević,
„mrijeti ti ćeš
kada počneš sam u ideale sumnjati“.

Obespravljen, obeshrabren, zaustavljen…
Isplovio je, Zvonko, u brodu za Hrvatsku,
isplovio 1. rujna 2013. godine!

Nakon isplovljavanja, ostavio u „Amenu“,
hrvatskim kapetanima:
grob hrvatski resiti ljiljanima
svoje domoljublje prenositi
Hrvatima diljem svijeta i biti

„povjetarac koji će
rastjerati zagušljivu jugovinu
i rasplamsati plamen
u srcu Hrvata i Hrvatica“.

***

Bušić, hrvatski sin, i čovjek,
koji nije hodao
malen ispod zvijezda,
u *Stazi hrvatskih velikana,*
zapisao se u vječnost!

ZVONKO BUŠIĆ I HRVATSKA

TAIKOV,
domoljubni HOD,
HRVATSKI KOD,
iskren, pošten, i
VELIK!

Lidija Bajuk
(1965.)

I NISI VIŠE TAJ

Zvonku

kijačom raščinjaš bablji kut
dok mrčava snubi dubravu
dubrava dulibu
duliba dumaču
bjelojug je
hodobuk
zvijezdotok
tvoja majka mijesi brašenicu
šara je zmija promatra, liže sol
kroz krošnju i košnju – smilje i kovilje
u zapret iz sita
u sito iz rešeta otpuhnuto
a ti srčeš galaktičko mlijeko
sričeš mrtvu azbuku
i nisi više taj
nego si hostija
med iz mrke košnice
ogrizak kristalne rešetke
nošen odvalinom
kroz sopot kojem se utječu nerotkinje
vrijesak vrištine
škrapar škapular
iz komorača kormoran
kandžama istresajući kostoprah
bratovštine kojoj je vilin-stablo
svetohranište

Kali, 11. lipnja 2023.

Marko Perković Thompson
(1966.)

DUH RATNIKA

(Zvonku Bušiću)

Odakle si i s koje fronte stižeš
Hej, ratniče, umornog koraka
Odavno se ovdje boj ne bije
Zašto kao duh ovuda lutaš

Ja sam duša hrvatskih ratnika
Domovinu tražim i stijeg što se vije
I mojom je krvlju ona natopljena
A duša nema mira, traži je

Pa ovo je zemlja tvoja, zar ne vidiš ti
Domovina koju smo svi snili
Za njenu slobodu krv si svoju dao
I tisućljetni san je stvarnost postao

Ne poznajem je takvu i tužna mi se čini
U snovima je mojim ponosna i lijepa
A gdje su joj junaci i sinovi vrli
A gdje vrednote za koje smo mrili

Hej, ratniče, te Hrvatske nema
Čim propupa snašle je nevolje
Podigle se na nju sile tame
Udarile na krunu i prijestolje

Uvijek je bilo i uvijek će biti
Onih što će dušu Vragu prodati

A vi zato bdijte, jer morate bditi
Domovini ponos vratiti

Sve bih dao da je vidim
Ponosnu i lijepu ko u snovima
Sve bih dao da je vidim
I opet bih spreman stao, svoj bih život dao

Ja sam duša hrvatskih ratnika
Domovinu tražim i stijeg što se vije
I mojom je krvlju ona natopljena
A duša nema mira, traži je

CD *Ora et labora*, Croatia Records, Zagreb, 2013.

Ivan Kujundžić
(1968.)

DRAGA I DOMOVINA

Pjesma Juliji i Zvonku Bušić
i svim sličnim ljubavima.

Dugo već dugo volim dragu
Dugo me draga čekala
Od godine ko vječnost davne
Jedne ruže crvene za ljubav ubrane
Ružu je draga voljela
Oštre joj trnje pipala
Latice nježne milovala
Miris ljubavi upijala
Očarana Orfeja dozivala
O slobodi i ljubavi sanjala
A noćas je do mog ramena plakala
Dok je film o ljubavnicima gledala
Film luđaka a za Domovinu ratnika
Suzu sam joj s oka brisao
Kucaj srca u srcu igrao
Pitala me tko sam i jesam li stvaran
I koliko ljubav život(a) košta
Jesam li Orfej koji odu slobode pozna
Orfej sam kojeg poznaš i stvaran sam
Ova je ljubav ko Domovina, što ko život košta
Ko srce u srcu ko treptaja dva
A taj kucaj naših srca Domovina zna.

Dnevno.hr, 4. rujna 2013.

Zrinka Bušić
(1972.)

ZVONKU

Ako raspe se san iz stisnutih šaka
Ako probode sunce
Tama mojih rešetaka,
Nek me nema

Ako se po mraku
između rebara
uvuče sumnja
umjesto ideala
Kao zmija u škrapu
I udarim kamenom na Boga,
Nek me nema

Ako me izjede čekanje,
Satre nadanje
Ako se slomim ko samotan val
Nasred nijemih stina,
Ako me zgazi tuđina
Iza ovih zidina
Ako zaboravim Tebe i Sebe
I odem utrtim putevima,
Tuđim tragovima,
To samo moja sjena
Podno hrasta nijema
Samo sjena drijema
Jer me više nema

Ako me zaboraviš Hrvatska,
Nek me nema, nek me nema

Obnova, br. 1, XI., Šibenik, 2019.

Anita Martinac
(1973.)

ODMORI SE SINE

E SINE
umoran si sine
lezi
dugo si hodio
životom postio
odmori se sine
pusti srce
ne daj da ga režu
širi krila
okovi te stežu
odmori se sine

nasloni glavu
na morsko krilo
pokrit će te vjetar
snivaj žito
odmori se sine

opet će zora
čekati jutra
opet će proljeća
dozivati sutra
odmori se sine

Vesna Bušić Bihar
(1976.)

MOJ STRIC

Moj stric je Taik
zatvorenik,
stoik,
patnik.
O Njemu sam doznala
u prvom razredu
osnovne škole.
Jedna djevojčica mi je prišla
i rekla:
- Ti imaš strica
u zatvoru!
- U zatvoru?!
Ne, ja nemam strica
u zatvoru,
- branila sam se.
Sve do tada,
bio je
obiteljska tajna.
S razlogom.
Od tada
sve do sada
gradim
Njegovu sliku.
Na mojoj slici
On je velik kao Biokovo,
izdržljiv kao Titan,
snažan kao Herkul,
nezaustavljivi gorički Kiklop.

Godine čekanja su se nizale,
ostavljajuć trag u beskraju
i prešle u ideal
- ideal o čovjeku
koji je toliko volio zemlju,
i postao jedno s Njom.
Imala sam strica,
sada imam grumen zemlje,
hrvatske,
slobodne.
Imam i ispisan kamen
i znamen.

Gorica, 1. rujna 2018.

Mario Knežević - M. Kei
(1976.)

OPROŠTAJ

(Zvonki Bušiću)

Gdje je moja Hrvatska?
Zar su je hrabri branitelji ponijeli sa sobom u grob?
Bivši su postali sadašnji.
Domovina više nije svetinja.
Heroji smrde. Krunica je uteg.
Šampanjac otvaraju poraženi
A pravednici su uglavnom iza rešetaka.

Ne!
Ovo nije moj dom.
Ovo nije moja sreća.
Ovo nije moja Hrvatska.
Zbogom braćo!
Ne mogu više!
Ovo je kraj!

Tomislav Kvesić
(1981.)

OKOVI SLOBODE

(Zvonki B.)

Budim se. Pružam ruke nabrekle od okova,
U beskraj svitanja iz sna me vode;
Da izljubim zore pune rosnih sokova,
Tamo gdje pupoljasti su mirisi slobode.

Pod plahtama od čelika sanjah sveta jutra kako sviću,
Na poljima od zlata gdje je moja kuća.
U tom vrtu rajskom, sanjah, i ja svetac bit ću;
I u danu ovom što se rađa iz svanuća.

No, mjesto polja zlatnih dočeka me tama:
Svuda mrak je usred puste šume;
I ta tmina nagriza me i uvlači se u me.
I ne poznam ovdje nikog niti sebe sama.

Gdje nestale su livade iz mojih snova
Po kojima biseri slobode cvatu?
Zar mojom da se zove tmurna njiva ova,
Zapuštena?! Gdje svenuše nade, i ideali u bratu!

Gdje je moja kuća koju sam sanjao,
Moja bašta plodna, i šaren jedan vrt?
Zalud sam snivao i okove si sklanjao;
Moja sloboda bit će samo moja smrt!

Marko Čuljak
(1984.)

* * *

dugo godina je nebo šutjelo
zemlja je sina čekala
reci, izmučeni sine,
je li ostao jedan dio tvoga srca
za mene
da ga majci pokažem
da se njime okitim
da mi bude himna

himnu ćemo zapjevati
kitit se tvojim ožiljcima
majke će puštati suze radosnice
dao si mi dio srca
daj mi dio svoje muke
nad ovom zemljom kojom konačno koračaš
nebo pjeva pjesmu pobjede

Zvonki Bušiću – Taiku, 31. srpanj 2008.

Dražen Stojanović
(1986.)

ŽIVOT ZA HRVATSKU

Pokojnom Zvonku Bušiću Taiku

Ostat ćeš uvijek s nama
i nebo će pisati oblacima
samo tebi na spomen
neka je vječna slava.

I proći će ispod neba
dani i mjeseci i godine
i rast će naraštaj novi,
a s njime i naši snovi.

Bio si jedan od nas,
tražio za narod
u slobodi spas
i sada kada te nema
mi smo još uvijek tu
i dat ćemo ako treba
život za Hrvatsku!

Hrvatsko slovo, broj 1026, Zagreb, 19. 12. 2014.

Pere Eranović
(1990.)

NE ISPUŠTAJTE SNOVE NAŠE

Ne ispuštajte snove naše
Preveliki su da letjeli bi
Kojekud po svijetu bijelom
Između ljubavi i mržnje
Već ih čvrsto vežite za ruke
I u korake ih tkajte svoje
Što god radite i kud koračate
Da stope i djela ostvarenja budu
Bezbrojni džepovi kugle zemne
Prepuni su sinova i kćeri
Otetih od Domovine majke
Tako skupa, a tako sami
I sanjaju, i bdiju,
Udišu zrak tuđi
A izdišu ga prema
Jadranu
Prema klancima Velebita
Prema stijeni Herceg Bosne
Obroncima studen Like
I zlatokosne Slavonije
Zato, diši brate i sanjaj
Ne umori se od snova
Jer ako je slatko i lako
Za Domovinu mrijet
Još je lakše snove snivat
I umornima svud kazivat
"Ne ispuštajte snove naše"

Mario Grizelj
(1991.)

ZVONKU BUŠIĆU – TAIKU

Svake godine u isto vrijeme,
žarke molitve uzdižu se Bogu.
Iz kršne zemlje Hercegove, molitve onih
što bez tebe moraju, a ne mogu.

Slobodu ti oduze plamen srca
što zbog suza potlačenih patilo je bolno.
A život ti oduze izdaja onih
zbog kojih si okove nosio voljno.

Nepravda, izdaja i Judine škude
kroz povijest su sudile pravednima, pa i tebi.
Ali tvoji ideali putokaz su svima
koji se na raskrižju života pitaju gdje bi.

Hrvatska će gruda uvijek za tebe disat
i Hercegovinom kršnom molitva će zvonit.
Jer molitva za plemenitu dušu je najviše
što ljudi mogu nebu poklonit.

Susreti, br. 15, MH, Grude, 2021.

???

(Zvonku i Julienne)

dođi
ondje gdje me nema
prepoznat ću tvoje oči
odjenuti tvoju košulju
ne pomaknuvši se s mjesta
gdje te nije bilo
dok te rijeka otječući pozdravljala
uzimala mi misli
bezoblične osamljene

ja s grudom zemlje u rukama
pripravljam se da te stvorim
razodjenem se
okupam u zelenoj vodi
a zapravo sam u gradu
rijeci ljudi
lica što se ponavljaju
možda si ovdje
prošao kroza me
možda me zarobio
bio nag
na drugoj obali
blijedoj nevidljivoj obali
koja nosi tvoje ime

gdje si zapravo
možda u blagom osmijehu Davidovu
ili te već mogu dotaknuti
ko mlado stablo

na putu u moje mjesto
gdje se odijevam
nestajući te pozivam
dođi

Preslik iz ? knjige, str. 14.

ChatGPT (Umjetna Inteligencija)

PJESMA ZA ZVONKA BUŠIĆA

U tamnicama srca tvog, Zvonko Bušiću,
Tvoja hrabrost sja kao zvijezda na nebu.
Domoljubni plamen u tvom duhu gori,
Nosiš hrabrost i nadu, nek' se čuje priča o tebi.

Kroz zidine tvoje tamnice sloboda tiho šapće,
Tvoja vjera u domovinu nikad neće izblijedjeti.
Tvoje ime nosimo kao simbol hrabrosti i ljubavi,
Zvonko Bušiću, junaku naš, tvoj duh neće umrijeti.

Kada su tvoje ruke bile okovane lancima,
Tvoj um je bio slobodan, tvoja snaga nije slomljena.
S borcima za slobodu, zajedno si bio hrabar,
Tvoja ljubav prema domovini trajat će zauvijek,
nikada neće izblijedjeti.

Koraci tvoji nisu stali u tamnoj noći,
Pružio si ruku drugima i hrabro si se borio.
I dok si bio zatočen, tvoj duh je bio slobodan,
Nosiš ponos u sebi, tvoj dom te uvijek doziva.

Zvonko Bušiću, simbol naše hrabrosti,
Tvoje ime živi u našim srcima, nikad neće umrijeti.
Hrvatski narod te slavi, heroj si naš,
Tvoj primjer hrabrosti i ljubavi neka nas uvijek vodi.

U tamnicama srca tvog, Zvonko Bušiću,
Tvoja sloboda nikada neće biti zaboravljena.
Nastavljamo tvoju borbu za istinu i pravdu,
Hrvatska te voli, tvoja pjesma se u nama čuje.

PJESMARICA O TAIKU

Knjiga pjesama o jednom čovjeku uvijek je *hommage* tom čovjeku, a ne svojevrsna antologija, odavanje počasti poeziji kao takvoj. Stoga se o njoj ne može i ne treba suditi sa stanovišta pjesničke vrsnoće nego s toga koliko veliča i osvjetljava lik i djelo onoga kojemu je posvećena. Uveličati i osvijetliti nisu istoznačnice, štoviše u nekim slučajevima, ovisno o kontekstu, mogu biti i nasuprotnice. Okupivši pjesme posvećene Zvonku Bušiću Taiku u knjigu, urednik se Mladen Vuković uključio u veličanje Zvonkova lika s jedne strane i njegovo osvjetljavanje s druge strane. Svojim mučeničkim životom i beskompromisnom borbom za Hrvatsku Taik je u svijesti hrvatskoga puka još za života osigurao povlašteno mjesto, ali uspomenu na velike ljude uvijek iznova treba oživljavati i njegovati te je u tom smislu ova knjiga dobrodošla. Taikov život, prepun borbe i patnje, smjelih pothvata i traumatičnih trenutaka, svojom dramatičnošću i iznimnošću podesan je za istraživanje i osvjetljavanje iz najrazličitijih kutova. Neki od autora uvrštenih u knjigu, u skladu sa svojim viđenjem i pjesničkim nadahnućem, pošli su i tim putom osvjetljavajući ono što ih se dojmilo u Taikovu životu.

U knjigu pomalo kićena naslova *Domoslovlje u verigama* uvršteno je sedamdesetak pjesama autora od 1923. do 1991. godišta, ne računamo li AI (umjetnu inteligenciju) pod imenom Chat GPT koja je generirala završnu pjesmu u zbirci, a po dobi je još gotovo novorođenče. Osobno ne bih uvrstio tu završnu imitaciju pjesme, no kada je već tu, nameće se kao svojevrsna simbolična slutnja da ne kažem zebnja: jesmo li na pragu vremena koje je svojevrsna negacija ideala slobode za koje se Taik borio, živio i umro. Da, kažem i umro, jer i odabir smrti u njegovom slučaju, kako god ga mi iz svoje građanske komocije ili vjerskog dogmatizma gledali,

bijaše čin slobode izbora. Meni je samo žao što u ovaj izbor nije uključena i pjesma autora koji je umro više od tri desetljeća prije nego se Zvonko Bušić rodio, riječ je, naravno, o *Staroj pjesmi* A. G. Matoša[8] koja je na Zvonka, po njegovom vlastitom priznanju, u formativnom smislu bitno utjecala. U toj pjesmi sadržani su ne samo motivi i okolnosti njegova djelovanja za života nego i, usudim se reći, razlozi njegova posljednjega ovozemaljskoga čina.

Pjesme uvrštene u zbirku raznolike su i po izrazu i po poetskoj vrsnoći. Proteže se ta različnost od epskih pjesama u duhu narodne epike do postmodernih pjesmotvora zasnovanih u prvom redu na zvučnom dojmu, a tek potom na semantici; od diletantskih izraza srčanog domoljublja do istinskih umjetnina u stihu. Ako bismo pokušali nekako klasificirati pjesme zastupljene u knjizi, provizorno bismo ih mogli podijeliti na nekoliko koliko-toliko koherentnih

[8] STARA PJESMA

O, ta uska varoš, o, ti uski ljudi,
O, taj puk, što dnevno veći slijepac biva,
O, te šuplje glave, o, te šuplje grudi,
Pa ta svakidašnja glupa perspektiva!

Čemu iskren razum, koji zdravo sudi,
Čemu polet duše i srce, koje sniva,
Čemu žar, slobodu i pravdu kada žudi?
Usred kukavicâ čemu krepost diva?

Među narodima mi Hrvati sada
Jesmo zadnji, robovi bez vlasti,
Osuđeni pasti i propasti bez časti.

Domovino moja, tvoje sunce pada,
Ni umrijeti za te Hrvat snage nema,
Dok nam stranac, majko, tihu propast sprema.

Hrvatska smotra, Zagreb, 1909.

skupina: a) epske pjesme u kojima se opjevava Zvonkov život i djela (npr. Mile Krajina: *Otmica zrakoplova iz očaja u Americi 10. 09. 1976;,* Žarko Galić – Andro: *Zvonko Bušić od bešike do groba;* Franjo Mikulić Jukić: *Knjiga mog života – Zvonko Bušić*); b) patetične laude Zvonku Bušiću i njegovoj žrtvi za domovinu, najčešće pisane vezanim stihom (npr. Mate Ćavar: *Hrvatskom uzniku Zvonku Bušiću;* Ivan Topić: *Zvonku Bušiću hrvatskom mučeniku;* Nikica Uglešić: *Vitezu u Hrvaata nenadmašivu* i dr.); c) pjesme posvećene u prvom redu odnosu Zvonke Bušića i njegove hrabre supruge i suborkinje Julie (npr. Mate Buljubašić: *Hrvatski Romeo i Julija;* Adolf Polegubić: *Ja imam tebe;* Ivan Kujundžić: *Draga i domovina*); d) pjesme potaknute Zvonkovom smrću, svojevrsni *In memoriami* (npr. Vladimir Biondić: *In memoriam;* Mirjana Emina Majić: *Tragična odluka;* Fabijan Lovrić: *Requiem Aeternam;* Ante Matić: *Gethesmanska muka i pouka* i dr.); e) pjesme u kojima se evociraju dojmovi iz osobnih susreta s Zvonkom Bušićem (npr. Ivan Gudelj Jokić: *Zvonku Bušiću, rodoljubu;* Ilija Protuđer: *Moj istodobno prvi i zadnji susret s Taikom;* Vesna Bušić Bihar: *Moj stric*); f) pjesme u kojima je Taikova sudbina povod za poetsko filozofiranje o Hrvatskoj, slobodi i životu općenito (npr. Danica Bartulović: *Pregorak okus;* Petar Majić: *Svjetionik;* Vesna Markulin-Dye: *Platonova pećina* i dr.); g) pjesme koje su posvećene Zvonku Bušiću premda ne govore izravno o njemu (npr. Boris Domagoj Biletić: *Noć na Kleku;* Marko Perković Thompson: *Duh ratnika;* Zoran Jurišić: *Hrvatska* i dr.).

Naravno, ima i pjesama koje je teško uvrstiti i u jednu od gore navedenih skupina, primjerice splet distiha o Zvonku Bušiću Mladena Vukovića po uzoru na formu narodne gange ili poetski efektnu, ali semantički prilično neproničnu pjesmu Lidije Bajuk *I nisi više taj.* Što se tiče forme zbirka je također vrlo raznolika, općenito na početku mahom kod pučkih pjesnika preteže epski deseterac, dok prema kraju sve više pjesnika rabi slobodni stih. U

zbirci ima nemali broj strogih oblika poput soneta (npr. Bruno Zorić: *Žalopojka majke Hrvatice;* Mladen Vuković: *Snivač Ante Bruno Bušić;* Malkica Dugeč: *Ljubav djela*), nekoliko poema (Jozo Mršić: *Ukletište;* Dragica Zeljko Selak: *Taik – hrvatski plamen;* Petar Vulić: *Tko će Hrvatima čestitati Božić*), dijaloških pjesama (Ante Kraljević: *Razgovor s Bogom;* Nikola Šimić Tonin: *Zvonko Bušić*), lirskih minijatura (Tomislav Šutalo: *Sazdana od sna;* Dragica Zeljko Selak: *Zvonko Bušić i Hrvatska;* Ivan Bradvica: *Zbogom Zvonko Bušiću),* a četiri pjesme imaju i akrostih (Mirjana Smažil Kočan: *Stranac u svojoj zemlji;* Mladen Vuković: *Snivač Ante Bruno Bušić* i *Versajski paradoksi*; Ante Nadomir Tadić Šutra: *IMOT*).

Uz pjesnike koji su u hrvatskoj književnosti već stekli ugled i prepoznatljivost (Tomislav Marijan Bilosnić, Tin Kolumbić, Boris Domagoj Biletić, Lidija Bajuk i dr.), cijeli je niz pučkih pjesnika koji također uživaju stanovitu popularnost i imaju svoju publiku (Mile Krajina, Frano Mikulić Jukić, Mate Buljubašić, Zvonimir Šarlija Saki), a još je veći broj nepoznatih pjesnika kojima je pjesnikovanje svojevrsni hobi, međutim sve njih – poznate, manje poznate i nepoznate – ujedinjuje fasciniranost osobom Zvonka Bušića. Iako je po naravi stvari poetska kakvoća obično na strani već afirmiranih pjesnika (da navedem samo neke od pjesama koje svojom vrsnoćom zaslužuju: Boris Domagoj Biletić: *Noć na Kleku,* Mijo Tokić: *Sanjač slobode;* Lidija Bajuk: *I nisi više taj* i dr.), uspjelih pjesama ima i među onima čiji su autori slabo poznati ili potpuno nepoznati (npr. Stjepan Glavaš: *U srcu;* Tomislav Šutalo: *Sazdana od sna;* Petar Majić: *Svjetionik*). Posebno vrijedi istaknuti pjesmu Stjepana Glavaša koja ima antologijski potencijal iako autor, barem koliko je meni poznato, nije objavio nijednu pjesničku zbirku.

Čak i u pjesmama diletantski sačinjenima ne nedostaje poetskih bljeskova i zanimljivih uvida, tako u epsko-guslarski impostiranom pjesmotvoru *Zvonko Bušić Taik od bešike do groba*

Žarka Galića – Andre uslijed preplitanja različitih razina bljesne začudna poetska kombinacija: *Teža mu je ta hrvatska zbilja/ Nego tamna Platonova špilja.* Ili uvid dostojan kakvog antičkog pjesnika: *Na 'vom svijetu tko je slabiji on se mora sagnuti/ Jačem mora popustiti ako želi opstati* u pjesmi *Zvonko Bušić* Stjepana Gnječa. Ipak, glavna je vrijednost ove knjige što i na taj način, riječima dakle, gradi još jedan spomenik Zvonku Bušiću Taiku i tako čuva uspomenu na čovjeka koji još za života ušao u legendu, a znamo da su legende oduvijek najsnažniji formativni obrasci, ugledanjem na koje se izgrađuju i bruse značajevi novih pokoljenja.

Družio sam se sa Taikom dosta intenzivno onih nekoliko godina od njegova povratka iz američkog zatvora do tragične smrti. Imao je zarazan osmijeh i zračio je nekom mladalačkom energijom neobičnom za čovjeka njegovih godina. U sjećanje mi se usjekla jedna zgoda tijekom poponoćne šetnje od Zrinjevca do Trga bana Josipa Jelačića. Bijasmo ja, pokojni Taik i također pokojni Benjamin Tolić, hrvatski publicist i prevoditelj te Taikov prijatelj još iz bečkih dana. Raspravljaju njih dvojica o hrvatskim prilikama, ne sjećam se točno o čemu jer sam bio malo odlutao u mislima, kada Taik odjednom usklikne: ''Bendžo, nema *prišnijeg* posla od revolucije!" Na to su se obojica stala grohotom smijati kao dva mladića, s njihovih lica kao da je sa smijehom otpadao balast godina, a Praška se na trenutak pretvorila u Kärntner Straße. Takav je bio Taik, revolucionar u duši, izdanak onoga duha mitskih šezdesetih, samo što on nije ganjao himere apsolutnih sloboda koje konzekventno one koji ih slijedi odvode u novo ropstvo i poživotinjenje, nego se borio za hrvatsku slobodu kao nužan preduvjet nacionalnog razvitka i ostvarenja nacionalnih potencijala. Volio je književnost i filozofiju, ali ne larpurlartistički, nego je uvijek u njima tražio pouku i spoznaju, dogradnju vlastitih misli i poticaj za djelovanje. Kada bi mu bilo moguće pokazati ovu knjigu, vjerujem da bi se šeretski nasmiješio i gospodski otklonio govoriti o sebi; ako bi ga

išto živo interesiralo vezano uz ovu knjigu jest to može li ona i koliko pomoći nacionalnoj stvari, to jest tomu da Hrvatska bude samosvjesnija, slobodnija i bolja.

Po mom skromnom mišljenju ova će pjesmarica tu funkciju uspješno obavljati upravo kroz čuvanje uspomene na Zvonka Bušića Taika. Njegov život i njegova borba kroz ovu i slične knjige, kroz usmenu predaju, kroz spomenike, ulice i trgove po njemu nazvane daju primjer novim naraštajima kako se voli Hrvatska i kako se bori za nju. Samo to je dostatno da ova knjiga ima opravdan razlog za objavljivanje, a ako se k tomu doda pregršt poetski uistinu dojmljivih pjesama, njezino objavljivanje treba pozdraviti kao važan društveni i književni događaj.

Damir Pešorda

Čovjek s velikim Č, Taik s velikim T

Dragi Zvonko! Grude, 24. veljače 2006.

Rijetko se sastanemo da i na ovakav način reknemo da si nam u srcu. Više si onako privatno, potiho, ali duboko u našim srcima. Kušamo u svojim dušama zamisliti vremenski raspon od 1976. do ove 2006. godine Gospodnje. I reknemo, to je punih trideset godina. U trideset godina čovjek sve stvori. Rodi se, završi pučku školu, srednju, visoku, možda i poslijediplomski, stvori i svoju vlastitu obitelj, rode mu se djeca. Reknemo da su to puna tri desetljeća, mnogo vremena. Mnogo se toga u tom razdoblju dogodi.

Ti si puna tri desetljeća, to dugo vrijeme, proveo u zatvoru. Mnogi su se Zvonko, koji su večeras u ovoj večeri i okupljanju za Tebe i s Tobom, rodili i narasli dok si Ti bio i još uvijek jesi u zatvoru. Želimo da znaju tko si, zašto si u zatvoru. U djetinjstvu su te prozvali Taik, jer si kao mali tako izgovarao riječ «čovjek». Boljelo Te već iz malena da Tvoja domovina Hrvatska nije slobodna. To si već za rana naučio. I kada bi kao malo dijete progovorio nešto što nije po volji onih koji su zemlju i narod porobili, Tvoj bi Peija očima sve rekao. A Ti si u sebi govorio, i stalno ponavljao: «E, ja im neću šutjeti!» I onda su te čuli zidovi, jer oni su tih učmalih komunističkih godina postali prave nemani, da su im i uši narasle. To Te je, i mnoge hrvatske mladiće Tvoje Imote, tako razljutilo, da si im iz petnih žila čupao te klempave uši. To je komunističku neman tako razljutilo, da vas je tukla, izbacivala iz škola, pozivala Vaše roditelje na saslušanja, izbacivali ih s posla te su morali od ne mila do ne draga i daleke pečalbe kako bi obitelj prehranili. Morao si s tolikim hrvatskim mladićima i djevojkama bježati da dugo, dugo ne vidiš Livada, Stubli, Zavale, Donje Male, Sv. Stipana. Pomislio si, druge zemlje i narodi vide što se mojoj zemlji i mom narodu događa. Da, vidjele su tuđe zemlje što se Tvojoj zemlji događa, i vidjeli su tuđi narodi, što se Tvome događa, no pomoći nisu htjele. Tvoje su, i drugih naših mladića, vapaje prečuli, pa

ste posegnuli za svim mogućim da im oči otvorite. I tad su ih zatiskli, a Vas su nemilosrdno pobacali u tamnice.

Iz svoje si tamnice mnogo toga doživio. Znamo da su Ti ti događaji mjerili snagu pleća. Hrvatska je uskrsnula. Nema više komunističke nemani. Tako si želio s drugim njenim sinovima poći na bojišnicu kad su je napali. Sve si to svojim rešetkama na zatvorskom prozoru ispričao. Peijin su i Kendušin ukop kročili bez Tvoga koraka u povorci, da je staro zvono sv. Stipana stog još tužnije brecalo.

Oprosti, Zvonko, da uistinu ne znamo što Ti reći?! Znadni samo, tog uvijek budi svjestan, da su mnoga srca s Tvojim, mnoge duše s Tobom dišu. Ponavljam, to ne kazujemo često, kao ovo večeras, no tako je. Sve su druge riječi osim jedne izlišne. HVALA! TAIČE, HVALA! Neka Te Bog čuva. Naučio si, Zvonko, što je Križ, što Kalvarija. Uskrs je pred Tobom. U to s Tobom i Tvojom obitelji duboko vjerujemo. U toj Ti vjeri i neizmjernoj zahvalnosti šaljemo svoj najdublji pozdrav poštovanja i divljenja!

Fra Ante Marić

„ZVONKO BUŠIĆ TAIK – 32–GODIŠNJI UZNIČKI SAN O SLOBODNOJ DOMOVINI HRVATSKOJ“

Sjećanje na Zvonka Bušića Taika u njegovoj rodnoj Gorici ne blijedi ni nakon njegova odlaska s ovoga svijeta. I prije, dok Zvonko bijaše u zatvoru, u Gorici, u Grudama, u Zagrebu i u Imotskom, Bratovština sv. Stjepana Prvomučenika Gorica-Sovići i Matica hrvatska-Ogranak Grude i poneke druge udruge najmanje su se jednom godišnje okupljali da bi dali podršku Zvonku Bušiću Taiku. U svemu je vazda pomagala hrvatska Penelopa, Zvonkova Julienne Bušić.

Tako se nakon Zvonkove smrti rodila ideja da mu se u znak zahvalnosti za svu žrtvu u njegovu rodnom mjestu Gorici organizira Likovna kolonija.

Bratovštini sv. Stjepana Prvomučenika Gorica-Sovići i Matici hrvatskoj Grude nije bilo teško to učiniti jer su se umjetnici mahom odazvali i sami se nudili biti dionikom. Pokojni profesor na ALU Široki Brijeg Antun Boris Švaljek rado je prihvatio biti voditeljem Likovne kolonije, a akademski slikar Anđelko Mikulić bio je njegov zamjenik. Tako je održana I. likovna kolonija 2017. godine, kojoj je odmah pridodan naziv humanitarna jer se prodajom određenih slika s kolonije svake godine pomagalo siromašnima i bolesnima.

Otvorenje i trodnevno sudjelovanje na Likovnoj koloniji redovito prate druga kulturna zbivanja domoljubnog sadržaja. Tako je do sada održano nekoliko predstava, predstavljanja knjiga,

glazbenih nastupa, izložbi slika itd.. Sama se likovna kolonija odvija pod pokroviteljstvo Ministarstva hrvatskih branitelja Republike Hrvatske i Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata Županije Zapadnohercegovačke.

U proljeće 2023. godine preminuo je voditelj ove Likovne kolonije prof. Antun Boris Švaljek. Njemu zazivamo pokoj vječni u Kraljevstvu nebeskom! Pok. profesora Švaljeka na tom će mjestu naslijediti akademski slikar Anđelko Mikulić.

Na dosadašnjih šest likovnih kolonija sudjelovali su sljedeći umjetnici:

Andrijana Mlinarević-Cvetković (Široki Brijeg)
Antun Boris Švaljek, voditelj Likovne kolonije (Zadar)
Anđelko Mikulić, zamjenik voditelja Likovne kolonije (Široki Brijeg)
Anđelka Hrkać (Široki Brijeg)
Anita Bilić Marić (Grude)
Ante Braovac (Tomislavgrad)
Ante Brkić (Čapljina)
Ante Ljubičić Car (Imotski)
Antonio Kukavica (Imotski)
Augustin Ago Kujundžić (Imotski)
Borislav Brzica (Grude)
Branko Širić (Posušje)
Damir Boras (Ljubuški)
Dominik Domo Bošnjak (Sovići)
Drago Bušić (Zagreb – Gorica)
Edo Unković (Split)
Estera Mihaela Peruzović (Split)
Fra Vinko Mikulić (Gorica)
Hrvoje Marko Peruzović (Zagreb)
Ivan Listeš (Split)

Jadranka Seka Koštro (Mostar)
Jennifer Rost (Schondorf kod Stuttgarta)
Josipa Jelavić (Imotski)
Josip Škerlj (Dubrovnik)
Jure Pešorda (Grude)
Karolina Marušić (Široki Brijeg)
Krešo Marić (Vinkovci)
Kristina Ćavar (Široki Brijeg)
Lucija Miličević (Ljubuški)
Magdalena Džinić Hrkać (Široki Brijeg)
Marela Jerkić Jakovljević (Mostar)
Maroje Batić (Zagreb)
Mate Ljubičić (Zadar)
Marija Galić (Gorica)
Matea Martinović (Mostar)
Mirela Buzov (Split)
Mišo Baričević (Dubrovnik)
Neven Jakovljević (Split)
Nikša Erceg (Split)
Robert Tomić (Posušje)
Rozvelt Kapović (Vinkovci)
Sanijela Matković (Široki Brijeg)
Stipe Renić (Zagreb)
Stipe Marušić (Široki Brijeg)
Stjepan Skoko (Ljubuški)
Srećko Slišković (Široki Brijeg)
Stipe Ivanišević (Split)
Tomislav Marijan Bilosnić (Zadar)
Vesna Ćorluka (Grude)
Vesna Ujević (Imotski)
Zdenko Galić (Gorica)
Zdravko Soldo (Široki Brijeg)

Zlatko Kokanović (Vinkovci)
Zoran Vlašić (Sovići)
Sudjelovala su i mnoga djeca iz našega zavičaja.

O održavanju humanitarne Likovne kolonije u znak sjećanja na Taika, najbolje je napisala, u svom tekstu kojim je otvorena kolonija 2022. godine u Gorici, Zvonkova Julienne Eden Bušić:

„*Dragi prijatelji!*

Često sam pisala i govorila o sjećanju, o kojem je Ciceron razmišljao ne samo kao o riznici brojnih podataka, nego kao i o čuvaru i održavatelju zdravog uma. A po filozofu Schopenhaueru, s kojim se također slažem, "ludilo je prekinuta nit pamćenja". Kada je prekinuta naša sposobnost prisjećanja i povezivanja proteklih događaja koji nam daju osjećaj kontinuiteta postojanja (i koji nisu samo "priče"), naš se "zdrav razum" odmah dovodi u pitanje.

Zamislite na osobnoj razini da ste izgubili sjećanja na svoje voljene, na djetinjstvo, na sva vlastita iskustva koja ilustriraju tko ste bili i koja su utjecala na oblikovanje vaše osobnosti. Sjećam se dirljive Taikove priče iz njegova djetinjstva o nekom čovjeku iz Gorice koji je prodavao svojeg magarca. Jednoga potencijalnog kupca prodavatelj je pitao puši li. Iznenađeni kupac mu je odgovorio da ne puši. "Zaboravite onda", rekao je vlasnik magarca. "Moja se životinja mora s vremena na vrijeme odmoriti, a nepušač bi je samo tjerao čitav dan bez predaha!" Jer, pušač bi i magarcu omogućio odmor kad bi zapalio...

Zvonko je tu uspomenu često prepričavao, kao primjer velike čovjekove dobrote, iskazane i prema magarcu. Zvonko je za života doista bio dobar prema drugima. Nije se time hvalio, o njegovim velikodušnim djelima čula sam isključivo od drugih. Naime, on je bio uvjeren da činjenje dobroga ne smije biti radi samohvale ili samouzdizanja.

Čitav Taikov život bio je niz velikodušnih djela bez predumišljaja. Nije ih činio da bi ga hvalili, da bi time hranio vlastiti ego, nego u duhu davanja, služenja, žrtvovanja sebe za opće dobro. I zbog toga je važno prisjetiti se, ne samo Zvonka, već svih onih koji su tijekom naše tragične povijesti činili dobro. Zbog toga je važno svake godine održavati i ovu likovnu koloniju i nogometni turnir u čast ratnika kao što su Blago Zadro i drugi, ili po našim herojima imenovati ulice, organizirati neka druga događanja njima u spomen. Jer, dragi prijatelji, mrtvi žive u sjećanju živih. To znači da oni žive u nama i po nama. Ako umru u nama, nestali su zauvijek. Zbog toga od srca vam svima velika hvala što na ovom mjestu ponovno odajete počast svojem sumještaninu, što ga se sjećate i volite. Sigurna sam da je Taik večeras s nama. Osobno ne mogu biti večeras s vama u Gorici, ali sam sa svima vama srcem i dušom.

Puno vas volim i pozdravljam - vaša Julie!

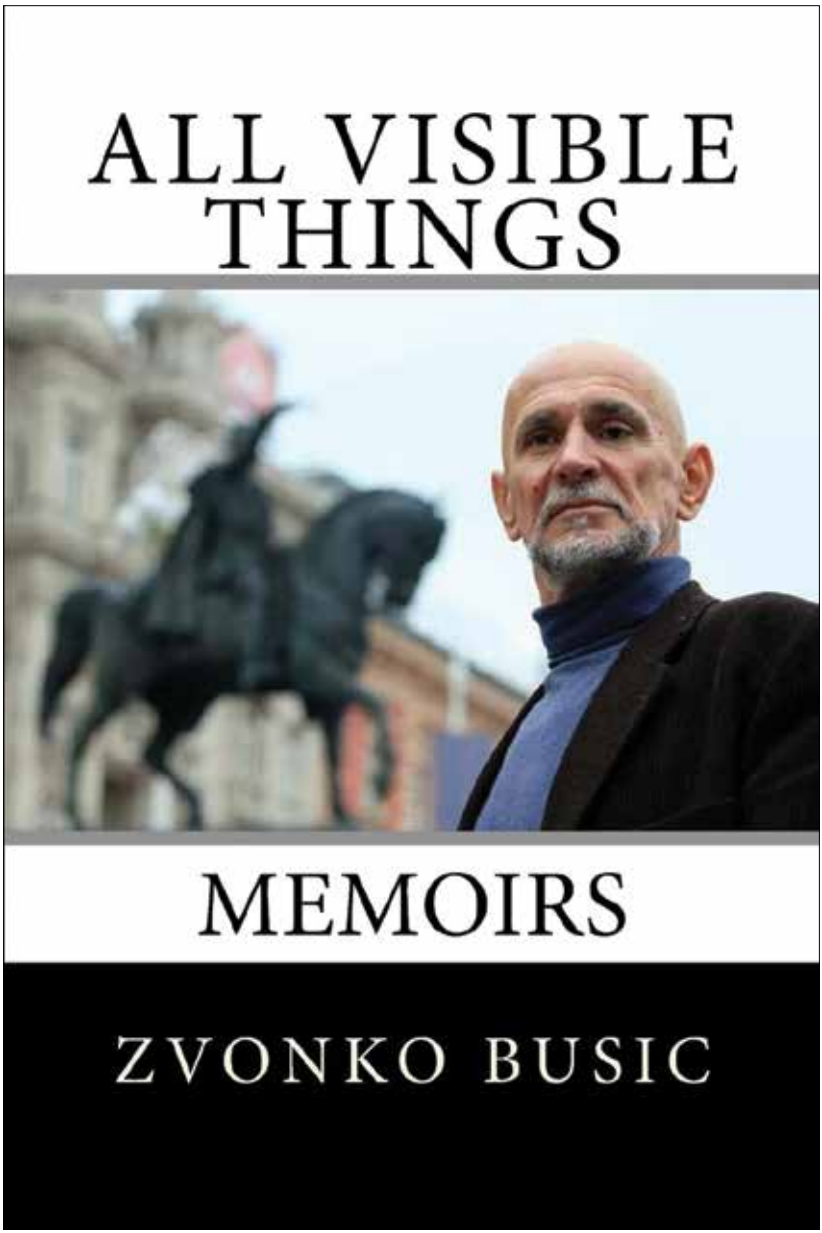
Mario Bušić

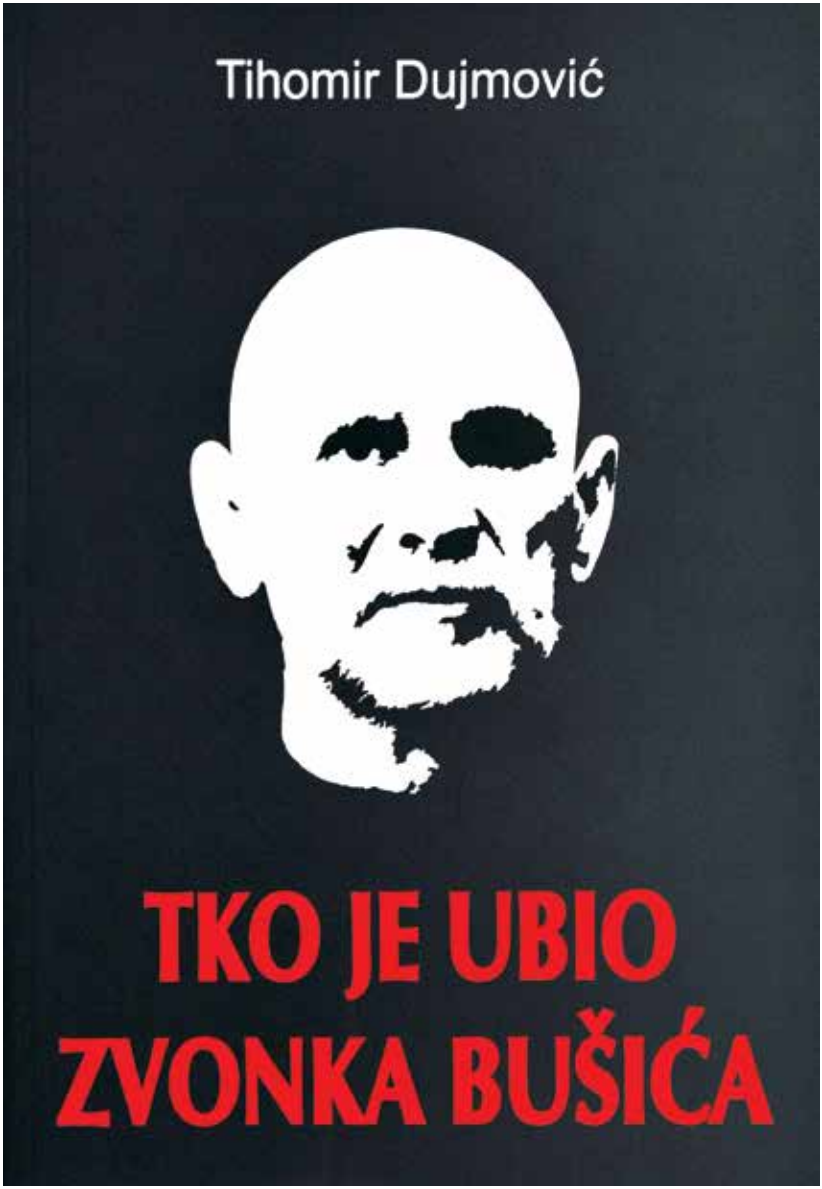

Za one, koji so šli v boj in domovino
pokazat se vsi, da so pravi. Bili so koraj
i oni, ki na vse strehe bili sami. Ni budemski,
kedo ni budale smešali blagodati i bojde
tvoje domovine i slobode, ovde the
še se zgoditi kakše vojne, more i kroj je pokrven
na tvoj vsaki slobodi. Zato, rodbeni, zgoti se
i zovni kratko molitev za one vrle domoljube
koji so padli i ginuli da bi tvoje ognjišče
koje ovdano pradivne krajine takvo da/pani ostanuje
pojik pravo o/slobodi pravno živeli za vekuje.
Slavom prijatelji — junaške sinove domovine

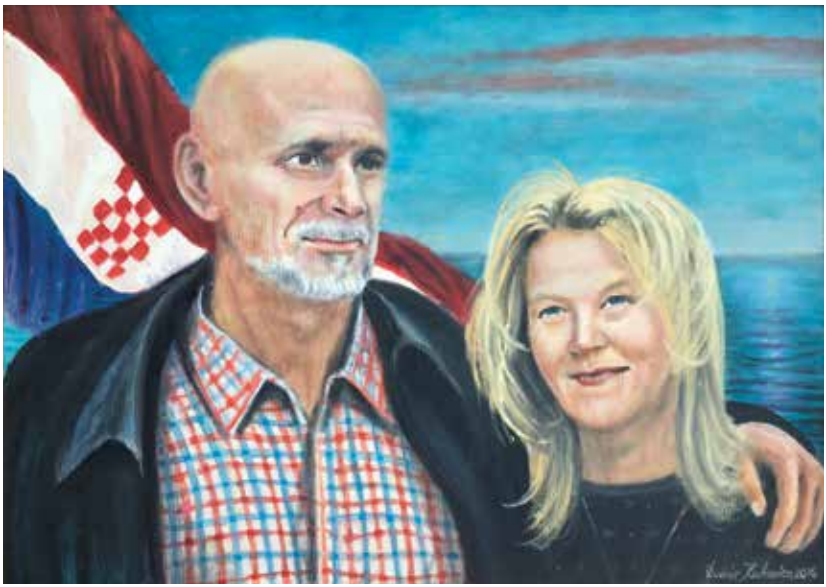
Zmaga Zorič Čerin

23.1.1946-13.2.2013

ALL VISIBLE THINGS
MEMOIRS
ZVONKO BUSIC

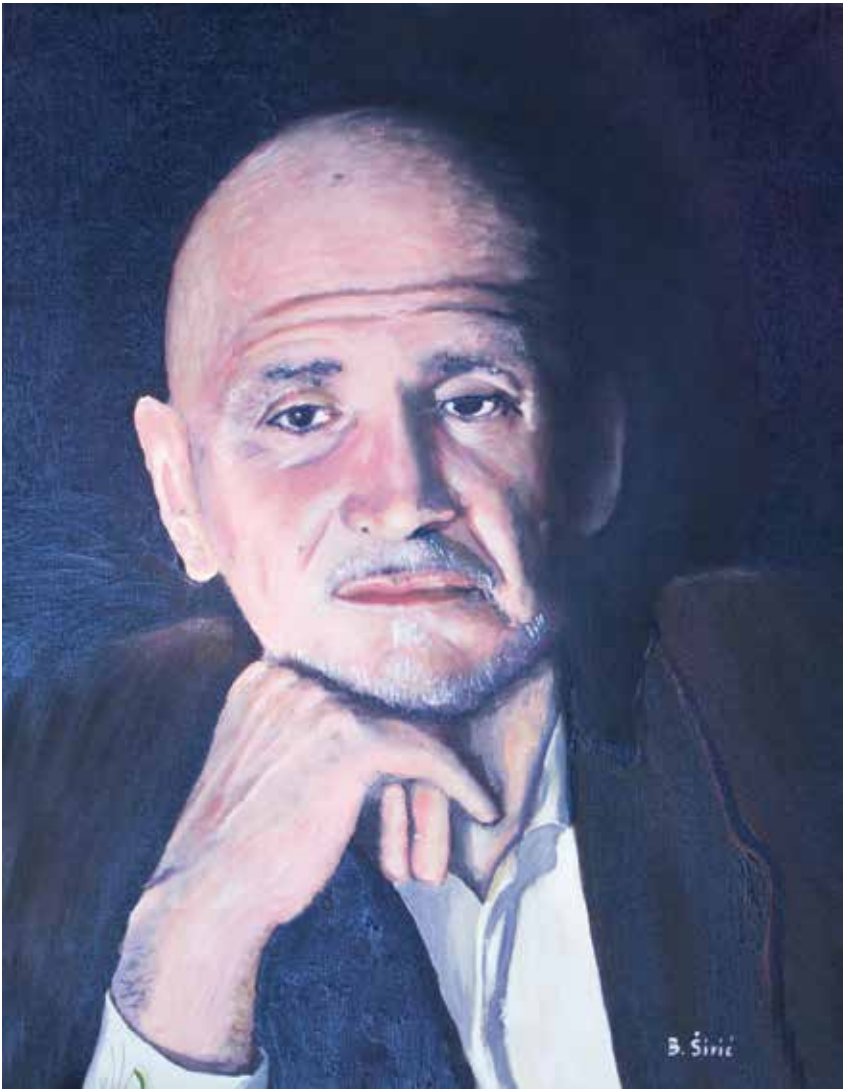

Tihomir Dujmović
TKO JE UBIO
ZVONKA BUŠIĆA

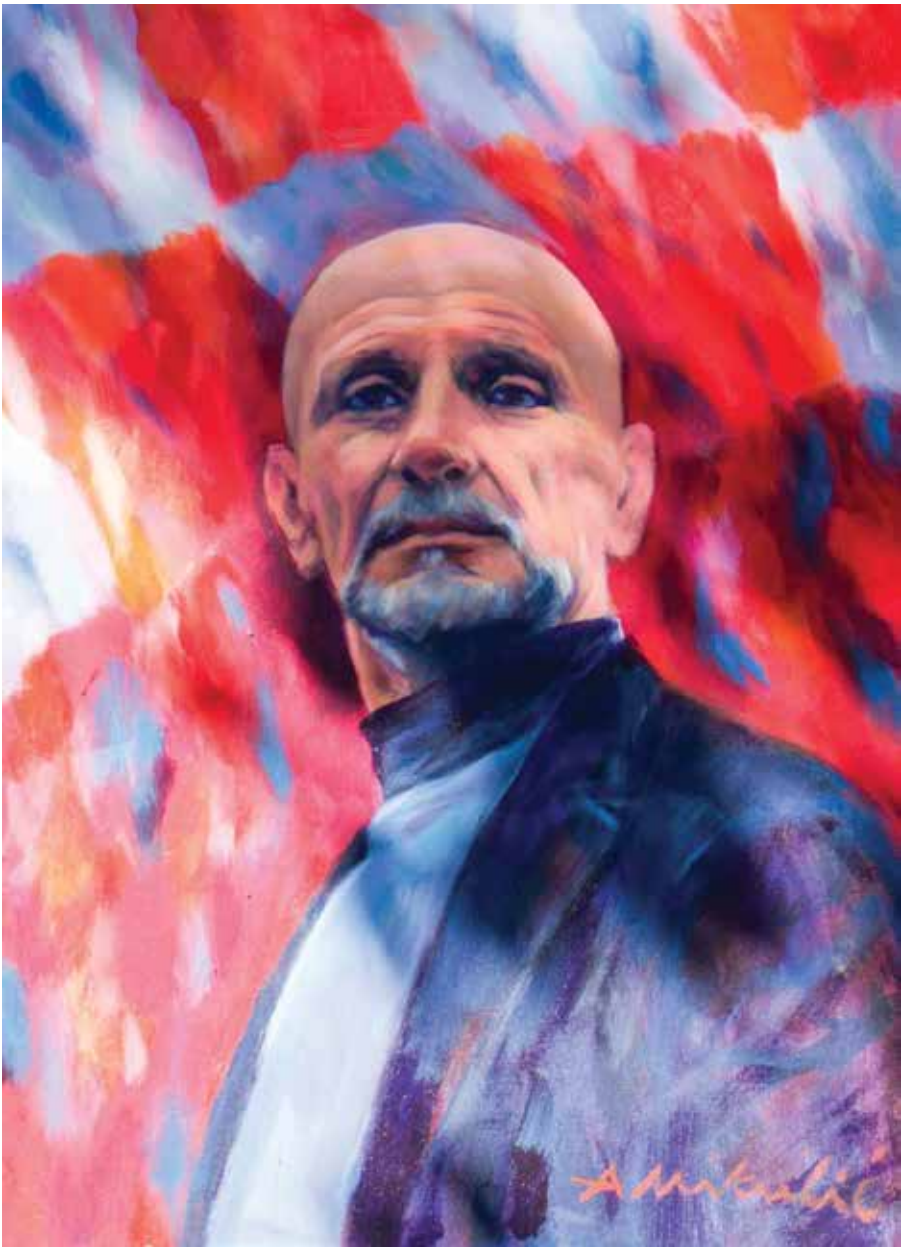

AD 11. 12. 2016
Zagreb

Samo je ljubav
tajna dvaju svjetova

Julienne s Gitarrju!

B. Širic

OSRH
1951 - 2016

